ARGEȘ

Revistă de cultură fondată în 1966 • Serie nouă

■ Anul XXI (LV) ■ Nr. 10 (472) ■ Octombrie 2021 ■ 5 lei ■

Editori:
Consiliul Local Pitești
Primăria Municipiului Pitești
Centrul Cultural Pitești

Apare sub egida Uniunii Scriitorilor din România

DAN BĂJENARU - Peisaj în Trivale (detaliu)

ARGEȘ XX 2001 2021

După un an

A trecut, iată, un an de când am fost ales în funcţia de redactor-şef al revistei “Argeş”. În cele douăsprezece numere pe care le-am coordonat mi-am propus ca în primul rând să menţinem nivelul intelectual pe care revista îl atinsese deja. Sarcina a fost uşurată de prezenţa în continuare a multor colaboratori mai vechi şi, bineînţeles, a membrilor redacţiei. Lor li s-au adăugat, firesc pentru o publicaţie care vrea să rămână vie, alţii pe care nu-i mai numesc şi din teama de a nu omite vreunul. Sunt scriitori în general mai tineri, de după “generaţia ‘80”, ale căror preocupări acoperă mai multe domenii ale culturii, orientaţi preponderent spre eseistică.

Constituie un loc comun că o revistă trebuie să reflecte atât spiritul vremii, cât şi pe cel al locului, urmărind, ca ideal, un echilibru între ele. Nu sunt întru totul convins că acest deziderat trebuie înfăptuit neapărat programatic, ci cred că mai degrabă ar trebui să reiasă, organic, din articolele publicate. Se asigură astfel o mai mare deschidere spre diversitatea autorilor, cărţilor, ideilor, evenimentelor etc., pe care, consultând numere mai vechi, am ajuns la concluzia că revista “Argeş” l-a avut încă de la înfiinţare, în anul 1966; dovadă atâtea nume mari ale culturii române care au publicat aici. Cei 55 de ani de existenţă – totuşi întreruptă – au fost sărbătoriţi în luna iunie la Centrul Cultural Piteşti şi la Biblioteca Judeţeană “Dinicu Golescu”, iar în luna octombrie vor fi aniversaţi 20 de ani de la apariţia seriei noi, aceasta având o continuitate neîntreruptă.

2004

2006

Revenind, nu trebuie trecut cu vederea că o prea mare diversitate poate pune între paranteze unitatea ce dă specificul unei publicaţii. Totuşi, opinia mea este că prin constanţa anumitor rubrici şi “asemănările de familie” între grupuri de scriitori se asigură şi se menţine identitatea revistei “Argeş”. Se poate face desigur mai mult, o idee ar fi paginile tematice, iar alta e legată de un accent mai mare pe specificul locului. Reflectarea acestuia nu a lipsit, dacă ne gândim la numărului mare de scriitori argeşeni care publică în revistă - aşteptăm bineînţeles şi pe alţii –, la articole dedicate trecutului cultural al oraşului Piteşti şi al întregii regiuni şi la consemnarea evenimentelor culturale relevante de azi. Dar şi aici se poate mai mult printr-o apropiere de artiştii plastici argeşeni şi de instituţii de cultură precum Teatrul *Alexandru Davila* sau Filarmonica Piteşti, de exemplu. Acestea nu sunt, desigur, singurele idei şi fiind “în interior” constat că de la număr la număr apar altele. Ne propunem, de pildă, o nouă rubrică, *Memoria revistei*, ce va relua articole relevante din anii trecuţi. Important este să existe întotdeauna texte din cât mai multre genuri literare, care să menţină treaz interesul publicului cultivat din judeţ şi din ţară. În acest scop trebuie încurajată mai mult concizia.

Satisfacţia cea mai mare pe care am avut-o în acest an am aflat-o în disponibilitatea atât de multor oameni cu adevărat talentaţi şi care au ceva de spus de a colabora la revista noastră. Din reacţiile la apariţia fiecărui număr mi-am dat seama că o iubesc şi o respectă, iar datorită lor cred că am reuşit să evităm principalul pericol care pândeşte o publicaţie din provincie, anume căderea în provincialism cu notele sale ştiute: veleitarism, orgolii mărunte, individuale sau de grup, ideologizări desuete ş.a. Revista “Argeş” menţine viu spiritul libertăţii, al cărei conţinut este dat de slujirea valorilor, atât prin creaţie, cât şi la nivelul receptării. Consider că este o “marcă” a acestui spaţiu.

LEONID DRAGOMIR

Calinic Argeșeanul

Din frumusețea lumii văzute

Oricât am iubi lumea, cu toate avatarurile ei, într-o zi tot ajungem la saturaţie. Cu trecerea anilor, bucuriile noastre de zi cu zi se stilizează şi vrem să ne eliberăm nu numai de noi, ci mai ales de cei din jurul nostru. În viaţa noastră de după maturizare se încuibează un fel de război care ne ţine mereu pe redute adverse.

Prin spaţiul argeşean şi vâlcean se găsesc biserici a căror catapeteasmă este din zid. Icoanele Împărăteşti ale lui Iisus şi ale Maicii Domnului sunt aşezate exact la înălţimea staturii omului. Această stare de lucru m-a surprins de la început. Acum m-am obişnuit: parcă vorbeşti şi eşti egal cu Dumnezeu!

Pentru a nu îngădui ca veninoasele laude să-ţi otrăvească firea, este folositor să-ţi astupi urechile. Mare neputinţă ne cuprinde atunci când dorim să fim lăudaţi. Se duce de râpă toată osteneala noastră! Trufia noastră, uneori, întrece orice măsură, devenind insuportabilă celor din jur şi chiar nouă înşine; această acritură mai rea ca lepra.

Orice îndoială în credinţă apare ca urgia vânturilor care gâtuie slăbănogul nostru dor de a înţelege şi de a cuprinde cu inima Necuprinsul, pe Dumnezeul Iubirii. Doar cu Iubirea noastră putem cuprinde iubirea lui Dumnezeu. El va fi pururea cu noi, doar atât cât Îi îngăduim. În celălalt timp, aşteaptă să-i dezăvorâm căsuţa inimii, ca să intre.

Fără o cuprindere universală în iubirea noastră, a tuturor făpturilor lui Dumnezeu, nu putem împlini măsura iubirii lui Dumnezeu. Pe cât de mare a fost, este şi va fi iubirea lui Dumnezeu arătată nouă, pe atât de mare trebuie să fie iubirea pe care o arătăm celor asemenea nouă!

Nicio pată de egoism nu poate umbri iubirea întreagă a lui Dumnezeu, arătată prin Naşterea Fiului Său iubit, Iisus Hristos, Domnul. Deschiderea inimii noastre pentru a cuprinde întreaga zidire divină, ne va asigura nădejdea întâlnirii cu Dumnezeul Puterilor.

De ce este păcatul invidiei mai mare decât multe altele? Pentru că invidiosul nu recunoaşte darurile celui de lângă el. Îi neagă talentul, veleităţile, priceperea, inteligenţa, nobleţea şi orice alte calităţi ar avea. Prin aceasta, nu loveşte în om, şi în Dumnezeu-Creatorul Însuşi, care este dătătorul darurilor noastre, ale tuturor.

Avem nădejdea foarte mare, aducătoare de pace, că noi, aceştia, păcătoşi, aşa cum ne găsim, suntem în preocuparea predilectă a lui Dumnezeu, care mai mult cu astfel de persoane are de-a face. Şi faţă de noi Îşi manifestă întreaga grijă, în deplină dragoste şi cu întreagă revărsare de binecuvântări. Nu vă pierdeţi curajul!

Neagoe Vodă Basarab creştea odată cu Mănăstirea Argeşului şi cu sfinţenia în sinea sa, răsucind firele de aur ale jertfei care unea pământul cu cerul, prin turlele care se înşurubau în Univers. Era cântecul lui cel din urmă care se arăta pe plaiurile Argeşului.

Gheorghe Grigurcu

„Seninul de azi”

■ Nu te poți bizui decît pe lucrurile pe care nu le cunoști bine, în care poți astfel investi speranța cea mai vie.

■ A te despărți de o durere morală uneori e greu, precum despărțirea de un prieten apropiat.

■ „Admițînd că există un suflet, ar fi o greșeală să credem că ne este dat de-a gata. El se face aici, de-a lungul unei vieți întregi și a trăi nu înseamnă altceva decît această naștere îndelungată și chinuitoare. Cînd sufletul e gata, făcut de noi și de durere, apare moartea” (Camus).

■ O bucurie care încă nu s-a produs, dar a cărei amintire ființa o elaborează de pe acum.

■ Poet în vogă. Iese în public pentru a suferi, se retrage în sine pentru a se relaxa.

■ „Cu cît e mai inteligent, cu atîta un umorist are mai puțină nevoie să deformeze realitatea ca să o facă mai semnificativă” (Andre Gide).

■ Solitudinea în fond intangibilă a oricărei unități existențiale.

■ Poezia: un peisaj verbal ce se autocontemplă.

■ „Poetul se consacră și se consumă în definirea și construcția unui limbaj înlăuntrul limbajului, iar această operație, care este lungă, dificilă și delicată, implică cele mai diverse calități ale spiritului și niciodată nu se sfîrșește, pentru că niciodată nu este exact posibilă; tinde să fie limba unei ființe mai pure, mai puternice și mai fericite, prin cuvîntul său, decît a nu știu cărui personaj real” (Valéry).

■ *Carpe diem?* Cum să trăiești clipa cînd aceasta devine de-atîtea ori însăși dificultatea de-a ți-o trăi, de-a trăi?

■ Seninul de azi, exces al acestei zile vacante.

■ A.E.: „X aduleaz\u0103 persoanele la modă, Y adulează subiectele la modă”.

■ Mă urmărește un fapt înfățișat ieri pe micul ecran. O tînără absolventă de Arte plastice e căsătorită cu un băiat chipeș foarte, angajat al unui local, bucuros că a început un curs echivalent cu clasa întîi primară. E analfabet...

■ A.E.: „Moment în care contempli propozițiile moralistului ca și cum ar fi pietre colorate ori scoici pe care le iei în mînă, le potrivești în joacă”.

■ „Elita literaturii mondiale devine din an în an mai numeroasă și totodată mai îndoielnică. Lucrurile se întîmplă astfel pentru că tehnica de imitare a operelor mai proeminente, asemeni tuturor tehnicilor, progresează. O operă proeminentă sau una mare este pînă la un punct o chestiune de tehnică – și astfel, un scriitor inteligent de categoria a doua știe destul de bine ce și cum ar trebui să facă spre a putea trece în categoria întîi” (Witold Gombrowicz).

■ Senectute. Nu mai ești tentat a complica lucrurile simple, ci, dimpotrivă, a le simplifica pe cele complexe. O întoarcere spre grandoarea percepției infantile? O redempțiune a locului comun?

■ Scriptor. Dacă o relaxare a trudei cotidiene nu vine la timp, nu-ți mai dă ulterior nici o satisfacție. E ca și cum, întîrziind la o întîlnire, aceasta n-ar mai avea loc.

■ „Absurditatea unui lucru nu e un argument împotriva existenței sale, ci mai degrabă o condiție a acesteia” (Nietzsche).

■ „Omul de rînd” aspiră subiacent spre intemporalitate. Nu spre ceea ce am putea socoti un cult al trecutului, ci spre intemporalitate. De unde sapiența „bătrînească” a paremiologiei, incantația folclorului trecînd nestînjenit de la o generație la alta. Tradițiile, sărbătorile indică și ele vicleana suspendare a timpului prin repetitivă ritualizare.

■ Iubirea dureroasă pentru cei ce nu mai sunt nu implică oare o egalizare mîntuitoare, în forul tău intim, a vieții și a morții?

■ „An de an, în India se celebrează un ritual bizar. Credincioșii islamici din orașul Srinagar, regiunea Cașmir, se adună la poalele unui munte spre a trăi cel mai mare miracol din viața lor: un preot le arată un fir din barba lui Mahomed. Păstrată în mînăstirea din Nazratbal, relicva e arătată cu prilejul marilor sărbători. Se spune că cine o vede e ferit în anul acela de necazuri și boli. Mai mult de 14% din populația Indiei este de credință islamică” (*Formula As*, 2021).

■ Senectute. În destule ceasuri, percepția cedării. Terenurile marginale ale ființei avansînd lent înlăuntrul acesteia, tinzînd a-i acapara centrul, de altminteri tot mai imprecizabil.

■ „Toți își cer partea succeselor, iar înfrîngerile se trec numai pe seama altuia” (Tacitus).

■ Dorința plenară e cea irealizabilă.

■ De cele mai multe ori izbutești a te confirma involuntar.

■ Perspectivă. Un munte de întrebări, o boltă celestă de răspunsuri.

■ „Noi găsim în propria noastră conștiință mărturii atît de strălucitoare despre existența unității în trei ipostaze (eu, tu, noi), încît această dogmă devine o necesitate pentru gîndire și punctul de plecare al oricărei metafizici. Dogma Sfintei Treimi nu este numai o formulă doctrinară, ci o experiență creștină vie” (Serghei Bulgakov).

■ Azi dimineață, scriind, din nou senzația că Răul *nu mai există*. Un simțămînt radios, neverosimil, dar poate cel mai autentic pe care l-aș putea avea, coincident cu o eliberare divină (sintagmă, recunosc, multpretențioasă) în raport cu bucuria infinitei umilințe pe care implicit o trăiesc. O inexprimabil de blîndă însă decisivă mutație de conștiință. Mă simt cumva înăuntrul sacrului cum într-o amiază puternică de vară. Pretutindeni doar lumină ca în primele zile de după naștere. Mi le amintesc, da, mi le amintesc cum un potop de lumină. Nu-mi mai par exaltat artificioase ca-n alte momente frazele din **Jurnalul** lui Unamuno...

■ Ortega y Gasset pare a nu sesiza *esența* extazului în materie de credință. Speculația n-ar putea trece deasupra „posedării întru Dumnezeu” pe care o reprezintă această stare, indicată astfel de Martin Buber, cu care eseistul spaniol se confruntă: „Unii mistici au fost «în plus» mari gînditori și, urmînd firul misticismului lor, ne comunică o ideologie, uneori genială. E cazul lui Plotin sau al magistrului Eckhart. Dar «mistica» lor ca atare este identică cu aceea a celor mai vulgari extatici”.

■ Vise vîrîte unele în altele aidoma unor păpuși Matrioșka.

■ A învinge nu e neapărat un indiciu al puterii, a fi învins nu e neapărat un indiciu al insuficienței puterii, ci mai curînd o mediere a Destinului. Puterea și slăbiciunea posedă o natură a lor care nu e în funcție de una sau alta dintre confruntările de care au parte în decursul timpului cel avid de jertfe.

■ „Ce e un cinic? Un om care cunoaște prețul tuturor lucrurilor, dar nu cunoaște valoarea niciunuia” (Oscar Wilde).

■ Un remediu al omului medieval împotriva conștiinței sale de ființă vulnerabilă, expusă mizeriilor postparadiziace. „Contra acestei frustrări, el folosește animalul ca pe un fel de subterfugiu. El proiectează în acesta toate calitățile și sentimentele pe care se simte incapabil să le aibă sau să le demonstreze. Ne plasăm aici la nivelul dorinței, la care animalul girează aspirațiile omului. El îi arată în acest mod ce trebuie să fie și care sunt căile perfecționării pe care trebuie să le urmeze. Omul nu rămîne deci la simplul stadiu static de dorință sau de vis, ci încearcă să ajungă la valoarea cu care l-a învestit pe animal, care se prezintă astfel ca o prelungire menită să-l îndrepte spre bine” (Jacques Voisenet) .

■ Inteligența poate invidia talentul, în schimb talentul e prea puțin dispus a invidia inteligența.

■ Liniștea desăvîrșită de ușoare zgomote intermitente, cum un gaj al său.

■ „Natura, care pune asupra invizibilului masca vizibilului, este o aparență corectată printr-o transparență” (Victor Hugo).

■ Senectute. Și totuși ființa începe a se dezobișnui de sine, pentru a se putea despărți de sine. Proces subtil, perfid, aproape inobservabil, atît de dificil de mărturisit.

■ „O mică pasăre din Australia (*regent honeyeater* – e clar cu ce se hrănește) este în mare pericol de dispariție, dar nu neapărat din cauza poluării ori a prădătorilor, ci pentru că – ciudat fenomen! – masculii noilor generații nu mai știu să cînte trilurile care impresionează femelele. Un hiatus generațional se pare că a intervenit, nu au mai existat păsăroi bătrîni care să-i învețe cîntecele specifice pe cei tineri, așa că aceștia au început să imite cîntecele altor specii, precum cucul sau privighetoarea, iar femelele nu sunt seduse de aceste maniere împrumutate” (**Dilema veche**, 2021).

■ Scriptor. Există subiecte care se întorc sub condei aidoma unor păsări migratoare ce au străbătut eroic mări și țări, și altele care nu se mai întorc niciodată în lumea aceasta.

■ Senectute. Momentul ultim sau șansa de a-l depăși? Uneori senzația halucinantă că ar putea fi unul și același. Ca și cum, trezindu-te brusc dintr-un vis, ai crede că visezi în continuare.

■ „Viața este arta de a trage suficiente concluzii din premise insuficiente” (Samuel Butler).

■ Senectute. Cutumele, tabieturile nu devin un soi de obsesii tolerabile, mascate de neputințele ființei?

■ „Un om interesant e un om cu idei neplăcute” (Jonathan Swift).

■ Amintirea: o tentație a ființei de-a se ierta pe sine.

■ Trecutul dinaintea vieții tale, un soi de amintire supraindividuală, cu o similară tendință de redempțiune.

■ „Aș vrea să analizez într-o zi, într-un lung articol, atitudinea «istoriciștilor» de toate nuanțele, ca cea a marxiștilor și a freudienilor, într-un cuvînt a tuturor celor ce cred că cultura nu poate fi înțeleasă decît reducînd-o la ceva inferior (sexualitate, economie, «istorie» etc.) și să arăt că aceasta este o atitudine nevrotică. Nevropatul pierde simțul realității. El nu mai poate sesiza o realitate care este de ordin spiritual (să zicem, arta sau religia) și ea îi pare pură construcție, o «mască». Nevropatul demistifică viața, cultura, viața spirituală. Nu numai pentru că nevroza pune la dispoziția sa instrumente ale cunoașterii mai perfecte decît cele ale omului normal – ci pentru că nevrozatul nu mai poate să sesizeze sensul profund al lucrurilor, și, în consecință, nu mai poate să creadă în *realitatea* lor” (Mircea Eliade).

■ A.E.: „Religie și artă. Dincolo de ființă se află Ființa, dincolo de oglindă mult mă tem că se află vidul”.

■ Vanitosul și „șmecherul” prea adesea coabitînd în același personaj. Intervine însă o tactică în manifestarea lor. Vanitosul îl lasă pe „șmecher” înaintea sa spre a-l „acoperi” convenabil.

■ Spiritul deasupra paginilor scrise, aidoma vîntului care, toamna, foiletează frunzele căzute.

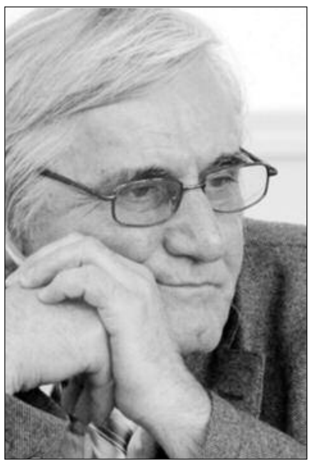
■ „Amnesty International i-a retras lui Alexei Navalnîi calificativul de «prizonier de conștiință» pe care i-l atribuise în ianuarie. Motivul ar fi niște instigări la ură pe care opozantul rus le-ar fi făcut cîndva. Cum s-ar spune, iepurașul n-avea șapcă. Nu cumva aceeași vestită organizație ne cerea la Revoluție să nu încălcăm drepturile omului în ceea ce-i privește pe securiști, în condițiile în care unii dintre ei trăseseră sau trăgeau încă în populație?” (**Dilema veche**, 2021).

■ Scriptor. Starea feerică a „inspirației” producînd expresia unor stări compulsive.

■ Un patos al lucrurilor care se pierd spre a le ajuta discret pe cele ce rămîn.

A învinge nu e neapărat un indiciu al puterii, a fi învins nu e neapărat un indiciu al insuficienței puterii, ci mai curînd o mediere a Destinului. Puterea și slăbiciunea posedă o natură a lor care nu e în funcție de una sau alta dintre confruntările de care au parte în decursul timpului cel avid de jertfe.

Nicolae Oprea

Cronica literară

Între patimă şi morală

Dintre scriitorii grupaţi în jurul revistei *Discobolul* din Alba Iulia – Aurel Pantea, Mircea Stâncel, Ion Buzaşi, Ioana Cistelecan ş.a. –, prozatorul reprezentativ se vădeşte Cornel Nistea, autor cu o singură carte publicată înainte de momentul de cotitură istorică din 1989. Este vorba de culegerea de povestiri şi nuvele *Focuri în septembrie*, apărută la Editura „Cartea Românească” în 1984, cu sumarul înjumătăţit de cenzura comunistă. Nuvelele excluse din volum - *Colonia de vulturi, Excomunicarea reporterului* şi *Când înfloreşte oleandrul* -, considerate „duşmănoase” de cenzori, vor fi recuperate peste două decenii în ediţia de autor din 2004, sub titlul *Papagalii mei adoraţi*. Între timp, prozatorul se îndreaptă către roman, specie mai adecvată pentru decantarea obsesiilor creatoare şi transfigurarea evenimentelor dintr-o (auto)biografie dramatică, publicând romanul anti-totalitarist *Inocenţa şarpelui* (2000). În ritm mai susţinut au apărut, apoi, volumele: *Colonia de vulturi* (2004), *Ritualul bestiei. Amintiri din şezlongul albastru* (2008), *Împăratul lupilor* (2009), *Caseta cu paradoxuri* (2009) şi *Întâlnirile mele cu Orlando* (2012).

Format la şcoala marilor prozatori ardeleni, Cornel Nistea se situează temeinic pe filiera realismului cultivat de Liviu Rebreanu şi Ion Agârbiceanu în explorarea ruralităţii din acest spaţiu geografic.

În romanul din urmă (precum în prozele anterioare), Cornel Nistea demontează mecanismele diabolice ale sistemului comunist, din perspectivă critică/ satirică, şi problematizează condiţia intelectualului împins spre ratare sau auto-exil în cadrul regimului coercitiv. Implicit, evenimentele narate se desfăşoară într-un cadru urban. De această dată, în romanul recent, autorul configurează o dramă existenţială, pe tema iubirii interzise, proiectată pe fundalul unui sat străvechi. Aş spune că prozatorul contemporan contrazice – în dinamica creaţiei sale de laborator – teoria lui E. Lovinescu despre evoluţia prozei româneşti de la rural spre urban. Întrucât acţiunea romanului *Întâlnirile mele cu Orlando* are ca fundal spaţiul citadin (în mare parte, Bucureşti), pe când drama din *Vedenia* (Ed. Şcoala Ardeleană, Cluj-Napoca, 2020) este trăită într-un sat ardelean, dintr-un timp nedeterminat. Nu contrazice, în schimb, „mutaţia valorilor” de la subiectiv spre obiectiv. Format la şcoala marilor prozatori ardeleni, Cornel Nistea se situează temeinic pe filiera realismului cultivat de Liviu Rebreanu şi Ion Agârbiceanu în explorarea ruralităţii din acest spaţiu geografic. Întâmplător (sau nu), prozatorul contemporan s-a născut în satul Valea Lungă din judeţul Alba, nu prea departe de comuna natală a lui Agârbiceanu, Cenade, din acelaşi judeţ.

Protagoniştii dramei romaneşti sunt Haralamb, un ţăran înstărit, „primul gospodar din comună”, şi frumoasa Rusalina, ţărancă harnică, convieţuind într-un bordei cu soţul ei sărac, Rusalin (care avea doar două capre!). Naratorul, un gen de martor implicat în viaţa satului ţine să sublinieze diferenţa socială dintre cei doi. Gardul ce împrejmuieşte conacul lui Haralamb reprezintă „un fel de graniţă între două imperii, unul al bogăţiei şi al bunăstării, poate chiar al îmbuibării, şi altul al sărăciei şi al mizeriei, poate chiar al umilinţei, iar între ele nu putea exista comunicare.” Întremat după doi ani de boală-suferinţă provocaţi de moartea soţiei, „boierul” se îndrăgosteşte pătimaş de tânăra ţărancă întâlnită la izvor (ca punct simbolic) şi admirată pe când se scălda ca o *Nimfă* la marginea satului. După *Noaptea de iubire* (titlul altui capitol) senzuală, trăită ca într-un vis „tulburător şi de negrăit”, dragostea lor devine intensă, trecând peste toate normele morale.

Dar prozatorul cu fibră realistă, înzestrat cu simţ etnografic, reconstituie cu fidelitate imaginea satului tradiţional, marcată de datinile şi obiceiurile sedimentate prin rotaţia anotimpurilor. Mai cu seamă în capitolele *Secerişul* şi *Muncile omului*. Momentul secerişului este sărbătorit prin obiceiul „cununei” (sunt transcrise ca atare versurile populare) şi prin hora secerătorilor mulţumiţi. Cei doi îndrăgostiţi în taină se prind în „iureşul jocului” fără să mai ţină seama de norme şi convenţii, ca într-o scenă din *Ciuleandra* lui Rebreanu: „O jucă cu patimă, ba chiar nebuneşte, încât toţi ceilalţi se opriră să-i privească pe cei doi cum zburdă prin încăpere şi-n final, cum era obiceiul, Haralamb o luă pe Rusalina în braţe şi o ridică în sus, în aplauzele tinerilor.” Este anticipat, astfel, sfârşitul tragic al iubirii pătimaşe. Sentimentul înstrăinării se instaurează în familia lui Rusalin („Înţelese că nemernicul de el n-o merita”) şi Rusalina („Pentru prima dată... se simţi batjocorită şi pustiită”). Într-un final precipitat, cu aspect de *opera aperta*, bărbatul se spânzură în curtea cocioabei. Iar femeia vinovată dispare enigmatic de pe scena satului: „Se povestea în sat că cineva ar fi văzut-o umblând pe câmp, încălţată cu ghetele noi, îmbrăcată cu cojocelul pe care i-l cumpărase la târgul din 20 octombrie Haralamb, pe cap cu basmaua înflorată ce-i ascundea cosiţele de femeie măritată. Murmura întruna un cântec. Cică ar căuta iarba uitării.”

În *Vedenia*, un roman cât o nuvelă, Cornel Nistea reuşeşte să reconstituie veridic conturul satului ardelean din totdeauna (aşa cum îl vedea Blaga), pe ecranul căruia se proiectează o poveste tragică de dragoste interzisă, prin prisma preceptelor morale creştine. Ruralitatea autentică este descrisă în viziune obiectivă, urmărind şi faptele mărunte ce alcătuiesc specificul satului. Atent la detalii, prozatorul accentuează tentele de „culoare locală” printr-un limbaj presărat cu arhaisme sau regionalisme de genul: valău, fedeleş, leasă, leaţuri, hurubă, bulboană, pătucean, mânzac, modru, sămădaş etc. Sunt termeni plastici greu de găsit în dicţionarele lingvistice actuale.

Glose la Calendar

ŞTEFAN BACIU

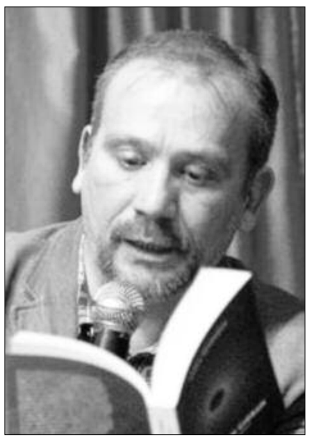
După ce emigrează în Brazilia şi S.U.A., ajuns în condiţia poetului fără patrie, Ştefan Baciu a scris mii de versuri în româneşte, chiar dacă i-a lipsit cititorul de-acasă până în 1989.

Unul dintre talentaţii scriitori formaţi în climatul interbelic care au fost nevoiţi să se exileze este poetul Ştefan (Andrei) Baciu. S-a născut în *29 octombrie 1918* la Braşov, în familia Elisabetei şi a lui Ioan Baciu, profesor de Limba Germană şi Latină. A urmat cursurile primare şi liceul în oraşul natal, avându-i printre profesori pe Emil Cioran - în singurul an de carieră didactică al eseistului româno-francez - şi criticul literar Octav Şuluţiu. A absolvit Facultatea de Drept din Bucureşti în 1941. Din acelaşi an, lucrează în redacţia revistei *Gândirea*, apoi devine director al cotidianului *Universul*. Din 1946 funcţionează ca ataşat de presă la Ambasada Română din Berna, până în 1948 când, forţat de regimul comunist instalat la putere între timp în ţară, îşi anunţă demisia, dar nu se mai întoarce acasă. Subzistă încă un an în capitala elveţiană din activitatea publicistică, dar în 1949 se exilează la Rio de Janeiro. Trăieşte până în 1962 în capitala Braziliei, unde, presat de împrejurări, învaţă în timp comprimat limbile portugheză şi spaniolă, ajungând redactor de politică internaţională la gazeta *Tribuna de Imprensa*. În intervalul 1962-1964 funcţionează la Universitatea din Seattle (S.U.A.) ca profesor de literatură hispano-americană, de unde se transferă la Universitatea din Honolulu (insula Oahu), capitala celui de-al cinzecilea stat din S.U.A. A murit în ziua de 7 ianuarie 1993 în Honolulu, unde se stabilise din 1964. După ce s-a stabilit în Hawaii – remarca Nicolae Manolescu – „Ştefan Baciu şi-a schimbat maniera poetică. Autorul numeroaselor culegeri, toate în română, tipărite unele pe cont propriu în editura Mele, şi în revista cu acelaşi titlu, este un poet cosmopolit şi internaţional, lansând în ţările Pacificului un avangardism târziu şi îmblânzit.”

A fost un poet precoce; şi prolific, în tinereţe. După apariţia primelor versuri în revista săsească „Klingsor” (1933), licean fiind, debutează editorial în 1935 cu grupajul, rămas până azi de referinţă, *Poemele poetului tânăr*, distins cu Premiul Fundaţiilor Regale. A lăsat o bibliografie impresionantă înainte de a părăsi ţara: *Poeme de dragoste* (1936), *Micul dor* (1937), *Drumeţ în anotimpuri, Căutătorul de comori, Cetatea lui Bucur* (1939), *Lanterna magică* (1941), *Muzica sferelor* (1943), *Cântecul mulţimii* (1944), *Caiet de vacanţă* (1945). În exil, a publicat alte numeroase volume de poezie, eseu şi memorialistică, dintre care: *Poemele poetului pribeag, Neîmpliniri, Singur în Singapur, Îngerul malagambist în insula Oahu, Aron Cotruş, Sub Tâmpa în Honolulu, Praful de pe tobă, Microportrete* etc. Tânărul poet se impune de la primul volum prin vitalitatea şi coerenţa discursului, în pofida elementelor eterogene pe care se întemeiază poezia sa, de sorginte simbolistă sau, dimpotrivă, romantică. El se afiliază formal tradiţionalismului, pe filieră gândiristă, dar supraliciteaza peisajul urban (precum în *Cetatea lui Bucur*) în conturarea universului poetic. Pastelurile poetului braşovean apar deopotrivă marcate de bucolica pillatiană şi de imnica blagiană a misterului. După ce emigrează în Brazilia şi S.U.A., ajuns în condiţia poetului fără patrie, Ştefan Baciu a scris mii de versuri în româneşte, chiar dacă i-a lipsit cititorul de-acasă până în 1989.

O artă poetică expresivă scrisă în ţară este *Singurătate*. Acest poem al solitudinii absolute se încadrează tematic în ciclul *Panta Rhei*, din volumul *Căutătorul de comori*, publicat în 1939, şi ilustrează retoric coeziunea elementelor provenind din surse diverse, de la tradiţionalism până la simbolism. Poetul care exultă de tinereţe (păstrându-şi vitalismul din *Poemele poetului tânăr*) tratează în registru cvasi-elegiac tema trecerii implacabile a timpului, dar resimte matur sentimentul în manifestarea unei tristeţi indefinite, într-o stare de meditaţie uşor teatrală: „Vezi, inimă, trec zilele, inimă tristă./ Fruntea pe veac o aplec şi tac./ Cerul flutură norii ca pe-o batistă/ Peste timpul gol şi sărac”. Lângă *poza* afişată, Ştefan Baciu uzează de procedeul antropomorfismului, în consens cu ai săi congeneri din gruparea *Albatros* (C. Tonegaru, D. Stelaru, Geo Dumitrescu), în registrul retoric al sinesteziei. Dar expresivă devine recondiţionarea expresiilor popular-cotidiene în formulări inedite: „Cerul flutură norii ca pe-o batistă”; „Singurătatea-mi apasă pe clampă”; „ Ultimul cui îl bat în sicriu”. Înaintarea *Drumeţului prin veac* – cum se intitulează un poem înrudit – către moarte se acordă cu solitudinea eului poetic frizând, simbolist, izolarea melancolică în intimitatea camerei unde aprinde „o lampă” funerară, în timp ce „cade tăcerea” precum cadea bacovian ninsoarea. Remarcabile sunt imaginile negative ale tristeţii şi singurătăţii, amplificate sub apăsarea efemerului, în plastica lor formulare: timpul golit de substanţă, ochiul orbit vitregit de lectură, inima care rugineşte, durerea pătrunzând pe gaura cheii, cuiele bătute la sicriu.

Horia Vicenţiu Pătraşcu

„Care este preţul dumneavoastră?” O dilemă morală

La liceul la care am predat zece ani aveam o colegă, o profesoară de franceză de neam ales, pe cât de excepţională şi rafinată, pe atât de exigentă (dar o exigenţă lucrativă, nu distructivă, nu cred că a lăsat vreun repetent; ideea era să-i facă pe elevi să înveţe franceză). Deşi pe vremea aceea eram un tânăr profesor destul de prost şi ţâfnos, practicam şi eu o exigenţă care cred că i-a atras atenţia şi a făcut-o să-mi arate interes şi chiar prietenie, mergând până la a mă invita ca profesor însoţitor într-o excursie la Paris şi a o vizita la vila ei din Cotroceni. Nu am onorat decât a doua invitaţie, am refuzat Parisul - timorat de întâlnirea cu ceea ce avea să rămână, cel puţin până azi, dacă nu pentru totdeauna, un „ţinut legendar”.

În fine, la un moment dat, doamna profesoară îmi spune o povestioară pe care o consider şi astăzi o veritabilă apoftegmă. Un tată, speriat de perspectiva ca odrasla lui să rămână corigentă la franceză, după o lungă conversaţie în care folosise toate mijloacele de persuasiune convenţională, excedat de rezistenţa profesoarei, îi spune: „Doamnă, până la urma urmei, toate au un preţ. Este imposibil ca dumneavoastră să faceţi excepţie. Spuneţi-mi care este preţul dumneavoastră.” Se lasă o tăcere grea, la fel de grea, îmi mărturiseşte colega mea, precum adevărul brutal rostit de părintele interesat de binele copilului său. În cele din urmă, îmboldită de o pornire, îi spune: „Aveţi dreptate. Toate au un preţ. Şi, drept urmare, şi eu am unul. Corigenţa fiicei dvs vă costă... (şi rosteşte o sumă colosală - nu imposibilă, nu astronomică, ca să pară un mişto ieftin, ci un preţ foarte piperat, dar plătibil). A fost rândul tatălui să deschidă ochii mari, parcă lovit în moalele capului de replica intransigentei profesoare. Discuţia „corupătoare” s-a oprit aici, nici tatăl, nici vreun alt aparţinător nu a mai intervenit pentru elevă, şi lucrurile şi-au continuat cursul firesc, eleva a învăţat ceva franceză şi a trecut şi clasa.

Până ce binele va înfrânge răul şi lumina va triumfa peste întuneric, există, iată, alternative de acest gen: cu corupţia să învingi corupătorul, cu răul să înfrângi, sa pui cu botul pe labe răul. Când te înconjură o haită de câini - e puţin probabil să-i liniştească cântecul tău de Orfeu, e mult mai sigur dacă latri ca ei, la ei...

Şi totuşi în ce context mi-am adus aminte de această povestioară? În contextul în care văd că la niveluri „superioare” oamenii se vând pe puţin, pe nimic...

De exemplu. În universitatea X se fac presiuni puternice ca să intre un personaj indezirabil. Membrii catedrei protestează, îndrumaţi de un lider de opinie foarte vocal care de altfel şi depune un memoriu adresat conducerii pentru a împiedica accesul „politrucului”. În cele din urmă presiunile triumfă asupra protestelor şi intrusul este instalat direct conferenţiar la catedra cu pricina. În scurt timp de la acest mic „scandal” intern are loc admiterea la studiile masterale – care, în ciuda programei extrem de atractive, a profesionalismului cadrelor didactice – rămân de obicei fără candidaţi, această situaţie – repetată aproape în fiecare an – stârnind panica conducătorilor de programe, ameninţaţi cu desfiinţarea masteratului în cazul în care nu se ocupă un număr de... locuri. Toată lumea se mobilizează, se aduc rude, cunoştinţe, se face reclamă pe reţelele sociale, doar-doar n-o rămâne masteratul fără masteranzi. Nu se ştie cum, în cele din urmă, târâş-grăpiş, mai las şi eu de la mine, mai pune şi tu de la tine, masteratele reuşesc cumva să meargă mai departe.

În cazul nostru, proaspătul conferenţiar, auzind de situaţia existentă, îşi pune în mişcare reţelele „politice” şi trimite o trupă întreagă de studenţi taman la masteratul al cărui coordonator era tocmai vehementul lider de opinie, depunător de memorii în contra concursului său, umplându-i imediat locurile disponibile – atât de disponibile încât, în fiecare an, puteai să auzi, de la intrarea în facultate, cum oferta geme trist şi ascuţit după o cerere obstinat deficientă. Deşi era clar pentru oricine, inclusiv şi mai ales pentru „liderul vocal” că aceeaşi linie politică – care l-a propulsat conferenţiar pe salvatorul ad-hoc al masteratului – a funcţionat şi în cazul respectivei salvgardări, nu a mai existat nici o sesizare a intruziunii politicului în sistemul de învăţământ şi nici o respingere – măcar formală – a daniei.

Ce ar fi făcut în cazul acesta doamna profesoară de franceză? Cum s-ar fi ferit de această formă de corupere – cu atât mai periculoasă, mai perversă cu cât (pare că) te obligă să o accepţi?

Mai adaug că – cel puţin din câte ştiu – câştigul coordonatorului programului masteral era pur simbolic, nu se alegea cu nimic altceva decât cu menţinerea acestei titulaturi – neremunerate ca atare. Cum ar fi răspuns el la întrebarea „care este preţul dumneavoastră?”

Când te înconjură o haită de câini - e puţin probabil să-i liniştească cântecul tău de Orfeu, e mult mai sigur dacă latri ca ei, la ei...

Iudita Dodu Ieremia

Corect/Incorect

Destinul unui popor depinde de starea gramaticii sale. Nu există mare naţiune fără proprietatea limbii. **(Fernando Pessoa)**

NICI STICLA NU MAI E CE-A FOST!

Deşi în spatele blocului este un parc fără ieşire la stradă, cu iarbă, copaci, bănci, leagăne, adică un spaţiu adecvat pentru joacă, toţi copiii şi, evident, părinţii lor preferă spaţiul verde din faţa blocului, lângă şoseaua cu patru benzi pe care circulă neîncetat maşină după maşină. Pe când îi priveam cu îngrijorare, mai ales când mingea se rostogolea pe carosabil, îl aud pe Gigel, unul dintre copii, care striga cât îl ţineau puterile:

- Maaamăăă! Mi-e seteee! Aruncă-mi sticla cu apă!

- Vai de mine! Tresar eu de o nouă îngrijorare. Să vezi că sticla poate cădea pe alee şi praf se face sau loveşte pe unul dintre ei.

- Nuuuu! Să nu aruncaţi sticla! E periculos! Strig eu înfricoşată şi imediat aud o bufnitură. În aceeaşi clipă închid ochii îngrozită, dar chicotele copiilor mă fac să privesc ce s-a întâmplat. Era o „sticlă” de... plastic. Ei, îmi zic eu, de unde să ştie bietul copil că bidonul nu e din sticlă. Plec de la fereastră şi deschid televizorul. O voce veselă mă îndeamnă: „Descoperă acelaşi DERO acum în noua *sticlă din plastic* reciclat.” Nu mi-a venit să-mi cred urechilor, aşa că am urmărit ceva timp tot felul de emisiuni, aşteptând răbdătoare pauza de publicitate pentru a reauzi respectiva reclamă. Aceeaşi reclamă! Nu se poate, îmi zic, îmi joacă feste urechile, trebuie să şi văd. Caut pe Google reclama şi o găsesc: „sticlă de plastic”! Nu aş fi deschis niciodată dicţionarul pentru a căuta înţelesul cuvântului „sticlă”, dar iată că sunt nevoită. Cu tehnologia din zilele noastre te aştepţi la orice! O fi inventat cineva sticla din polimeri! Iată ce găsesc în DEX: STICLĂ = 1. substanţă solidă, formată dintr-un amestec de silicaţi; material asemănător cu sticla; sticlă de cuarţ, obţinută prin topirea cuarţului; sticlă optică = material sticlos; sticlă vulcanică = rocă provenită în urma răcirii lavei. II. obiect făcut din sticlă; sticlă de lampă; sticlă de ochelari; vas înalt cu gât îngust, care serveşte la păstrarea lichidelor; cantitatea de lichid conţinută de acest vas; geam. Chiar sunt dezamăgită că am găsit ceea ce ştiam! Zboară omul pe Marte şi nu e în stare să descopere sticla din polimeri!

Dragi cititori, aţi înţeles! Ceea ce a aruncat mama lui Gigel era un recipient/un bidon din plastic ori un pet. Dar ce este un pet? O sun pe buna mea prietenă şi aflu: petul este un recipient din plastic, iar cuvântul este o prescurtare de la polietilena tereftalată. Că Gigel şi mama lui Gigel spun „sticlă de plastic” e una, dar reclama la DERO nu are nicio scuză, chiar dacă scoate 99 de pete!

ÁFIN/AFÍN

Îmi plac emisiunile-concurs. Le urmăresc cu însufleţire, mă bucur când câştigă concurentul preferat, mă necăjesc dacă pierde, îmi piere somnul de supărare, îmi promit că nu mă mai uit, dar a doua zi o iau de la capăt. Uneori însă mă aflu într-o mare încurcătură. De exemplu, ascultam într-o zi, cu mare atenţie, explicaţia unuia dintre juraţi care spunea că un anume Doruleţ este áfinul concurentei. Da, am scris corect, áfinul cu accent pe a, aşa a pronunţat. Să aibă oare concurenta un áfin pe care l-a numit Doruleţ? Şi ce treabă avea juratul dacă respectiva concurentă are un áfin? Poate vrea să mănânce áfine. Juratul observă nedumerirea din ochii concurentei şi îi explică: „Da, dragă! Áfin înseamnă că eşti înrudită în spirit cu Doruleţ.” Acum am înţeles. Confuzia era a domnului jurat, nu a mea. Omografele astea! Au tulburat mintea distinsului jurat. Áfin (cu accent pe a) şi afín (cu accent pe i) sunt omografe, adică se scriu la fel, dar se pronunţă diferit şi au sens diferit.

DEX: ÁFIN (cu accent pe a) = arbust scund, foarte ramificat, cu frunze oval-alungite, cu flori de culoare roz-deschis şi cu fructe comestibile (áfine), răspândit în regiunile de munte. Et. nec. Deci áfinii (cu accent pe a) sunt nişte copăcei care fac áfine, nişte boabe mici şi negre, care se mănâncă şi care sunt benefice pentru sănătate

DEX: AFÍN (cu accent pe i) 1. = persoană aflată în raport juridic de afinitate; rudă prin alianţă. 2. = asemănător, înrudit în spirit. Din lat. *affinis*. Prin urmare, afín (cu accent pe i) înseamnă, din punct de vedere juridic, că fraţii, surorile, verii etc. soţului sunt afínii soţiei, iar fraţii, surorile, verii etc. soţiei sunt afínii soţului. Sau, din punct de vedere spiritual, putem vorbi de asemănări între operele unor scriitori. De pildă, între afínii europeni ai lui Ion Creangă, se află Homer, Rabelais, Perrault şi alţii, spune critica literară. AFÍNII (cu accent pe i) nu fac fructe şi nu se mănâncă, poate doar „să se mănânce” între ei.

Florentin Sorescu

Te rog să mă anunţi dacă doreşti/
să discutăm despre asta

A trecut o lună de atunci
şi încă nu ţi-am răspuns la mesaj.

Și ce oare ţi-aș fi putut răspunde?

În ultimul timp am vorbit din ce în ce
mai rar.

În plus, părea genul ăla de anunţuri prefabricate
pe care fb-ul ţi le servește
din când în când:

"Salut, Florentin!
Facebook le permite utilizatorilor să decidă să li se şteargă contul dacă li se întâmplă ceva.
Am selectat această setare. Asta înseamnă că atunci când un prieten informează Facebook că am decedat, toate mesajele, postările, comentariile, reacţiile şi informaţiile vor fi şterse definitiv. Te rugăm să mă anunţi dacă doreşti să discutăm despre asta."

Nevastă-ta a fost cea care m-a anunţat.
Un mesaj simplu, laconic,
mai ascuţit decât un tăiş de sabie:

"M-au sunat de la Viena, a murit Antonius. Vorbește tu cu mama ta".

Vorbește tu cu mama ta.
Vorbește tu cu mama ta.
Vorbește tu cu mama.

Dar până atunci s-a mai întâmplat ceva:
stăteam la o cafea ca și acum
întrebându-mă dacă tu ai trimis mesajul acela
sau nenorocitul ăsta de fb. Şi te-am întrebat:
"Tu mi-ai trimis chestia aia, frati-meu? Este

adevărat?"
"Da, mi-ai răspuns, este adevărat. Eu ţi-am trimis-o".

Și din nou linişte, din nou senzaţia aia
de gol pe care ţi-o dă aerul
uneori în stomac. Privești ceaşca din faţa ta
și ţi se pare că stă altcineva în locul tău
pe scaun.

"Ce te-a apucat, mă?" am reușit să-ţi
răspund. Apoi am dat să-ţi mai scriu ceva
dar m-am oprit la timp. Cât să mă ridic
ca să mă aşez la o altă masă
lăsându-mă pe mine
în urma mea.
Apoi
m-am apucat să scriu
ceva despre moarte. Am văzut-o
cum vine la mine în casă
și se aşază în balansoar. Doamna cu coasa
în casa mea. Doamna cu coasa
la mine în cameră.

Dar înainte aş fi vrut să-ţi mai scriu ceva. Ţie.
Şi-abia apoi am înţeles
ce m-a făcut să mă opresc.

Eram la ţară cu mulţi ani în urmă,
Mica agoniza la ea în pat. Eu stăteam
undeva afară. Îmi era teamă să intru
în singurătatea aceea pe care o au oamenii
înainte de a. Căci acolo
indiferent ce am face
rămânem tot singuri.
La întâlnirea cu ea.

Dar ceva mai puternic decât mine
m-a împins într-acolo. Şi am intrat.

Şi mi s-a făcut milă de ea
când am văzut-o cum stă
acolo puţină. Ca și cum
ar vrea să plece și să rămână
în acelaşi timp. Se zbuciuma.

Atunci
mi-am luat inima în dinţi
și i-am vorbit astfel:

"Mică, vreau să știi
că noi te iubim
Dacă vrei să pleci de-aici, pleacă.
Nu trebuie să te chinui din pricina noastră.
Poate tocmai de-aceea ţi-e greu
că noi suntem aici. Uite
vom ieși cu toţii afară. Du-te să te odihnești
dacă asta simţi. C-oi fi și tu ostenită
după atâta drum. Dar asta am vrut să știi
că noi te iubim".

Asta am vrut să-ţi spun și ţie
atunci. Dar n-am avut curajul.

Mai târziu am aflat
și mi-a părut rău că nu ţi-am scris.
M-am dus la mama
și i-am spus
ce m-a rugat Luanita. Iar mama a plâns
ca o mamă
căreia i se duce puiul. Mama a plâns
ca o mamă.

Și nu mai știu nimic.
Doar mi se perindă imagini
în faţa ochilor. Bunăoară
când te-au adus aici
și întreaga capelă
s-a umplut de flori.
Cred că nu am văzut niciodată
atâtea laolaltă. Părea că acolo
nu mai este o cameră mortuară,
ci o seră. Cu florile agăţându-se peste tot, asaltându-ţi sicriul
ca niște liane. Aproape ţi se făcea teamă
că-l vor sparge și vor intra acolo
înăuntru la tine și se vor înfășura
în jurul tău ca de trunchiul unui copac.

Apoi
prietenii tăi venind la priveghi.
Mai ales foştii colegi
de liceu. De parcă sunase clopoţelul
și ieșiseră cu toţii în recreaţie
la o ţigară. Iar colegele tale
întineriseră de-odată. Erau din nou
codane. Zâmbind ştrengăreşte.
Ca niște codane.

La căpătâiul tău
ardea o lumânare
umplând întunericul de lumină
asemenea unei ninsori
care acoperă totul:
pământ și mare.
Ca și cum începuse să se scămoşeze
întunericul:
pământ și mare.
Iar tu în sicriu
ca într-o corabie
care caută ţărmul.
Pământ și mare.

Când am ajuns la mormânt
florile au început să se reverse din mașină
ca o cocă pusă la dospit. La un moment dat
am avut senzaţia că nu se vor mai termina
niciodată. Asta e o altă imagine
care mi-a plăcut mult: Ne-am așezat cu toţii
la rând și-am început să le dăm
din mână în mână. Floare cu floare.
Ca niște zidari
care construiesc o casă.
floare cu
floare.
Câte una mai cădea răsleţită
și intra adânc în pământ. Acolo
prind ele cel mai bine rădăcini: la morţi.
De aceea
cimitirele aduc atât de mult
cu niște grădini plutitoare. Este felul
de a ieși la suprafaţă
al celor care se duc în adânc. Floare cu
floare.

Cam asta, frate-miu, deocamdată.
Acum trebuie să mă ridic
de la masă. Mă aşteaptă mama
ca să venim pe la tine.
Din nou mă aşteaptă
aşa cum a făcut-o și-atunci când tata.
Din nou mă aşteaptă.
Și Mica. Din nou mă aşteaptă.
Ca să plecăm niciunde.
Din nou mă aşteaptă.
Cât să privim
cum crește iarba.

Cu contul tău de fb
chiar nu știu ce să fac. Pentru că
nu mi-ai răspuns încă.

Te rog să mă anunţi dacă doreşti
să discutăm despre asta

Şi din nou linişte, din nou senzaţia aia
de gol pe care ţi-o dă aerul
uneori în stomac. Privești ceaşca din faţa ta
şi ţi se pare că stă altcineva în locul tău
pe scaun.

Artema Burn

seara e cel mai rău

pe întuneric mă izbesc de mine
sau poate că afară e încă lumină
şi întunericul e doar înlăuntrul meu
ar fi trebuit să cunosc drumul
să ştiu să mă ocolesc
femeia aia din mine e altfel şi mereu tristă
de câte ori o întâlnesc mă face să tac
deşi aş vrea să-i vorbesc
tace şi ea sau poate mă tace pe mine

e atât de tânără
doar tristeţea ei a îmbătrânit
o simt pe întuneric de parcă ar fi pe o scenă
în lumina proiectorului
ce bine că de fiecare dată
vine somnul acela ca o moarte
iar eu adorm
în timp ce ea merge mai departe

vrei

să avem o fetiţă imaginară
pe care să o cheme Iris?
e singurul copil
pe care ţi l-aş putea dărui

ştiu că nu te poţi abţine
să nu-i fii tată
şi ori de câte ori ne vom certa
Iris a noastră
va sta pe rând la fiecare
în prima săptămână din vacanţa de vară
o voi trimite la tine cu microbuzul
tu să o aştepţi în autogară
să ştii că imediat cum ieşiţi de-acolo
pe prima stradă la dreapta s-a deschis
o gelaterie nouă
îi place îngheţată de vanilie cu toping de fragi
nu o lăsa prea mult cu tableta
şi nu-i da nici multe dulciuri
chiar dacă te va implora
cu irişii ăia ai ei mari cât visele noastre
şi are să dea din mânuţe
ca un fluture

şi vezi că pentru Iris a noastră
noi nu suntem câtuşi de puţin
nişte părinţi imaginari
ci unii cât se poate de reali
aşa încât să nu te pună dracu vreodată
ca să pleci de lângă mine
ea sigur se va duce la şcoală
şi-o să se plângă la ceilalţi copii
că a rămas orfană

ieşisem doar

să cumpăr vin şi ţigări
era pe partea cealaltă a străzii
cu umerii lăsaţi şi mersul ciudat
i-am simţit frica până pe trotuarul meu
ceva îmi spunea că femeia aceea
caută un loc de unde nimeni
să nu o mai poată vedea
şi sigur locul acela nu mai era în ea
altfel nu i-aş fi văzut în ochi cerul
ca după o imensă ploaie
şi nici că se înnoptase de-a binelea
pe trotuarul ei

la mine nu se întunecase încă
şi mi-a venit poftă să trec strada
am mers aşa un timp
furişată în spatele ei fără umbră
încet şi dureros
auzindu-i sângele cum se izbeşte
de marginea bordurii
apoi am oprit-o şi i-am zis:
n-ar fi mai bine să vii la mine acasă
şi să turnăm în pahare sângele tău
care se risipeşte aiurea pe străzi
s-a făcut prea noapte
şi mult prea frig pe trotuarul tău
iar eu am rămas fără ţigări
începe să se facă târziu
şi nu mai prind deschis
să cumpăr ceva

mami

uneori
din camera ta
se-aud valuri lovind pereţii
şi ştiu că dincolo de uşă
a început furtuna aceea ciudată
nu ţi-am spus niciodată
cât îmi e de frică ştiindu-te
întinsă pe pat
şi plutind în derivă
aş vrea să apăs pe clanţă
să intru şi să te scot de-acolo
dar încă nu mi-am făcut curaj
aştept cuminte să treacă

uite
îţi promit că
voi face cursuri de înot
în fiecare vară
până voi reuşi să deschid uşa
de la camera aceea în care
tu nu poţi să ieşi
din mare

te aşteptau

cu lumânări în mână
luminau atât de frumos
prin ceaţa aceea rece şi grea
drumul până la biserică
încă puţin
şi ajungeai acasă
încă puţin
şi se termina

„v-am adus-o înapoi”

ce frig în cuvintele tatei
de parcă le aruncase despuiate
în iarna de afară
n-a îndrăznit nimeni să-i răspundă
nici măcar eu
şi ce să-i fi spus?
nu tată, nu lor le-ai adus-o
ai adus-o de fapt pământului
aş fi spus prostii
nimic nu putea să-i îndrepte umerii
nici mie să-mi oprească nenorocitele ălea de lacrimi

dar tu păreai liniştită
până când am văzut cum te pierzi
în ceaţa necunoscută

şi dintr-odată

ţi s-a făcut somn
chiar atunci când îmi scriai
pe messenger despre ceva ce aveam
să aflu peste câteva ore că ţi se întâmplă
am rămas nedumerit că nu
răspunzi
şi nu ştiu de ce
chiar nu ştiu de ce
mi s-a făcut aşa o poftă să scriu despre moarte

n-am avut
curajul tău să mor
deşi îmi imaginez adesea întunericul
ca somnul unui bebeluş după ce
a lăsat sânul mamei
ah, mama
când mă gândesc la ea
rog moartea asta flămândă
să-i lase sânul în pace

de unde era să ştiu
mă frati-miu
că se mută de la unul
la celălalt

când am aprins

a doua ţigară eram departe în trecut
îmbrăcată în negrul acela sufocant
cu ea de mână
a încetat să plângă abia în staţia de autobuz
m-au lăsat în faţă să-mi iau bilet
de parcă ştiau unde trebuia să ajung
două bilete la Copăcelu
unde?
la Copăcelu am repetat

acolo trebuie să ajung
în locul unde copiii sunt altfel
şi altfel devin şi părinţii lor
altfel înseamnă alţii
dar pe dinăuntru
am adăugat doar în gând

şi i-am dat patru lei

atât costă drumul spre altfel
patru lei şi şapte kilometri
ca să ajungi la marginea oraşului
lumea acelor copii e mărginaşă
şi se numeşte centru

am aprins o altă ţigară

ca să pot urca din nou în acel autobuz
şi să-mi amintesc cum stătea cu mânuţele lipite de geam
în soarele unei dimineţi amărâte
era liniştită
privea pe geam şi zâmbea din când în când

copiii însinguraţi sunt îngeri
pe care ai vrea să-i mai naşti o dată

autobuzul s-a oprit
în staţia în care nu te aşteaptă nimeni
nici măcar dumnezeu

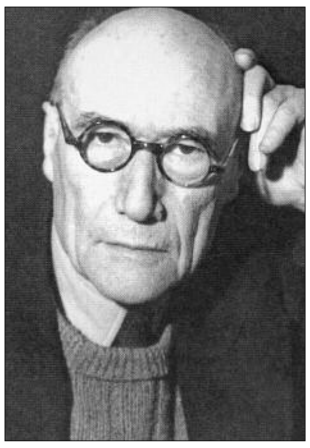
vezi doar o clădire mare
şi tragi aer adânc în piept când intri
în timp ce o parte din tine
rămâne afară şi plânge

uite
îţi promit că
voi face cursuri de înot
în fiecare vară
până voi reuşi să deschid uşa
de la camera aceea în care
tu nu poţi să ieşi
din mare

Din poezia lumii

André GIDE (1869 – 1951)

În traducerea lui LEO BUTNARU

S-a născut la Paris, fiind educat într-un puritanism riguros, ceea ce-l înclina spre protest. În 1890 publică prima sa lucrare, „Caietele lui André Walter”, care, fără a se bucura de succes, s-a dovedit a-i fi cartea de vizită, pentru a intra în saloanele literare, unde a fost prezentat lui Mallarmé și Valéry. În 1896 devine primarul comunei La Roque-Baignard, însă își continuă activitatea literară. În 1897 publică volumul „Bunătăți pământești”, ce atrage atenția criticii de specialitate. Primele cincisprezece cărți le editează pe cont propriu și doar nuvela „Porți strâmte” (1909) îi aduce oarece recunoaștere. Călătorește în Africa, mai apoi publicând volumele inspirate de Congo (1927) și Ciad (1928). În timpul celui de-al doilea război mondial se află în Tunis, unde scrie „Tezeu”, ultima din operele sale importante. Are o activitate susținută în teatru și cinematografie.

În 1947 i se acordă Premiul Nobel, devine doctor honoris causa al Universității din Oxford.

Din bibliografie: *Tratat despre Narcis (1891), Poemele lui André Walter (1892), Călătoria lui Urien (1893), Tentativă amoroasă sau Tratatul dorințelor deșarte (1893), Mlaștini (1895), Saul (1898), Prometeu prost încătușat (1899), Corydon. Patru dialoguri socratice (1911).*

Vai! După aceasta, Nathanael, va spune gura noastră

Ce-a fost acea ardentă amăreală?

Nicio apă nu ar putea-o spăla –

Jindul pentru atare fructe ne-a chinuit sufletul din plin.

Trei zile, în piețe, le-am căutat;

Însă vremea deja le trecuse. –

În călătoriile noastre, Nathanael, unde am găsi

Alte fructe noi pentru a ne provoca necunoscute pofte?

traduceri

Cântec de închinare tomului pe care l-am ars

Sunt multe cărți diferite. Unii le citesc
Stând pe marginea scaunului, în banca școlară.

Altele-s pentru citit la drum
(Când le alegi contează și formatul lor);
Există cărți pentru păduri și pentru câmpuri,
Et – spuse Cicero – *nobiscum rusticantur*[1].
Existe cele citite cu atenție sporită
Și altele ce adună praful prin cerdac,
Unele ne fac să credem în bine,
Altele ne duc la disperare.
Unele ne dovedesc: există Dumnezeu,
Iar altele ne spun: ba nu se poate.
Există cărți doar pentru bibliofili
Și cărți ce întrunesc elogiile unei
Întregi cohorte de critici celebri.

Există cărți despre albinărit –
Considerate de profil îngust.
Altele sunt despre natură. De le citești,
Deja nu-ți vine să ieși la plimbare.

Există cărți ocolite de înțelepți,
Însă ele plac copiilor.

Apoi există mulțimi de antologii – în ele
Adună ce-i mai bun. Nu contează ce.
Unele ne învață să iubim viața,
Iar altele avuseseră autori sinucigași.
Unele seamănă invidie, pe când altele
Recoltează ce alții au semănat oriunde.

Există cărți ce dăruiesc lumină,
Pline de minuni și încântare.
Sunt din cele dragi ca frații, care-s
Chiar mai buni decât noi.
Iar stilul altora e-atât de neobișnuit,
Oricât l-ai descifra, rămâne încețoșat.

Nathanael[2], când va fi să ardem cărțile toate?

Pe unele nu face să dai barem un sfanț,
Altele-s cu pilde pentru calicime.

Sunt și din cele a căror slove-s mângâietoare
Ca freamătul de frunze în amiază.
Printre ele fiind și
Cartea pe care-n vremi trecute Ioan
Pe Patmos[3] o devorase grăbit, ca șobolanul.
(Dar mai bine-i să mănânci zmeură) și ea
Îi umpluse viscerele cu-amărăciuni,
Provocându-i șiruri de vedenii.

Nathanael! Când va fi fă ardem cărțile toate?!

1897

---

1. Gide modifică fraza lui Cicero *pernoctant nobiscum, peregrinantur, rusticantur* (petrece noaptea cu noi, străbătând țara). Gide însă reține doar aluziv *Et nobiscum rusticantur* = Și cu țara.
2. Nathanael – Nathanael din Cana-Galileea a fost un adept sau discipol al lui Isus, menționat doar în „Evanghelia după Ioan”.
3. Sfântul Ioan de Patmos e numele autorului *Cărții Apocalipsei*. Potrivit textului biblic, el trăia pe insula grecească Patmos.

Cântecul rodiei

Cu siguranță, trei boabe de rodie
*au fost suficiente pentru a-i aminti Proserpinei...**

Multă vreme va fi să vă căutați
Fericirea imposibilă pentru suflet.
– Bucurii ale cărnii și bucurii ale simțurilor
Fie un altul să vă condamne,
Amare bucurii ale trupului și simțirii –
Altul să vă judece, eu nicidecum.

– Cu adevărat, Didier, filosof fervent, te admir
Odată ce credința în gândul tău nu bucură mintea
Nu crezi într-o alta mai preferabilă.
Dar nu în toate mințile se pot întâmpla astfel de iubiri.

Apoi bineînțeles, de asemenea, iubesc
Ale sufletului înfiorări mortale,
Bucuriile inimii, bucuriile minții –
Însă pe voi vă cânt eu, plăcerilor.

Bucuriile cărnii, tandre ca iarba,
Fermecătoare ca florile gărduceanului viu
Se ofilesc sau se tund mai repede decât lucerna pe șes
Pe care spiritul rău le face să se risipească-ndată ce le atingi.

Văzul – cel mai tulburător dintre simțurile noastre...
Tot ce nu putem atinge ne întristează;
Mintea prinde gândul mai ușor
Și fie ca mâna noastră să aibă ce ochiul râvnește.
– O! poți atinge orice îți dorești, –
Nathanael, și nu căuta posesie mai deplină.

Cele mai dulci bucurii ale simțurilor mele
Vin după setea pe care mi-o potolesc.

Cu siguranță delicioasă este ceața,
Pe măsură ce soarele răsare peste câmp – delicios e și soarele –
Delicioase ne sunt picioarele desculți pe pământul înrourat
Și pe nisipul răzmuiat al țărmului de mare;
Delicioasă pentru scaldă era apa de izvor;
Să sărut buzele necunoscute pe care buzele mele le-au atins în umbră...

Dar uite, fructe – fructe – Nathanael, ce e de spus?

– O! că nu le-ai cunoscut,
Nathanael, asta mă duce la disperare...
...Miezul lor era fraged și suculent,
Savuros precum carnea ce sângerează,
Roșu ca sângele picurând din rană.
...Astea nu pretindeau, Nathanael, vreo sete specială;
Au fost oferite într-un coș de aur;
La început gustul le era neplăcut, nespus de insipid;
Nu amintea de gustul niciunui fruct de pe meleagurile noastre;
Amintea de gustul guavei răscoapte
De se părea că miezul lor deja este mort
Și amărăciunea îți umplea gura,
Încât puteai scăpa de ea doar mâncând un alt fruct;
Abia după aceea, dacă mustirea continua
Venea momentul de a o savura;
Și acest moment mi s-a părut mult mai plăcut,
Iar miezul deveni mai puțin grețos.
Coșul a fost golit rapid...
Și doar ultimul fruct l-am lăsat
Fără a-l împărți între noi...

Vai! După aceasta, Nathanael, va spune gura noastră
Ce-a fost acea ardentă amăreală?
Nicio apă nu ar putea-o spăla –
Jindul pentru atare fructe ne-a chinuit sufletul din plin.
Trei zile, în piețe, le-am căutat;
Însă vremea deja le trecuse. –
În călătoriile noastre, Nathanael, unde am găsi
Alte fructe noi pentru a ne provoca necunoscute pofte?

1897

---

* Proserpina să țină minte – *Proserpina – la romani, Persefona – la greci, zeița lumii morților. Odată, în timp ce culegea flori, pământul s-a deschis și a înghițit-o. Deși Ceres îl convinge în cele din urmă pe Jupiter să-i înapoieze fiica, Persephone nu mai poate reveni pe pământ: ea apucase să mănânce câteva semințe de rodie, act de magie a dragostei, care o va face să nu se mai poată despărți de răpitori.*

***

Sunt unele fructe pe care le mâncăm pe terase.
În fața mării la apus de soare.
Iar altele-s confiate în gheață
Îndulcite cu puțin lichior.

Pe unele le alegem, le culegem din arbori
În grădini discrete, împrejmuite de ziduri;
De obicei sunt fructe savurate
În umbra anotimpului tropical.

Altădată, vom sta le mese mici –
Fructele vor cădea în jurul nostru
De cum vom scutura împovărate crengi
Prin care se vor trezi muștele ațipite.
Fructele căzute le vom aduna în boluri
Iar parfumul lor ar fi suficient deja pentru a ne încânta...

Există unele a căror coajă pătează buzele
Și care nu sunt mâncate decât când ești foarte însetat.
Le-am găsit de-a lungul drumurilor nisipoase;
Străluceau prin frunzișul spinos
Ce ne-a zgâriat mâinile când încercam să le culegem; –
Și n-a fost să ne potolim prea multă vreme setea.
Sunt altele din care am face gemuri
Pur și simplu ele să fie lăsate a se coace la soare.
Există din cele al căror miez rămâne acru chiar și-n miezul iernii;
De muști din ele, dinții îți strepezesc.

Există altele cu miezul ce pare mereu rece, chiar și-n miez de vară.
Le mâncăm stând ghemuiți pe rogojini,
În partea de jos a micilor cabarete.

Există unele a căror amintiri ațâță setea
De îndată ce nu le mai putem găsi.

***

Nathanael, ce îți pot spune despre rodii?

Le-am vândut pentru bănuți, în bazarul oriental
Pe rogojini de stuf pe care căzuseră.
Am văzut niște învăluiri de praf
Și cum copiii goi întindeau mâinile după ele.
– Sucul le este acru precum al zmeurii necoapte.
Floarea lor pare a fi făcută din ceară;
E culoarea fructului.

Comoară păzită, partiții de stupi,
Abundența aromelor,
Arhitectura pentagonală.
Coaja se desface, semințele cad –
Picături de sânge în flacoane de-azur;
Și altele, stropi de aur în vase de bronz emailat!

Miroznele devin suculență și aromă.
Floare nearătoasă; fruct delicios;
Fruct ce e chiar propria floare coaptă...

Am cântat smochinul, a spus ea,
Acum să cântăm florile toate...
Cu siguranță, spuse Hylas, nu am cântat toate fructele...
Darul poetului e de a se emoționa la văzul prunilor în floare...
(Floarea pentru mine nu e decât promisiunea fructului posibil.)
Dar tu nu ai vorbit de prună.
De prunele acrișoare din gardurile vii
Pe care zăpada rece le va moleși.
Moșmonul ce se mănâncă doar putred;
Și castana de culoarea frunzelor moarte
Ce explodează când e-apropiată de foc.

1897

Adrian Alui Gheorghe

Cultura între universal, naţional şi local

Există o tendinţă a artistului, dintotdeauna, de a se situa dincolo de fruntarii, în universalitate. Artistul, dintotdeauna, pare a nu se adresa, ca mesaj artistic, omului, ci omenirii; nu se adresează locului, ci universalului. George Călinescu, preluînd teze europene, îl tempereazǎ pe artist spunîndu-i că intrarea în universal se face, totuşi, prin naţional. Că într-un concert universal de voci vii, ca artist, cu cîteva elemente care îţi denotă neamul, amprenta locului, istoria, tradiţia. Că aceste elemente, desfăşurate sau doar intuite, sînt cele care îţi conferă, prin neasemănare, un loc numai al tău. Shakespeare e sigur englez, Tolstoi e sigur rus, Voltaire e sigur francez, iar Goethe e sigur neamţ, dacă e să citim operele lor prin elementele care îi disting, îi recomandă, dar îi şi separă. Un scriitor african are în opera sa freamătul nisipului cu tot ce decurge de aici, o filosofie a vieţii care se scurge printre degete ca firele de nisip, iar un nordic va explora misterul fiordurilor, fie din viaţă, fie din natură. Un balcanic precum Kazantzakis va explora abisul marginalului, periferia unor culturi care sînt, în cea mai mare parte, îngropate în istorie şi în mituri, iar un sud-american precum Marquez va aduce vibraţiile mitice ale unei lumi care întîi a fost decimată, apoi cercetată. Artiştii români care au intrat în universalitate nu fac excepţie, Brâncuşi, Cioran, Ionesco, Eminescu, Eliade sau Enescu au încărcătura şi amprenta de neşters a culturii române, fie la nivelul sensibilităţii, a temelor, a formelor sau a obsesiilor umane şi istorice.

Dar războaiele mondiale, cele de pe cîmpul de luptă, războaiele reci, războaiele economice, războaiele pieţelor de desfacere etc. au amestecat culturile şi au adus în discuţie noţiunea de globalizare. Iar globalizarea economică atrage după sine globalizarea culturală. Visul dintotdeauna, de a deveni universal, al artistului, pare, astfel, la îndemînă. Istoria, contextele şi calculele par să îl ajute.

Nu premiile naţionale mai consacră un autor, ci premiile internaţionale. Nu contactul cu publicul propriu (dacă mai există un public, dacă mai există un contact!), mai contează, ci contactul cu publicul de aiurea, cît mai eterogen, mai îndepărtat, mai străin. Un scriitor (român şi nu numai) e valabil, azi, în faţa publicului (universal!) tot mai „tabloidizat" dacă e tradus în cît mai multe limbi. Îl vezi? E tradus în sîrbă, în albaneză, în rusă, în maghiară, în croată...? E mare, e important. Cel netradus e trimis la colţ, e „un rebut naţional". În cultura globalizată e o competiţie asemănătoare pieţelor de desfacere a conservelor cu sparanghel sau cu fasole roşie. Contează marketingul. Cantitatea e cea mai importantă calitate. Contează faptul că publicul cu cît e mai larg, cu atîta e mai inexpresiv, mai neatent, mai needucat? Nu contează. Uite, îl vezi? A fost tradus în Noua Zeelandă...! Ce contează că e vorba de două, trei textuleţe traduse prost, pe un colţ de pagină, ca un exemplu de exotism cultural, important e că a ajuns pînă acolo. Aşa de departe? Aşa de departe.

Globalizarea înseamnă, dintr-o anumită perspectivă, moartea culturilor mici în favoarea unei culturi grandioase care să onoreze omenirea în confruntarea viitoare cu civilizaţiile galactice. Pentru că omul nu se poate opri, în dinamismul său, doar asupra sinelui şi a lumii sale, el visează „deştept" transcenderea spaţiului şi, eventual, a timpului. E vorba de o criză de identitate? E o criză de supraidentitate? Sau e vorba doar de o confuzie în reperarea motivaţiilor care generează arta şi care definesc condiţia artistului? Naivul Borges se afunda heracleitic în substanţa universului: „Timpul e substanţa din care sînt făcut. Timpul e un fluviu care mă ia cu el, dar eu sînt acest fluviu; e un tigru care mă sfîşie, dar eu sînt acest tigru; e un foc care mă consumă, dar eu sînt focul". Recunoscînd asta eşti în centrul lumii oriunde te-ai afla, indiferent la cîte aplauze vane primeşti după o situare în statistici. Că astăzi doar statisticile mai operează şi nu ierarhiile. Sau, mai bine zis, operează ierarhiile stabilite de statistici şi nu cele care se revendică de la valoare. Căci şi valoarea însăşi a devenit extrem de relativă, valoarea, chiar şi în artă, e un reflex al cererii şi ofertei. Un Gogol care să lucreze doisprezece ani la un roman pe care el să îl considere în final ratat, e vorba de *Suflete moarte*, este greu de imaginat azi. Mo Yan, chinezul care a luat premiul Nobel anul trecut, a scris „Obosit de viaţă, obosit de moarte", vreo opt sute de pagini, în patruzeci de zile. Umberto Eco spunea că un roman care să placă, să fie valabil, să fie căutat de un public de pretutindeni, azi, se poate scrie în două săptămîni. Şi a făcut şi demonstraţii în acest sens.

Practica ne arată, însă, că în universalitate culturile mici devin şi mai mici, iar culturile mari îşi impun tiranic valoarea, valorile. Istoria lumii o înlocuieşte pe cea a unei naţii. Cetăţeanul e în centrul lumii şi nicăieri. Un soi de paranoia domină actul public, discursul public se adresează cetăţeanului lumii şi mai puţin indivizilor cu nume şi prenume, cu problemele zilei şi ale nopţii, cu sentimentele lor care se consumă în cel mai mare anonimat.

Păpuşarul nu mai foloseşte păpuşi, ci oameni, pentru că are de unde alege, i se oferă o mulţime.

În lupta cu îngerul omul a învins, vulgarizarea vieţii este cîştigul final cu care individul nu ştie ce să facă. Misterul, cel care însufleţeşte imaginaţia omului de mii de ani, are atîtea răspunsuri, încît întrebările individului îşi pierd semnificaţia. Pînă şi misterul „eternului feminin", misterul naşterii, al vieţii, misterul conceperii universului, misterul îmbinării culorii şi parfumului în floare, absolut toate acestea au căpătat răspunsuri. Ţi le oferă oricine şi oricînd, specialiştii, mass-media, politicienii, prietenii, duşmanii. Mapamondul e un uriaş concert de răspunsuri. Pe voci multiple, una mai seducătoare decît alta.

Iar dacă nu mai ai întrebări, la atîtea răspunsuri care ţi se oferă, eşti pierdut. Pentru că toată lumea, la toate nivelurile, pe toate canalele, prin toate mijloacele, îţi oferă răspunsuri. Singurul care pune întrebări pe lumea asta e artistul. Le pune cerului, pămîntului, timpului, istoriei, sieşi, le pune direct, indirect. Dar cui îi mai pasă de întrebări, cînd are răspunsurile gata pregătite, oferite cu atîta largheţe, cu atîta solicitudine? Dar ce să mai facă artistul cu întrebările lui în acest concert extrem de seducător, de atractiv al răspunsurilor? Se retrage în spaţiul strîmt, îngust, al locului, acolo unde întrebarea abia şoptită are, din nou, ecou.

La început a fost cultura tribului, cu zeii, parazeii şi înţelepţii ei. Am ajuns, s-ar părea, în acelaşi punct. Ne întoarcem la cultura locală aspirînd, încet, timid, spre cea naţională şi, de ce nu?, după o vreme, din nou, silnic, spre universalitate.

Piatra Neamţ, 12 septembrie 2021

Globalizarea înseamnă, dintr-o anumită perspectivă, moartea culturilor mici în favoarea unei culturi grandioase care să onoreze omenirea în confruntarea viitoare cu civilizaţiile galactice.

Concursul Naţional de Poezie de Dragoste „Leoaică tânără, iubirea..."

Ediţia a XXI-a, octombrie 2021

Centrul Cultural Piteşti, prin revistele de cultură *Cafeneaua literară* şi *Argeş*, organizează ediţia a XXI-a a Concursului Naţional de Poezie de Dragoste „Leoaică tânără, iubirea...", în perioada 6 septembrie – 29 octombrie 2021.

La concurs pot participa creatori cu vârste până în 35 de ani, care nu sunt membri ai Uniunii Scriitorilor din România şi nu au câştigat un premiu la ediţiile anterioare.

Concurenţii vor trimite pe adresa organizatorului 5 poezii de dragoste, creaţii originale, într-un singur document, corp 16, aliniat stânga, fiecare poezie fiind printată sau dactilografiată pe câte o singură pagină, semnată cu numele real al autorului şi având indicat nr. de telefon şi adresa de e-mail.

Textele vor fi expediate fie la adresa de e-mail cultcentre@yahoo.com, fie prin poştă, pe adresa Centrul Cultural Piteşti, Str. Calea Craiovei nr. 2, Casa Cărţii, Bloc G1, Sc. C, et. I, cod 110013, Piteşti, jud. Argeş, fie se vor depune direct la sediul Centrului Cultural Piteşti, până la data de 14 octombrie 2021, telefon 0248 219976.

Câştigătorii desemnaţi de juriu vor fi premiaţi cu diplome şi sume de bani, astfel: Premiul I: 600 de lei, Premiul al II-lea: 500 de lei, Premiul al III-lea: 400 de lei, Menţiune I: 350 de lei, Menţiune II: 350 de lei.

Juriul este format din Virgil Diaconu, membru al USR, preşedinte, Liliana Rus, membru al USR, şi criticul Lucian Costache.

Festivitatea de premiere va avea loc la Centrul Cultural Piteşti, vineri, 29 octombrie, ora 13.00. Organizatorul nu decontează cheltuielile de deplasare sau cazare. Premiile se vor acorda numai câştigătorilor prezenţi la festivitate, în baza C.I., sau a unor delegaţi care vor prezenta CI a câstigătorului şi CI proprie.

În cazul în care, din cauza pandemiei, premiile nu vor putea fi acordate în mod direct, premierea se va face online.

Regulamentul concursului este postat pe site-ul oficial al Centrului Cultural Piteşti (www.centrul-cultural-pitesti.ro), precum şi pe pagina oficială de Facebook a instituţiei.

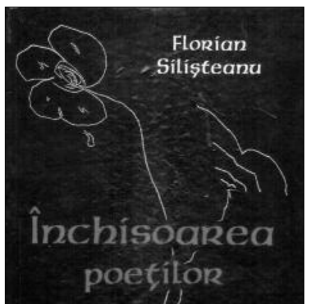

Mircea Bârsilă

Închisoarea poeţilor

În acest volum, care afirmă o voce poetică distinctă în corul poeţilor din promoţia lui, Florian Silişteanu scrie „pre limba sa” şi doar voluptăţile constând în apelul frecvent la ingeniozitate (cea lexicală şi cea imaginară) şi în atitudinea de factură rebelă, în ceea ce priveşte relaţia cu ideea de poezie...

cronici

Neliniştit ca un bob de mercur, Florian Silişteanu umblă prin lume, de atâţia ani, vrăjit, parcă, de himera depărtărilor. Anglia, Germania, Italia, Norvegia sau America sunt toposuri în care „se ascunde” spre a scrie poezii pe care, priponit într-un loc anume – cunoscut în toate detaliile văzute şi nevăzute şi care nu-i mai spune, în consecinţă, nimic – nu le-ar fi putut „aduce la lumină”.

Starea de nelinişte a poetului din ***Închisoarea poeţilor*** (Editura Semne, Bucureşti, 2021) se transmite şi cuvintelor din textele sale poetice unde încearcă să fugă de pe obişnuita orbită lexicală a lor. Acele texte par a fi fost scrise cu un ochi la tiparul folcloric al unor discursuri în versuri şi cu celălalt la procedeele lui Nichita Stănescu din poezia sa ludică – orientată spre valorificarea aşa-numitelor „frământări de limbă” din poezia populară: „foaie verde legănată, pune, mamă, semn la poartă,/pune focului scuipat să se stingă de păcat/şi aşază rânduială că vine Domnul şi scoală/şi fă nod de vrabie şi din aripi sabie/să taie mărunt-mărunt pâine nouă din cuvânt//apoi, mamă, de-o vrea Domnul scutură distanţei pomul/să culeagă cineva şi din fericirea mea/şi să ia cu mâna toată şi cu spiţa de la roată/să învârtă ceasului dumicatul prânzului,/foaie verde legănată, dă un cuc ora exactă” (p. 17).

Utilizarea *rimelor îngropate* („tu, îngerule, care te prefaci în mereu stea şi zaci/ia-ţi paltonul vine frigul şi ţi s-o-nnoda buricul,/fugi din lume,/fugi de mine cât mai poţi şi ascunde-te-ntre roţi/că le vine rând la toţi, care vii, care din morţi/să te tragă iar la sorţi” – p. 7); „au norii de la o vreme nişte umbre pe sprâncene/vine Dumnezeu spre casă ori se duc greieri la coasă,/ori se scoate din fântână mâna moartă de la mână,/ori se primeneşte focul şchipătând mereu norocul/.../numai tu de numai bine latră câinele a pâine,/numai eu de după tu bea din sete cântecul,/numai noi şi îngerul stă la pândă fulgerul/căutând printre inele nunta ta şi-a mamei mele!” – p. 14) şi a *rimelor împerecheate* în combinaţie cu cele interioare („de sub tâmplă pasărea care cântă naşterea/a zburat spre casă,/numai bunul Dumnezeu ştie/unde stă şi pe unde-a fost mireasă/când era ea fată mare, pasărea când doare/şi pe nimeni nu mai are/moare !” – p. 6 ; „mi-am deschis de ieri butic să vând plastic şi mastică/să pun umbrei umbră mică, să nu bată soarele/că mă dor picioarele//am luat carte,/am luat cheia să încui în om femeia,/am luat noaptea să o spăl, să o urc şi s-o cobor,/să aduc la magazin stele să le-mbăt cu vin,/să le dau de duşumea... până când s-or lumina//şi-o să vină îngerul să-mblânzească fulgerul,/să probeze veşnicia şi să dea cu parfum scump/pe sub aripi, pe sub talpă, pe sub apa de sub apă,/pe sub plumb şi... rugăciune/numai bine !” – p. 24) se revendică stilistic din discursul folcloric. Rimele sale au menirea de a asigura, pe de o parte, ductul textului poetic şi, pe de alta, de a facilita răsucirile ideatice aflate în slujba surprizelor de conţinut (semantice) : „maica mea nu mai era doar durea duminica/eu eram copil de om şi de măr, de păr, de pom/eram parcă sărbătoare mâinilor clarvăzătoare/ce-apucau neştiutoare îngerul de aripioare” (p. 29).

Motivul *depărtării* prezent în citatele de mai sus sau în aceste versuri („vorbeşte cu mine un minut, că nu mai ştiu cine sunt/lăsă-i pe îngeri să ia liftul şi repede să urce în pod,/în podul câmpiei albastre/unde au dat cu var peste macul distanţei” – p. 96; „să punem la poartă un număr de pasăre/nu socotiţi nici felul, nici neamul în care/ciocul ei va ciuguli distanţa./puneţi păsări la poartă – de unde le luaţi nu e treaba mea// beţi aripi în loc de cafea, înmulţiţi de câte ori v-a fost sete/cu felul în care aţi fost însetaţi şi puneţi păsări la poartă.../nu încuiaţi... nu lăsaţi semne” - p. 23), motiv exploatat din perspectiva unui călător neobosit (un fel de Ahasverus!), se asociază, prin contrast, cu nostalgia *casei*, a *porţii* („numărul meu de la casă e un fel de ibric,/unul în care fierbe gutuiul, în care nimic/nu ar putea clocoti dacă nu ai mai veni/şi de ducă nu ai mai sosi/primăvară,/strada mea şi de dor de dumneata, ia şi pupă mâna mea” – p. 65) şi se integrează firesc în universul său liric unde *îngerul, mama, Domnul, pasărea, piatra, frigul, fulgerul, poetul*... alcătuiesc un „aliaj” motivistic inconfundabil.

În acest volum, care afirmă o voce poetică distinctă în corul poeţilor din promoţia lui, Florian Silişteanu scrie „pre limba sa” şi doar voluptăţile constând în apelul frecvent la ingeniozitate (cea lexicală şi cea imaginară) şi în atitudinea de factură rebelă, în ceea ce priveşte relaţia cu ideea de poezie, mai amintesc, tipologic, de Nichita Stănescu: „privit de jos în sus omul are înălţimea lui Î mare de tipar/de sus în jos este ca şi când pe câmp/toate combinele treieră dinţii dintâi ai pământului/din această cauză niciodată meteoriţii nu cad în acelaşi loc/nu cumva să se crape de ziuă în lumea celor drepţi” (p.74). Sau: „trăiam cu ziua printre oameni/eram de gând de aur pentru galbeni,/eram şi sunt un ban de-o sută ce cumpără/numai vedenii şi strănută/fusesem luat prizonier şi locuiam în şifonier/ca-ntr-o măsea de fier/ştiam engleza pomilor, ştiam de pară, de măr şi de gutui/uitam mereu, mereu că sunt al nimănui/sunt fericit – am zugrăvit iubitei mele printre stele!/priviţi, vă rog, şi dumneavoastră...,/şi număraţi atent... atent,/ce de lumini se sting în ele !” (p. 27).

Sub semnul unei ingenioase gândiri poetice se află şi poezia de la paginile 44-45, în care finalul surprinde printr-o neaşteptată „schimbare de macaz”. Toţi actanţii din acest text (pasărea, piatra, femeia, iepurele, păcatul...) se duc la Dumnezeu să-i ceară „un leac” sau pur şi simplu să se spovedească, iar *iubirea*, încălcând regula şi sesizând că Dumnezeu se preface că nu-i vede pe „enoriaşii” săi, vine la *autorul* respectivului text : „vine la Domnul o pasăre:/- uite, Doamne, aripa mea/cea din dreapta e mai tânără, cealaltă s-a împărţit ;/vine la Domnul un copac:/- Doamne ce mă fac ?/rădăcinile mele au puterea pământului/printre ramuri toată tinereţea mea; Vine la Domnul o piatră:/- ştiu că doare, dar nu-mi cunosc maica/şi apei nu îi ajung /.../vine la Domnul păcatul: /- Doamne, mi-e sete,/iubesc şi din fierul distanţei se bate monedă; / *vine la mine iubirea*:/bem din cana cu păsări/facem cu rândul de-a setea,//iar Domnul/trecând/se preface că nu ne-a văzut” (p. 44-45, s.n.).

Ingenioase sunt şi formulările, într-un stil personal, încadrabile în portativul jocului cu limbajul, un joc ce îşi pierde gratuitatea ca dimensiune specifică, de vreme ce conţinuturile sale sunt marcate de o stare – fie şi fantezistă – de fugitive tristeţi existenţiale: „şi fă nod din vrabie şi din aripi sabie”; „apoi, mamă, de-o vrea Domnul scutură distanţei pomul”; „ori se scoate din fântână mâna moartă de la mână”; „să culeagă cineva şi din fericirea mea/şi să ia cu mâna toată şi cu spiţa de la roată”; „numai tu de numai bine latră câinele a pâine,/numai eu de după tu bea din sete cântecul”/„maica mea nu mai era doar durea duminica/eu eram copil de om şi de măr, de păr, de pom”; „beţi aripi în loc de cafea, înmulţiţi de câte ori v-a fost sete/cu felul în care aţi fost însetaţi”; „trăiam cu ziua printre oameni/eram de gând de aur pentru galbeni”; „bem din cana cu păsări/facem cu rândul de-a setea”!...

Figura centrală, în poeziile în *vers alb* este *poetul* a cărui ipostază predominantă este aceea de victimă a celor refractari, în mod inexplicabil, la ofertele poeziei: „nu întrebaţi, vă rog, şi lăsaţi poetul în pace,/nu aruncaţi cu pietre în umbra mea,/nu căutaţi prin buzunar/că nu am nevoie de mărunţişul dumneavoastră//nu întrebaţi, vă rog, unde stau, că nu vă spun./mergeţi mai bine şi nu puneţi ceasul să sune/nu aprindeţi chibritul şi nu-mi puneţi lanterna în ochi/că nu mă vedeţi./nu loviţi în peretele casei că nu suntem vecini,/nu puneţi câinii pe mine şi nu mai înjuraţi de mamă” (*casa din inima ta*).

În spiritul poeziei revoltei – amintind de iconoclastul Constant Tonegaru sau de poezia *Înger vagabond* a lui Dimitrie Stelaru – Florian Silişteanu promovează în lirica sa imaginea poetului (scriitorului) ca *înger nefericit*, aflat mereu în căutarea unor clipe de odihnă („scriitorii au fiecare câte un frigider şi un creion chimic/cu care notează într-un caiet când trebuie să vină dezgheţul/şi nici pe dracula nu-l mai sună nimeni la uşă, steaua mea dragă,/tu ce faci şi pentru cine mai urci, ce mai aştepţi/şi cât mai clipeşti cu lumina aia a ta/ca o lanternă pe care un înger o tot aprinde prin lume/ca să găsească un loc de odihnă ?” (*scrisoare către steaua mea*) sau ca „cetăţean” umil ducând o existenţă de tip decadent: „la chioşc gogoşile cu brânză se dau pe caiet/fiecare e trecut acolo cu numele şi locul în care a murit/până să se nască / desigur că tanti e grasă/şi după ce ascute creionul chimic între limbă şi soare/repede te taie de pe listă, dacă bineînţeles ai plătit//mâinile sunt fiinţe cu degete lungi/fiecare obiect din sistemul nostru nervos/ a fost trecut mai întîi pe curat” (p. 74-75).

Cititorul poate culege versuri şi secvenţe foarte frumoase de oriunde dechide cartea: „dintre toate distanţele cea mai frumoasă este femeia”; „mărise Dumnezeu chiria în gămălia unui ac”; „e bine/.../să cunoaştem femeia numai după ce a plâns/după ce a născut. e bine să aprindem frigul/cu chibritul unei depărtări spre care mergem cu rândul/şi să lăsăm femeia să nască”; „există-atât de multă ură şi blestem/încât va da pe dinafară bezna din infern”; „arşiţa e doar atunci când e frig în Dumnezeu/arşiţa e ca icoana – plânge ea ca să nu plâng eu/ arşiţa e o distanţă care nu mai are casă”; „stau deodată la masă cu toate femeile/.../fiecare piatră e o ţară,/un fel de santinelă care doarme în post” ; „veni îngerul cu barca/şi în ea cu Dumnezeu/să ne ducă într-o crâşmă/şi să bem doar El şi eu//până când Doamne să bem?/– până când va fi lumină!/şi-am băut o zi şi-o noapte/ trandafirii din grădină” (*cântec de taină*).

Remarcabilă este, în acest volum, continua grijă a poetului de a nu merge pe căi bătătorite, chiar dacă originalitatea este obţinută, uneori, prin procedee formale care lasă impresia de abdicare de la logica poetică firească, în favoarea unor formulări cu un aparent statut rebel. Astfel de versuri, mai mult sau mai puţin convingătoare, se desfăşoară, oarecum involuntar, în linia unei riscante poetici a libertăţilor pseudo-avangardiste.

Nefirească pare şi potrivirea unor cuvinte, din necesităţi impuse de rimă, în genul poeziilor lui Adrian Maniu, în care un anumit cuvânt bruiază frumuseţea versului din care face parte: „eram şi sunt un ban de-o sută ce cumpără/numai vedenii şi strănută”...

Închisoarea poeţilor – titlu care subliniază, prin contrast, idee de libertate interioară a poeţilor – este cartea de maturitate a lui Florian Silişteanu.

Dan Ciachir

„Direct Hipodrom”

Începând din anul 1875, Bucureştiul a avut un Jockey Club al cărui preşedinte a fost Regele Carol I, urmat de ceilalţi trei regi români. În 1905 au început construirea şi amenajarea Hipodromului de la Băneasa, proiectat de arhitectul Ion D. Berindey. Primăria a alocat atunci 60 de hectare de teren pentru pistele de galop şi de trap (ce constituiau, după unii, două hipodromuri distincte), aflate acolo unde se găsesc astăzi Casa Scânteii, terenul din spatele ei, Pavilionul Expoziţional ridicat în 1962 şi incinta acestuia, clădirea World Trade Center, întinderea de până în apropiere de Griviţa şi de capătul de altădată al tramvaiului 3...

Tribuna Hipodromului Băneasa se afla pe locul unde se găseşte astăzi World Trade Center, cele două piste – trap şi galop – fiind despărţite de un gard. Jocheii erau călăreţii propriu-zişi, care evoluau în cursele de galop, iar driverii alergau, în trăsuricile numite *surki*, în cursele de trap. Întrecerile aveau loc primăvara şi toamna, pariorilor nelipsindu-le binoclurile. Două restaurante cu terasă şi un bar erau permanent deschise în zilele de alergări.

Prin strânsa legătură dintre Jockey Club – unde nu oricine putea deveni membru – şi Hipodrom, acesta avea un caracter elitar, prevalent aristocratic, corelat însă cu unul „democratic”, întrucât cine voia să asiste la curse o putea face plătind biletul de intrare, după cum putea să şi parieze, fie şi numai pe câţiva lei. Hipodromul era şi un spectacol al spectatorilor, unde doamnele îşi etalau ultimele noutăţi în materie de modă, un prilej de a face noi cunoştinţe, un loc unde apăreau perechi recent constituite, în special cele aparţinând lumii bune. Peluzele şi rondurile de flori de la Băneasa constituiau fundalul spectacolului.

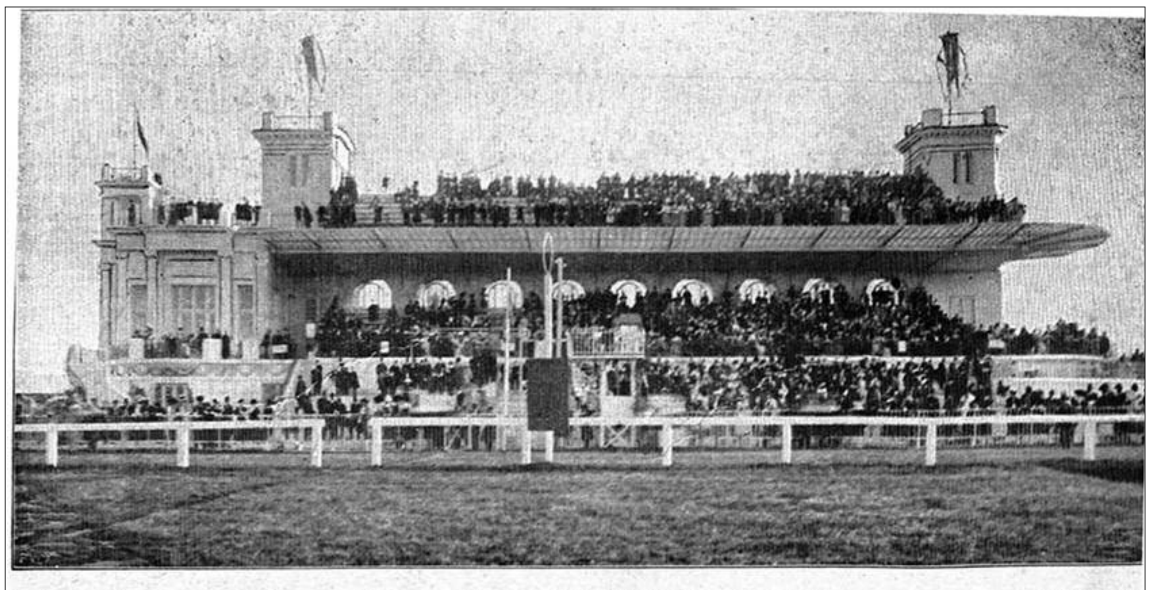
Îndată după sfârşitul războiului, pe unele tramvaie şi autobuze se putea citi „Direct Hipodrom”, mulţimile scurgându-se înspre Băneasa în valuri în anumite duminici... „Marile curse erau evenimente mondene – îşi amintea Alexandru Paleologu –, acestea fiind Derby-ul, Premiul Jockey Clubului sau Premiul Regal, la care era obligatoriu să te duci în jachetă şi cu joben. Aveam, la Băneasa, un hipodrom splendid, unul dintre cele mai frumoase din lume, frumos construit, cu multe locuri de agrement, şi care aducea venituri bune Jockey Clubului.”

Alexandru Paleologu a fost ales în 1946, la vârsta de 27 de ani, membru al Jockey Clubului, cu doar şase voturi împotrivă, întrucât: „Aveam deja un început de carieră, ca ataşat de legaţie, aveam armata făcută şi eram căsătorit. Mai cu seamă vara era plăcut acolo, fiindcă puteai să stai pe terasa clubului, în care intrai din strada Nicolae Golescu.”

Tânărul Paleologu făcea pe atunci parte din Corpul Diplomatic Român Regal: „...şi mi se părea splendid că pe cărţile noastre de vizită scria în franţuzeşte: «Alexandre Paléologue, attaché de légation de Sa Majesté le Roi du Roumanie». Nu mai vorbesc despre aspectul nostru comic de ataşaţi secretari de legaţie care arboram o ţinută de tip Anthony Eden: pălărie neagră bordată cu mătase, care trebuia să provină de la marele pălărier Lock din St. James din Londra, umbrelă Chamberlain şi pardesiu Burberry. Toate acestea făceau parte dintr-o uniformă de la care nu se putea deroga.”

Legat tot de anul 1946, Alexandru Paleologu face o afirmaţie care nu poate fi trecută cu vederea: „Duelurile s-au practicat, la noi, până în 1946. Oficial, erau interzise şi până atunci, dar se practicau (e vorba de dueluri cu pistolul, n.n.) de către oameni mai de soi care nu puteau fi împiedicaţi... Ultimul duel din Bucureşti a avut loc în 1946 între amicul meu, Dinu Sighireanu, şi altcineva, pe o chestie... de nevastă.”

Am citat până aici din volumul de convorbiri purtate în urmă cu aproape două decenii de către istoricul Filip-Lucian Iorga cu Alexandru Paleologu, care aşază în importanţă, după Jockey Club, Automobil Clubul aflat pe atunci pe strada Ştirbei Vodă, într-o clădire de secol XIX cu parter înalt şi grădină, frecventată asiduu în anii 1945-1947 de pictorul Theodor Pallady şi de arhitectul G.M. Cantacuzino.

Profesor-Arhitect I. D. Berindey. Hipodromul Băneasa: Tribunele (In timpul curselor). (Foto-Lonnyal)

Merită, de asemenea, reţinut că pe pistele Hipodromului a putut fi zărită în anii de după război şi o amazoană, pe nume Dina Mihalcea, actriţă de teatru şi dresoare de circ.

Publicul curselor de la Băneasa, ca şi acela al pariorilor, era numeros şi variat. Nu putea lipsi de la acele întreceri actorul şi dramaturgul George Ciprian, autor al unei piese intitulate *Omul cu mârţoaga*, ambientată în lumea Hipodromului, după cum nu a lipsit celebrul actor Constantin Tănase, care a rămas siderat când a descoperit în caietul-program un jocheu cu numele de Tănase călărind pe calul Tănase, ceea ce l-a determinat pe directorul Teatrului „Cărăbuş” să parieze pe el... Un alt actor celebru, Grigore Vasiliu-Birlic, parior împătimit, a fost prezent în 1960 la ultimul derby de pe Hipodromul Băneasa. Maria Tănase, ca şi scriitorul Păstorel Teodoreanu puteau fi văzuţi adesea în tribunele de la Băneasa. Cât priveşte pariorii, scara socială era foarte lungă, începând cu elevi în ultimele clase de liceu – precum Cristian Ţopescu – până la personalităţi ale protipendadei. Nu lipseau în epoca de după război, din fauna Hipodromului, misiţii, escrocii, trăitorii din experienţe cărora li se spunea cu o expresie tradusă ad-litteram „cavaleri de industrie”.

Pe Şoseaua Filantropia existau două cârciumi unde se strângeau în jurul driverilor şi al jockeilor iniţiaţii dornici să afle ponturile înainte de curse. Seara, după sfârşitul acestora, pariorii mergeau în alte localuri din apropierea Hipodromului: „La Brotăcei”, unde se mâncau pui de baltă, sau „La Călătorul”, unde trei chitarişti interpretau canţonete. Nu departe de aceste localuri se întindea mahalaua – cam de pe unde începe astăzi Cartierul Aviaţiei – cu rămăşiţe rurale în care locuiau grăjdari, potcovari, şelari sau rândaşi care lucrau la Hipodrom.

Ideea construirii Casei Scânteii a apărut în anul 1950 şi tot atunci a încetat să existe latura de galop a Hipodromului pe care concurau jocheii. A subzistat însă, în perioada care s-a numit „Obsedantul deceniu”, Hipodromul de trap, până în septembrie 1960, când a fost dezvelită în apropiere statuia lui Lenin. Era greu de acceptat pentru Ocârmuirea roşie un Lenin contemplând cursele de trap de la înălţimea soclului statuii sale, operă a sculptorului Boris Caragea...

Zilele Culturii Palestiniene la Pitești

Municipiul Pitești a găzduit un inedit eveniment cultural și diplomatic în zilele de 11 și 12 septembrie 2021. Ambasada Statului Palestina la București și Centrul Cultural Palestinian „Mahmoud Darwish” au organizat pentru prima dată la Pitești „Zilele Culturii Palestiniene”, acțiune care se desfășoară în toate orașele din România înfrățite cu localități din Palestina. În contextul în care Piteștiul s-a înfrățit oficial cu orașul Beit Jala din Palestina în anul 2019, dar și prin prisma schimburilor de experiență bilaterale pe linie culturală, Orașul Lalelelor a fost bucuros de oaspeți. Prietenii din Palestina au adus în Piața Primăriei Municipiului Pitești o expoziție de fotografie, dar și zone tematice: cărți de autori palestinieni, street-food palestinian, cafea, ceai cu arome, articole de vestimentație cu specific palestinian, icoane și suveniruri din inima Betleemului, ateliere de creație pentru copii, proiecții de filme documentare despre Palestina culturală și turistică, prezentări de modă oferite de Casa de modă „Bint El Balad” din Betleem, pictură cu henna. Publicul piteștean a fost invitat și la spectacole de muzică și dans oferite de artiști palestinieni și români: Formația „Alaashkeen” din Suedia, formată din tineri palestinieni, Ansamblul „Argeșelul” de la Boteni, Grupul „Speranța a 13 milioane”, format din studenți palestinieni și români, Ansamblul de dansuri populare românești al orașului Scornicești din județul Olt, artistul Rabiah Karam. **(C.E.S.)**

Ninel Ganea

În numele tatălui

În societățile tradiționale, pietatea filială era una dintre virtuțile fundamentale, iar în China rădăcina tuturor virtuților. Întrebat, odată, ce ar fi făcut împăratul Shun, dacă tatăl său ar fi ucis un om, iar Kao Yao ar fi fost judecătorul, Mencius a răspuns că Shun nu l-ar fi împiedicat pe judecător în a-și face meseria. „Și atunci ce ar fi făcut Shun?” a continuat, perplex, interlocutorul. „Shun ar fi renunțat la imperiu la fel cum ar fi aruncat la gunoi un pantof purtat. Fără să-l știe nimeni, l-ar fi luat în spate pe bătrân, ar fi fugit cu el la marginea lumii și ar fi trăit fericit acolo, fără să se mai gândească vreodată la Imperiu”, a răspuns Mencius.

Gândirea chineză abundă în parabole și apoftegme despre pietatea filială, iar iradierea lor se simte puternic până astăzi. Simon Leys, celebrul sinolog, vorbește undeva despre cazul unui bărbat din Taiwan, din zilele noastre, descendent din a 13-a generație a unui poet chinez vestit, care, jignit de un eseu denigrator la adresa strămoșului său, l-a dat în judecată pe autor și a câștigat procesul.

China poate părea stridentă cu accentul, în aparență exclusiv, pe venerarea înaintașilor, dar și în culturi mai apropiate de noi există, chiar dacă nu la fel de pronunțată, o atenție delicată pentru această virtute. Părintele Andrei Rimarenko, de pildă, amintește, într-una dintre omiliile sale, despre rolul important pe care îl joacă Maica Domnului în mântuirea noastră. Păcătoșii se roagă pentru mijlocirea ei deoarece, în cea mai bună și înaltă tradiție a pietății filiale, Fiul nu-i poate refuza nimic Mamei Sale.

Imaginea sordidă a părinților în literatura modernă poate părea un detaliu insignifiant sau o notă de subsol.

Într-o formulare mai directă, Dumnezeu ne spune fără ocolișuri: „Cinstește pe tatăl tau și pe mama ta, ca să-ți fie bine și să trăiești ani mulți pe pământul pe care Domnul Dumnezeul tău ți-l va da ție”.

Privită detașat de nonsensul și aberațiile contemporane, această virtute s-ar putea impune drept cea mai firească dintre toate. Nimic nu este mai natural decât să îți respecți părinții, iar cei care nu o fac au ceva monstruos, care îi face din capul locului incapabili de exercitarea altor virtuți și, implicit, de orice formă decentă de relații umane. Cine nu dă două parale pe propriii părinți, nu este de așteptat să dea vreo importanță altcuiva și, de aceea, unul dintre sfaturile importante date pe vremuri logodnicilor era de a-și observa partenerul în relația cu propriii părinți.

Este relativ facil să ne dăm seama cât de mult ne-am îndepărtat de această stare așezată, mai ales că literatura modernă „bună” ne oferă ilustrări triste ale acestei rupturi dintre părinți și copii.

Nu a trebuit să așteptăm iconoclasmul contemporan pentru a vedea cum scriitorii teribiliști își martelează în scrieri părinții, în văzul întregii lumii, fără niciun pic de rușine.

Anthony Trollope, care provenea dintr-o familie cu multe probleme, dar și cu multe daruri, însă care nu a lăsat niciodată ca în scrisul său să transpară vreo urmă de ironie, de ură sau de ridicol față de părinții săi, s-a arătat scandalizat de portretul parodic pe care Dickens i-l face tatălui său în romanul „David Copperfield”, sub masca personajului Mr. Micawber. Într-o scrisoare adresată lui George Eliot, Trollope considera gestul lui Dickens o „rușine”. Trollope a creat și el un personaj preluând anumite trăsături, chiar unele negative, ale tatălui său, dar mai presus de toate, se simte dragoste și o decelare a calităților sale cele mai înalte. Se poate spune, cu destul temei, că Josiah Crawley, personajul inspirat parțial de tatăl său, este cea mai strălucită creație a lui Trollope.

În vremurile noastre, probabil și sub influența psihanalizei, a devenit o rușine pentru orice scriitor să nu facă asta. Adică să nu-și înfățișeze părinții ca pe niște bestii, scelerați, satrapi, barbari, degenerați sau, pur și simplu, să-i prezinte în situații degradante și mizerabile, fără nicio urmă de afecțiune. Și nu trebuie avuți în vedere cei mai excentrici autori sau acei măzgălitori de obscenități, aflați încă (pentru scurtă vreme, evident) la periferia gustului public, ci la numele consistente (în măsura în care poate fi ceva consistent în timpurile noastre).

Memoriile lui Orhan Pamuk, scriitorul turc laureat al Premiului Nobel pentru Literatură în 2006, nu abundă în revelații dezgustătoare despre părinți, fiind dedicate, în mare parte, orașului în care a crescut: Istanbul. Dar nu trebuie să mergi foarte în adâncime cu analizele pentru a observa o dezvrăjire a vieții de familie, surprinsă cu „ochiul rece” al intelectualului detașat, care caută să redea felii de viață adevărată, epurate de sentimentalismele desuete ale afectivității filiale. Absențele frecvente ale tatălui, plecat la și cu amante, sunt înregistrate „obiectiv”, dar scriitorul vede partea bună în toată această privare, „răul pe care mi l-ar fi putut pricinui autoritatea, forța și puterea tatei, de care am fost lipsit, a fost înlocuit, în foarte mare măsură, de lupta și rivalitatea crâncenă în care m-am angajat cu fratele meu”.

Pe de altă parte, iubirea sexuală dintre părinți trebuia musai consemnată, însă, în descrierea amorului, Pamuk ne scutește măcar de senzații prea tari. „Mama, care ne văzuse intrând și îmbrâncindu-ne, s-a repezit la noi și ne-a împins într-o altă cameră, iar apoi a închis ușa în urma ei (...) Eu și fratele meu am început să urmărim împreună, stând nemișcați în lumina care se strecura prin geamurile givrate cu motive în stil Art Nouveau, umbrele mamei și tatei care ba se apropiau, ba se îndepărtau, care se însuflețeau pe măsură ce se atingeau, pentru ca apoi să se contopească din nou, printre urlete și țipete.”

O imagine oarecum similară a tatălui găsim în amintirile lui Mircea Cărtărescu, „Orbitor - Corpul”. Totuși, aici figura paternă este deformată, hiperbolizată negativ, ridiculizată prin detalii caraghioase. „Tata era o mare absență, un mare gol în viața mea. Uneori, în bănățeanul subțire și distrat, cu părul ca o oglindă neagră de la uleiul de nucă turnat pe el generos, și care de obicei vegeta pașnic, (...) se deștepta ceva îngrozitor, un fel de demon al furiei oarbe, care-i deforma fața și-l făcea să fie de o violență cum rar se poate-ntâlni. Bunăvoința neutră pe care-o avea de obicei față de mine (mă lăsa de fapt cu totul în grija mamei) se schimba, când îl înfuriam, în mânie nestăpânită, se repezea la mine să mă rupă-n două, congestionat, cu ochii ieșiți din orbite, cu părul zbârlit (când nu era prins în veșnicul lui ciorap de damă). Urmau scene dramatice, de sfârșit de lume.” Nu este singurul episod în care părinții sunt tratați prin prisma unei imaginații scăpate de sub orice fel de control și pudoare. În ansamblul cărții, care debordează de vulgarități, obscenități și povestioare de-a dreptul bolnave prin insistența maniacală pentru scabros, este foarte probabil ca scenele de familie să poată părea cuminți, dacă nu ușor calde. Însă s-ar putea să existe o corelație destul de directă între absența pietății filiale în memoriile poetului și revărsarea de detalii și expresii imunde.

Dacă tatăl are îndeobște rolul geniului malefic în copilăria scriitorului modern, există, bineînțeles, și excepții de la această regulă. Unul dintre cele mai stingheritoare portrete făcute mamei îl găsim în amintirile lui Ștefan Agopian, „Scriitor sub comunism”. Din primele pagini, Agopian ne înștiințează că mama sa „a considerat totdeauna că femeia are o singură armă, cea pe care bunul Dumnezeu i-a așezat-o între picioare”. Drept urmare, nu ne mai surprinde când mama scriitorului ne este prezentată ca o „curvă” incorigibilă: „a făcut ce știa mai bine: s-a încurcat cu un tip care, culmea, era tot cizmar, ca și primul ei bărbat. S-o fi gândit că la cizmari se pricepe deja, n-avea rost să-și bată capul cu alte meserii, care puteau să-i aducă cine știe ce surprize neplăcute.” Nu era singurul păcat al mamei, consemnat nici măcar sec de scriitor. „Ca să nu-și piardă îndemânarea, mai fura de la vecini diverse obiecte utile într-o gospodărie”, iar, mai târziu, în copilăria lui Agopian, îl va implica într-un proces în care era acuzată de furt. În aceste condiții familiale, singura scăpare pentru scriitor era refugiul în rugăciune. „Înainte să spun «Amin», repede, în gând, îl rugam pe Dumnezeu s-o omoare pe mama. Tocmai îmi rupsese un deget în timp ce mă bătea pentru că nu reușeam să mint pe măsura poftelor ei, așa că îmi doream nespus s-o văd moartă. Adică să scap de ea, chiar dacă, așa cum îmi împuiase capul, morții se duc într-o lume mai bună.”

La Agopian imaginea mamei nu se îmbunătățește, nici nu ar avea cum, odată cu trecerea anilor, iar scriitorul descrie cinic, ba chiar cu o satisfacție macabră, o gorgonă decrepită. „Cu doi ani înainte să moară, a hotărât că nu mai are niciun rost să se mai spele. Așa că, timp de doi ani, nu s-a mai spălat și nu și-a mai tăiat unghiile și părul. Începuse să surzească încă din tinerețe, iar înainte să moară era surdă de-a binelea.”

Imaginea sordidă a părinților în literatura modernă poate părea un detaliu insignifiant sau o notă de subsol. Când te scalzi printre atâtea cuvinte și imagini tari („realitate pură și crudă, decupată direct din viață, nu manierisme și prejudecăți învechite”), ea riscă să nu îți mai atragă atenția, deși depune o mărturie puternică pentru căderea noastră într-o sălbăticie nemaiîntâlnită vreodată.

Leonid Dragomir

Elogiu aforismului

Etimologic, cuvântul aforism înseamnă definiţie. Aceasta poate fi seacă, de dicţionar, precum cea dinainte, sau foarte personală, surprinzătoare prin perspectiva sub care ne dezvăluie un lucru, un fapt, un caracter, o valoare, o idee, un sentiment ş.a. Sunt puţini autori care reuşesc să îmbine claritatea cu imprevizibilul ce creează în receptor şocul punerii pe gânduri. În schimb există destui care confundă banalităţile "înţelepte" cu aforismele. Practic, aşa cum spunea prietenul meu, criticul literar Al. Th. Ionescu, un aforism este un eseu într-o frază. Or, condiţia esenţială pentru a scrie eseu este, spunea tot el, e să ai o minte sclipitoare. Concentrarea aforistică necesită aşadar o intensitate pe măsură a acestei caracteristici.

Sunt însă destul de mulţi autori care scriu fragmente, adică eseuri fragmentare, întemeindu-şi opţiunea pe presupoziţia că discontinuitatea este ritmul firesc al gândirii. Fragmentul pentru cei cu înclinaţii filosofice se opune sistemului, care se doreşte perfect închegat, un tot organic, armonios. Cred că aforismul se aseamănă mai mult cu sistemul decât cu fragmentul. Şi el se prezintă ca un întreg din care nu este de scos nimic şi nici nu trebuie adăugat ceva, căci în ambele cazuri şi-ar pierde din identitate şi relevanţă. Ambiţia sa este de a spune implicit ceea ce sistemul spune explicit. Cum se poate aceasta? Răspunsul meu este că haloul de tăcere plină pe care-l trezeşte fraza aforistică creează instantaneu o sugestie a totalităţii. Cum spunea unul dintre cei mai mari autori de aforisme din secolul trecut (şi din toate timpurile), Nicolás Gómez Dávila:"Impactul unui text e proporţional cu iscusinţa aluziilor sale". În opinia mea aceste aluzii se referă la trăiri, idei, sentimente etc, legate de totalitate, care trezite la viaţă de forma aforistică o debordează fără a o anula. În fond, tensiunea interioară dintre formă şi conţinut în echilibrul lor perfect defineşte un aforism bun ca şi o operă de artă valabilă. Ambele conţin o întreagă lume, lumea întreagă. Nu prea cred în autorii care scriu mii de aforisme, oricât de inteligente. Consider că la ei voinţa de exprimare s-a substituit trăirii şi de aici puterea scăzută de convingere, deşi aforismele (mai degrabă fragmente) lor pot fi admirabile prin referinţele la care trimit, capacitate de sinteză, sclipirea ş.a.

Elogiul pe care l-am făcut până aici aforismului se aplică cum nu se poate mai bine autorului columbian mai sus pomenit. Mulţumită traducătorului Ioan Milea şi editurii clujene Limes avem din 2020 şansa de a citi *Marginalii la un text implicit*. Sub acest titlu (mai aproape de original, spune traducătorul, ar fi fost *Scolii...)* este cuprinsă mare parte din opera constând din aforisme a lui Nicolás Gómez Dávila, aristocratul columbian ce s-a lăsat cu greu convins de prieteni să publice.

Piesele ce compun *Marginaliile* mi-au readus în minte imaginea monadelor lui Leibniz, care nu comunică între ele, dar reflectă fiecare întregul univers, fiind totuşi în deplină concordanţă prin "armonia prestabilită" a lui Dumnezeu. Dacă ar fi să citez nu aş şti ce să aleg, căci fiecare aforism mi-a prilejuit şi îmi prilejuieşte încă, chiar şi la răsfoire, revelaţii ca pe vremea începuturilor mele într-ale cititului. Constantin Noica, la care atât în *Jurnalul filosofic*, cât şi în *Jurnalul de idei* putem găsi multe cugetări cu valoare de aforism, definea undeva actul de cultură cam în felul acesta: a primi noul ca şi cum s-ar ivi din tine. Lectura cărţii lui Dávila mi-a confirmat-o din plin, iar recitirile mi-o actualizează mereu.

Nu voi discuta aici poziţia ideologică a catolicilor, deşi adesea critică la adresa compromisurilor catolicismului cu lumea, antimodernă şi reacţionară într-un sens mai mult metafizic şi mai puţin politic (cartea se încheie cu un eseu intitulat *Reacţionarul autentic*). În schimb, pe măsură ce citeam mă tot întrebam la ce text implicit face referire titlul cărţii lui Dávila. Să fie în joc modestia celui ce ştie că n-a exprimat (sugerat) decât ceva din ceea ce trebuia spus? Dar poate fi vorba şi despre un text a cărui intuiţie o are şi care nu e scris de mână omenească şi într-o limbă omenească. Aici nu mai e vorba de prea umana modestie, ci de smerenie. Aforismele sale ar fi aşadar urme lăsate de contactul cu inefabilul, încercări de a forţa limitele a ceea ce se poate spune pentru a rosti nespusul fără a pierde claritatea.

Comparaţia cu Cioran mi s-a impus de la început. Sclipitori sunt desigur amândoi, cu deosebirea că la columbian lipseşte aproape cu desăvârşire cuvântul *eu*, atotprezent, implicit sau explicit, la Cioran. De aici impresia de capriciu, de subiectivism, lăsată de eseistul din Răşinari, ce-şi tratează, vorba lui Andrei Pleşu, nevroza prin stil. Rezultatul este că după etapa seducţiei datorate stilului cuceritor, urmează o fază de dezamăgire (cuvântul e cam tare, dar după ce l-ai crezut o vreme pe Cioran vine alta în care ţi-e greu să-l mai crezi în totalitate). În schimb, obiectivitatea plină de patos a lui Nicolás Gómez Dávila îţi lasă impresia copleşitoare că (aproape) ai aflat răspunsurile pe care le căutai.

IOAN ULEANU: IUBIRE & CAFEA

Se spune despre cafea că a fost descoperită de către un păstor, în Etiopia, care a remarcat cât de pline de energie erau caprele sale după ce mâncau boabe de cafea. Cafeaua a fost mai întâi preparată ca mâncare, şi mai apoi ca băutură, undeva în jurul secolului al XI-lea, de către arabi. Acesta este punctul zero în ceea ce priveşte legătura cafelei cu Orientul; în secolul al XV-lea, cafeaua era foarte populară în rândul pelerinilor care mergeau spre Mecca. Şi de aici nu i-a luat mult timp să ajungă în Balcani şi apoi în restul Europei, inclusiv în Turcia, cu toate că arabii dăduseră legi stricte în privinţa exportului de cafea.

În ceea ce priveşte Occidentul, cafeaua a fost popularizată la sfârşitul Evului Mediu cu precădere în Veneţia, de către vânzătorii ambulanţi care, de obicei, o vindeau alături de limonadă. În ceea ce priveşte estul şi Ţările Române, cafeaua a venit direct de la sursă, pe filieră turcă. Imediat după cucerirea Constantinopolului în 1453, turcii şi-au extins dominaţia tot mai mult pe spaţiul estic al Europei, influenţă pe care şi ţările române au simţit-o pe deplin. Se pare că prima cafenea a fost deschisă în Bucureşti, undeva în jurul anului 1667. În locul unde astăzi se află Banca Naţională a României, un otoman din armata sultanului, cunoscut prin părţile locului drept Kara Hamie, îmbia românii la o cafea turcească. Românii au preluat ideea şi, mai târziu, undeva în timpul domniilor fanariote, în prima jumătate a secolului al XVIII-lea, sursele istorice consemnează localul lui Gheorghe cafegiul, poziţionat undeva în zona Batiştei.

Astfel, nu putem trece peste faptul că un mare băutor de cafea preparată pe spirtieră a fost Mihai Eminescu, în timp ce-şi compunea celebrele sale piese lirice în casa închiriată de Slavici la Bucureşti, pe când lucra la ziarul *Timpul*. De fapt, mai toată inteligheţia de la noi şi de aiurea, a fost pasionată de această băutură. Ea o să devină un tabiet social, dincolo de cel individual, dar şi un "medicament" binefăcător pentru minte, inimă şi... literatură, fapt confirmat ştiinţific de cercetători britanici. Regretatul Emil Brumaru nu va pregeta să-şi intituleze o carte – o adevărată odisee epistolară în anii 60-70 - "Cerşetorul de cafea".

În ceea ce priveşte poezia noastră modernă, nu putem omite dintr-o eventuală antologie pe tema cafelei, a creaţiei literare şi iubirii, nume precum Marin Sorescu: ("Iar fata aceea,/ iată,/ Se uită la mine cu sufletul.../Nu, dragă, nu te deranja să mă iubeşti./ O cafea neagră voi sorbi, totuşi/ Din mâna ta./ Îmi place că tu ştii s-o faci Amară.".), Magdalena Rus, Nicolae Silade, Marin Moscu, Eugenia Calancea, Paul Elenei, Vasile Culidiuc etc.

Aflăm recent însă, datorită poetului şi editorului Corneliu Paiu, că cel mai prodigios autor român pe tema cafelei ca vector al creaţiei literare şi al iubirii ca trezvie şi sensualitate, este poetul nemţean Ioan Uleanu (n. ianuarie 1953), de profesie electroenergetician cu numeroase invenţii, dar şi publicist asiduu pe teme tehno-ştiinţifice, inclusiv culturale. Ne vom opri însă la activitatea sa poetică dedicată temei-obsesii mai sus amintite, recurente în mai multe volume: trilogia "Cafe-i-ada pentru O mie şi una de... Ceşti" (2018-2020), "Cantata cafelei" şi *Catrene cu boabe de cafea* (2021, Editura Papirus Media, Roman), ce întrunesc mii de catrene, şi aşa cum spune Editorul celor din urmă cărţi, demne de Cartea Recordurilor. Mărturia poetului însuşi este edificatoare şi în acest sens: "Mă doare pana, cât am scris/ Despre cafeua neagră/ Beau şi eu una, e un vis,/ Şi pana-mi iar aleargă".

După cum ştim cu toţii catrenul este o structură de bază în poezia clasică, strofă alcătuită din patru versuri, putând avea rimă încrucişată (ab/ab) rimă îngemănată/ îmbrăţişată (ab/ba). Se mai foloseşte de obicei în epigrame. Folosindu-l ca nimeni alt poet în istoria poezia române, Ioan Uleanu este un neoclasic postmodern, performant şi original, inclusiv din acest punct de vedere al folosirii catrenului. Lexemul cheie al tuturor catrenelor este, evident, cuvântul *cafea*, ce nu lipseşte nicicând, aşa cum în poezia barocă a lui Cezar Ivănescu, nu lipseşte cuvântul *moarte*.

Citind cele peste 400 de catrene din volumul semnalat, credem cu tărie în portretul acestui volum făcut poetului nemţean printr-o amplă prefaţă semnată de Editor: "(Ioan Uleanu) este un Omar Khayyam (1048 - 1131), al catrenelor sau rubaiatelor", inspirate nu de vin şi de trupeşe fecioare, ca în cazul renumitului filosof, matematician, astronom şi poet persan, ci de cafea, "această *licoare de vis*, băutură miraculoasă, pentru minte, suflet şi trup." Poetul mărturiseşte nu numai felul de a pregăti cafeaua, o adevărată *artă*, ci şi efectele alchimice ale acesteia: *dezgheaţă trupul, simţirea şi mintea*, condiţie *sine qua non* a vizitei muzei inspiratoare.

Ioan Uleanu nu ezită să atribuie cafelei calităţi miraculoase, supralicitând hiperbola: "Cafea sublimă, eşti elixirul vieţii", încredinţat fiind că ea este bună conducătoare de emoţii, iluzii, dor şi pasiune, stare de bine, şi chiar nemurire.

Tehnica lirismului adoptată de Ioan Uleanu este şi ea una postmodernă, primul vers al catrenului fiind de obicei o expresie din poezia caducă, preeminesciană, romanţioasă , şi chiar împrumuturi din romanţe, şlagăre cândva la modă sau cântece de petrecere, zicale curente, proverbiale, următoarele trei versuri reprezentînd o ridicare a acestora la puterea poeziei veritabile, o reabilitare estetică , am zice, din care nu lipseşte ironia fină sau erosul bine temperat, dorul, rana despărţirilor şi a singurătăţii: "*Te duci şi tu şi-n urma ta*..."/ Rămâne-aceeaşi tristă poveste de iubire.../ Nu vom mai sta la umbra mărului...la o cafea.../ Voi bea-o singur...voi fi doar eu...şi ceaşca mea...". .

Ion Uleanu a scris şi poate continua această epopee a cafelei, care de fapt este doar un pretext pentru a pune în scenă un roman al stărilor sufleteşti, al omniprezenţei iubitei, al comunicării şi socializării, al speranţei şi prieteniei, al *omenităţi*i, spre a folosi un termen religios. Multipla performanţă a autorului este încoronată, în ciuda unor glisări în "inginerii" lirice datorate recurenţei temei, de o scriitură fermă, de o imaginaţie fără frontiere, intarisabilă, de nenumărate figuri de stil (adjectivări, oximoroane, metonimii, metafore, qui-pro-quo-uri etc), toate acestea fiind însemnele unei conştiinţe estetice certe:

"Îmbrăţişez făptura ta cu ochi albaştri.../ Cu aburii cafelei, fierbând la foc scăzut.../O torn în ceşti...e tot ce eu am vrut.../Să fim doar noi... cafeaua...la fel ca la-nceput...".

GEO VASILE

eseu

Ana Tatu

Femei în sufragerie

M-am oprit câteva secunde în fața ușii, să-mi domolesc bătăile inimii. Gâfâiam. Alergesem printre blocuri, ținând strâns la piept cu o mână pachetul, iar în cealaltă sacoșa cu pandișpanul pe care mama îl băgase în cuptor înainte să plece, apoi urcasem șapte etaje pe scări.

- Verifici cu scobitoarea, îmi spusese mama din ușă, cu mâna pe clanță.

- Ce să fac cu scobitoarea?

- Bagi scobitoarea în prăjitură. Dacă iese umedă, înseamnă că e necoaptă și o mai lași cinci minute până o încerci din nou. Dacă e uscată, stingi focul, scoți tava după jumătate de oră, tai pandișpanul și-l pui pe platou. Să-l tai pe diagonală, în romburi, să fie frumos. Să nu-l tai fierbinte că se încrucește, auzi tu? Sau să-l uiți în cuptor și să-l aduci ars. Mă faci de râs, decât să vii cu o prăjitură urâtă, mai bine nu mai vii deloc.

- Bine, nu mai vin! Și așa nu vreau. Sau vin până la ușă, sun, ieși tu și îți dau prăjitura. Te rog! Mai am de repetat la trigonometrie.

- Nici gând, vii și stai acolo. Se supără Jeni pe mine. Pe noi. Maxim o oră durează să termini tot și vii la Jeni, lași învățatul pentru diseară.

După ce mi-a dat și alte indicații a plecat în grabă. Se mărita fata prietenei ei și ar fi fost aiurea să lipsească, tanti Jeni rămăsese văduvă de tânără și Ioana era singurul ei copil, așa-i spusese mamei: "să vii neapărat, să aibă și Ioana mea femei în jurul ei, a fost fată cuminte, știu eu, jur că am păzit-o ca pe ochii din cap, de ce să n-aibă parte și ea de ce au toate fetele bune?! Pentru că a crescut fără tată și am fost doar noi, două femei fără apărare, de ce s-o vorbească lumea degeaba?! S-o aduci și pe a ta, de acum nu mai e chiar copil."

După ce a plecat mama, m-am apucat să citesc, cu ochii pe ceas. Am înțepat prăjitura de câteva ori, până a ieșit scobitoarea uscată, crusta era rumenită, un pic arsă pe margini. Am luat din șifonier o lenjerie cumpărată de mama, am ambalat-o într-o coală albă, dar am fost nemulțumită de rezultatul fad și monocolor, așa că mi-am adus acuarelele și am desenat pe ambalaj inimioare și flori roșii, printre care am pictat cu pensula "Felicitări, Ioana!", Ultimul "a" din Ioana a picat cam în margine, se citea mai mult "Felicitări, Ioan", dar am lăsat așa, pe prietenul Ioanei îl chema Sorin, și oricum ochiul citește automat primele litere și completează restul.

Întârziasem și pachetele mă împiedicaseră să recuperez din timp. Mai mult mersesem grăbită decât să alerg, cu grija să nu deranjez romburile de pandișpan pe care le așezasem cât putusem de frumos și ocolisem blocul Adinei, de teamă să nu dau de ea la scară și să mă întrebe unde mă duc. Nu puteam să-i spun că mă duc la o nuntă, nici eu nu înțelegeam ce fel de nuntă se ține într-un apartament cu două camere vagon, în miezul zilei. Poate o găteau mireasă, m-am gândit, să vezi ce ceartă îmi iau că nu m-am îmbrăcat în rochie. Mi-am dat cu degetele prin păr și am pus urechea pe ușă. Dinăuntru nu se auzeau zgomotele obișnuite de petrecere, râsete sau muzică. Nu mi-a venit să sun, am bătut încetișor cu arătătorul îndoit, de parcă speram să nu se audă. Mama a crăpat ușa.

- Ai întârziat, mi-a zis fără să bage în seamă că mă îmbrăcasem în pantaloni. Nu-i nimic, nu a sosit, mi-a zis prin ușa întredeschisă și mi-a luat pandișpanul din mână.

- Cine să sosească? Ginerele? Sorin?

- Nu, nu, lasă că vezi tu! Du-te până la cofetărie, sunt două vânzătoare, vorbești cu aia mai tânără, e una frumușică, cu părul strâns în coc. Trebuie să-ți dea zece sticle de Brifcor. Îi dai sacoșa asta să le pună ea direct și uite banii aici. Îi zici discret, nu în gura mare și nu aștepți rest.

- Nu pot, mamă, zău! Du-te tu. Nu știu ce să zic! Și dacă e lume la coadă, cum îi dau sacoșa și îi zic de Brifcor?! Mi-e rușine, i-am zis și m-am strecurat pe lângă ea în holul îngust și întunecos.

A continuat să mă certe șoptit în timp ce despacheta platoul cu prăjituri. Nu știu să mă descurc, sunt împiedicată și semăn numai în neamul lui tata. Știam totul pe de rost. Am intrat după ea în sufragerie, ca un cățelandru care se încurcă în propriile-i picioare, cu pachetul ținut scut la piept. În cameră, vreo zece femei stăteau într-o liniște mormântală pe care intrarea noastră a ciobit-o un pic. Mama m-a prezentat câtorva pe care nu le cunoșteam, dar de pupat m-au pupat toate, țoc-țoc, pe amândoi obrajii. M-am șters discret de urmele de salivă și ruj și, neștiind ce ar trebui să fac, am luat un pandișpan de pe platoul nostru, pe care mama îl pusese pe masă printre alte platouri cu prăjituri, brânză, tartine cu icre, roșii și castraveți tăiați artistic. Le-a spus că pandișpanul e făcut de mine și am ascultat cum mă laudă, ciupind nuca din miezul afânat. S-a lăsat o tăcere stânjenită în care mă auzeam doar eu, înghițind prăjitura. Mi-am concentrat atenția pe ușa închisă a dormitorului, când mi-am adus aminte de tanti Jeni cum o lăuda pe Ioana că este fată cuminte. Trecusem de vârsta la care "a fi fată cuminte" însemna să nu sari în bălți sau să lași naibii praștia până nu scoți ochii cuiva. Mama mă păcălise, altfel ar fi trebuit să mă târască până aici, și mi-a trecut prin minte gândul oribil că Ioana este chiar acum în dormitor, la o ușă distanță de femeile acestea. A început să mă zgândăre ideea. Am ascultat proptită de perete dacă se aude vreun zgomot, vreun gâfâit, apoi am schimbat tactica, urmărind pe fețele femeilor dacă și ele păzesc dormitorul. Nu păreau să-i acorde vreo atenție deosebită și atunci a intrat tanti Jeni cu o tavă plină cu păhărele de vișinată. Femeile au început să dea noroc cu păhăruțele cât cupele din seturile mele pentru păpuși și atmosfera s-a mai înveselit. Toate căutau să ciocnească cu tanti Jeni și o asigurau că va fi bine:

- Știu, știu, le spunea ea cu un zâmbet forțat, știu ce am crescut, e fată bună, eu am învățat-o numai de bine. I-am zis: să ai grijă, mamă, să nu te lași păcălită, băieții sunt șmecheri și numai după asta umblă, tu nu ai tată, unchi sau frați care să te păzească și să-i pună la locul lor. Nu mi-a făcut probleme niciodată, n-a stat târziu în oraș, a fost ascultătoare mititica.

- E și crudă, Jeni, a intervenit una cu dinții mari și obraji puternic fardați. Abia a terminat liceul, nu? E un pic mai mare decât fetișoara asta, a zis arătând spre mine. Ce clasă ești, drăguță?

- A opta, am spus eu, întrebându-mă dacă aș mai putea să adaug ceva și, fără să găsesc nimic de spus, am tăcut simțind cum mi se urcă sângele în obraji.

- Ce viață grea te așteaptă cu păpușica asta! s-a întors dințoasa spre mama, e bine dezvoltată pentru vârsta ei. Ai prieten, păpușă?

Asta-mi lipsea, să pic eu în centrul atenției. Vișinata le încălzise și acum chicoteau, cu ochii pe mine.

- N-am. Ioana e dincolo? am prins ocazia să întreb și tanti Jeni a încuviințat oftând.

- Da, e dincolo, n-a vrut soacră-sa altfel, i-a fost frică că o păcălim, dar ce să o păcălim noi, proasta dracului ce e ea, Doamne, iartă-mă, suntem femei cinstite, știi și tu cât m-am chinuit, cum am crescut-o eu pe Ioana, fără tată, fără mână de bărbat, a început Jeni iarăși să se vaite, dar n-o mai urmăream, priveam îngrozită ușa dormitorului, unde Ioana trebuia să facă neapărat azi sex cu prietenul ei, la un perete distanță de mamă-sa, de mama, de mine și de tot cârdul acesta de găini îngrijorate.

În sufragerie s-a lăsat iarăși o liniște asurzită de ticăitul monoton al unui ceas deșteptător împerecheat în vitrină cu un băiețel care face pipi. Mama m-a chemat pe hol să-mi spună că se duce să ia Brifcorul de la cofetărie. M-am aplecat să-mi pun tenișii.

- Merg cu tine, i-am spus și, cât stăteam cu capul în jos să-mi leg șireturile, m-a bufnit plânsul de frică să nu mă lase acolo.

- Plângi? De ce plângi? Încetează imediat, mi-a zis scrâșnit, se supără Jeni, îi strici petrecerea!

- Te rog, ia-mă cu tine, nu mă lăsa aici!

- Ești nebună? Ce-ți veni? Descalță-te acum și nu te mai comporta ca o sălbatică nescoasă în lume. Te duci în sufragerie și mă aștepți, lipsesc cel mult zece minute.

Am petrecut următorul sfert de oră în baie. M-am spălat pe față cu apă rece și m-am zvântat să nu se vadă că am plâns. Mi-am examinat în oglindă sânii despre care dințoasa spunea că sunt dezvoltați, am încercat niște cercei și un rimel de-ale Ioanei, apoi m-am cocoțat pe cadă și m-am uitat pe fereastra mică cum se văd blocurile din depărtare ca niște cuburi aruncate. Plănuisem să spun că mă doare burta dacă bate cineva la ușă, din fericire nu a venit nimeni, probabil femeile și-au imaginat că am plecat cu mama. Sau poate nu le-a păsat deloc unde sunt, spre deosebire de mama care credea că prezența mea este absolut indispensabilă la acest eveniment personal al Ioanei. Când am auzit ușa de la intrare, am ieșit repede în hol să o întâmpin pe mama și să-i spun că am avut nevoie la baie, dar mama râdea și vorbea tare, venise cu încă două femei și au trecut toate trei pe lângă mine fără să mă bage în seamă.

În sufragerie se stârnise agitație, acum arăta a petrecere. Când am intrat eu, reorganizau masa, comasau prăjiturile rămase pe un platou mai mare și puseseră muzică. Jeni se îmbrățișa cu toată lumea și râdea, în timp ce pe obraji i se rostogoleau lacrimi ușoare. Primea felicitări alături de la una dintre nou-venite, căreia îi spunea nașă. Mama forfotea, ridica, așeza, ordona, îndrepta cutele mileurilor, a făcut teanc toate pachetele cu cadouri. Mi le-a pus în brațe și mi-a spus să le duc în dormitor. Am privit-o uluită, abia am putut să articulez un "nu pot" moale. A ridicat ochii în tavan a exasperare, mi-a luat pachetele și a împins ușa dormitorului cu umărul, după ce a apăsat clanța cu genunchiul. Am privit din prag și m-am gândit că are dreptate, chiar sunt proastă, nu era nimeni în dormitor, cum putusem să-mi imaginez ceva atât de oribil, că tanti Jeni ar pune-o pe fii-sa să se futã pentru prima dată în dormitorul ei de fată, cu atâta lume la ușă? Hainele Ioanei erau strânse pe pat, în teancuri, gata să se mute odată cu ea în casa socrilor.

- Ai încremenit în prag, stai ca momâia! m-a tras mama de mână. Ești și mai ciudată azi. Ți-e rău cumva ori ești la ciclu?

- Nu, n-am nimic, am bâiguit încă sub impresia gândurilor groaznice care i-ar trece prin minte numai unei persoane oribile ca mine.

- Dacă zici tu! Începi să semeni cu Pia, cumnată-mea. Știi că aia a înnebunit până la urmă, e pe tratament, neamul lui tac-tu, ce să-i faci! Hai, treci și ajută-mă cu cadourile astea, cred că le ia cuscra să i le ducă Ioanei. O să aibă viață rea cu ea dacă nu primește Sorin apartament. E a dracului de nu o udă apa și el nu i se opune deloc. Deh, mămica. Asta e lenjeria de la noi? De ce ai scris "Felicitări, Ioan"?

- Nu mi-a mai avut loc, e și un "a", dar s-a dus pe lateral.

(continuare în p. 19)

A continuat să mă certe șoptit în timp ce despacheta platoul cu prăjituri. Nu știu să mă descurc, sunt împiedicată și semăn numai în neamul lui tata. Știam totul pe de rost. Am intrat după ea în sufragerie, ca un cățelandru care se încurcă în propriile-i picioare, cu pachetul ținut scut la piept. În cameră, vreo zece femei stăteau într-o liniște mormântală pe care intrarea noastră a ciobit-o un pic. Mama m-a prezentat câtorva pe care nu le cunoșteam, dar de pupat m-au pupat toate, țoc-țoc, pe amândoi obrajii.

Revista ,,Arges" - Premiul pentru cea mai bună revistă literară și de cultură a anului 2008

În zilele de 18 si 19 septembrie, la Bacău a avut loc cea de-a IX-a ediție a Festivalului-Concurs Internațional de Poezie „Avangarda XII", unde au fost prezenți scriitori din România, Ucraina și Republica Moldova. În program au fost colocvii și simpozioane, întâlniri cu elevi a șapte colegii din municipiu, vizitarea curții domnești și a caselor memoriale George Enescu de la Tescani și George Bacovia din Bacău. Din județul Argeș au participat scriitorii Dumitru Augustin Doman și Virgil Diaconu, care au prezentat în cadrul Salonului cărții și revistei cele două publicații ale Centrului Cultural Pitești: „Argeș", respectiv „Cafeneaua literară".

Festivalul s-a încheiat cu decernarea premiilor, câte unul singur la fiecare secțiune. Juriul a fost alcătuit din criticul Dan Cristea (directorul revistei „Luceafarul") - președinte, academicianul Mihai Cimpoi (președintele Uniunii Scriitorilor din Republica Moldova), Nicolae Dabija (redactorul-șef al revistei „Litertura și Arta" de la Chișinău), criticul Mircea A. Diaconu (prof. univ. la Universitatea din Suceava), criticul Gheorghe Glodeanu (prof. univ. la Universitatea de Nord din Baia Mare și redactor-șef al revistei „Nord Literar") și poetul George Vulturescu (director al Direcției de Cultură Satu Mare și al revistei „Poesis"). Cartea de poezie a anului a fost desemnată ,,Dreptul la melancolie", de Ioan Radu Văcărescu din Sibiu, iar premiul Opera Magna i-a revenit poetei Ileana Mălăncioiu.

Revista „Arges" a primit „Premiul Uniunii Scriitorilor – Filiala Bacău pentru cea mai bună revistă literară și de cultură a anului 2008", unul dintre premiile cele mai râvnite, la manifestari fiind prezenți peste 20 de directori și redactori-șefi de publicații literare din întreaga țară și din Cernăuți și Chișinău.

Îi felicitam pe cei de la ,,Argeș" (o diplomă dublă, pentru directorul Jean Dumitrașcu și redactorul-șef Dumitru Augustin Doman) pentru premiul obținut, cu speranța că situația tensionată din cadrul colectivului de redacție (dar mai ales din afara lui!) se va atenua cât mai curând și că neaveniții și... p-afariștii care se cred oameni de cultură sau care cred că știu cu ce se mănâncă își vor vedea de treburile lor și nu vor mai încerca să căpușeze o revistă a cărei valoare este unanim recunoscută, dovadă și ultimul premiu câștigat. (Ana Jianu, revista „Bitpress")

ARGEȘ

C.S. LEWIS

Sfaturile unui diavol bătrân către unul mai tânăr

Traducere de CRENGUȚA MĂLĂIAȘ

Prefață

Mai ales, nu încerca să folosești știința (adică științele adevărate) ca unealtă împotriva creștinismului. (...) Dacă trebuie să se amestece în știință, ține-l pe economie și sociologie; nu-l lăsa să se îndepărteze de acea neprețuită „viață adevărată". Dar cel mai bine este să

Doctoranzi, candidați la U.S.R.

La un moment dat, criticul literar Nicolae Oprea, președinte al Filialei Pitești a Uniunii Scriitorilor din România, a reușit să facă astfel încât revista ARGEȘ să apară și sub egida U.S.R., printre puținele din țară. Ca la un semn, revista a fost asaltată de doctoranzi și de diverși cronicari din întreaga țară care susțineau intrarea în Uniune a unora sau altora. Firește, nimeni nu a mulțumit revistei pentru sprijin. Vorba lui Noica: e a dracului de frumoasă viața! Povestea continuă!

Supliment realizat de JEAN DUMITRAȘCU

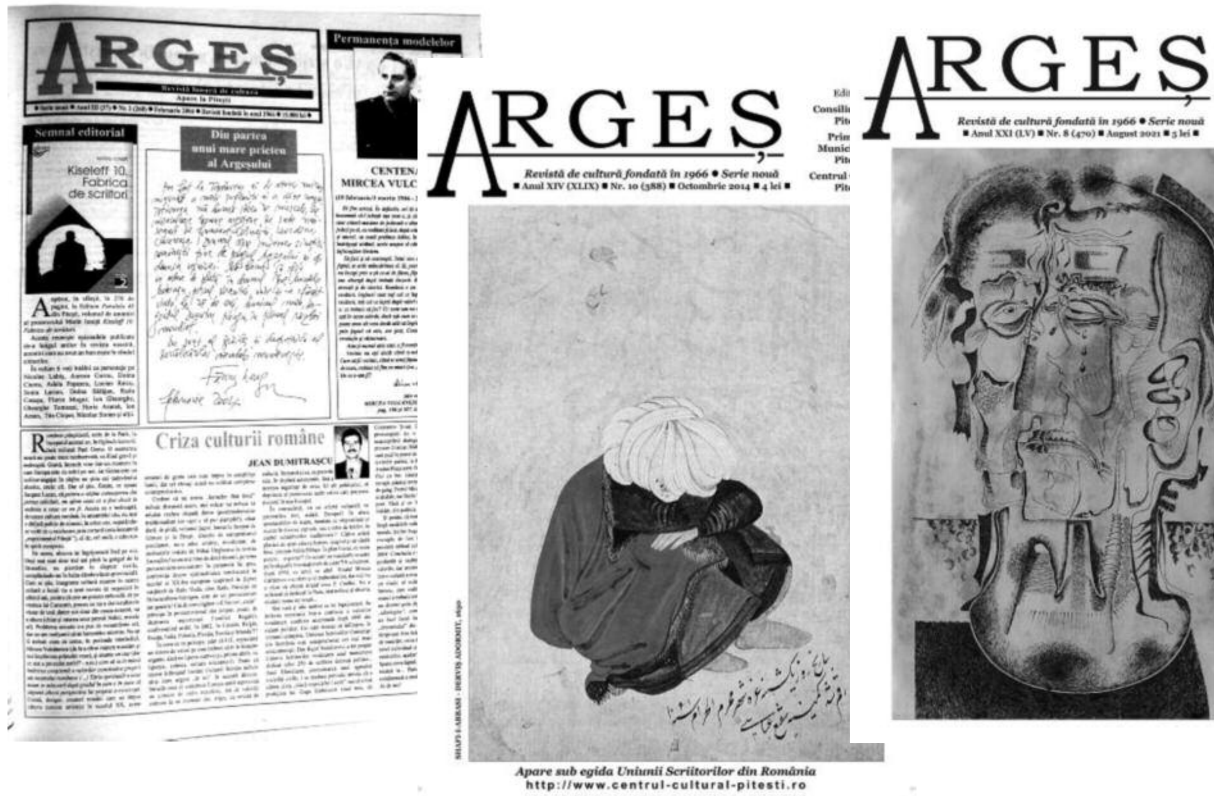
ARGEȘ XX 2001 2021

După 20 de ani

Tare încâlcite sunt istoriile literare. Acum 20 de ani, la 1 octombrie 2001, primul număr al noii serii a revistei de cultură ARGEȘ a fost lansat, cu fast, la Primăria Municipiului Pitești, în prezența unei numeroase asistențe, cu primarul de atunci la prezidiu. În numărul trecut al revistei, am vorbit cum s-a ajuns la reînființare, după zece ani în care nu a mai apărut această revistă înființată în 1966. A fost meritul Centrului Cultural al Municipiului Pitești, al Primăriei Municipiului Pitești și al Consiliului Local al Municipiului Pitești. Și al scriitorului Marin Ioniță, al poeților Denisa Popescu și Virgil Diaconu, al directorului Liviu Martin, al lui Mihail Diaconescu și al subsemnatului.

„După 20 de ani", titlul celebrului roman al lui Alexandre Dumas, înseamnă istoria neîntreruptă a revistei „Argeș". Atât că nu va fi vorba de cei patru prieteni nedespărțiți Athos, Porthos, Aramis și d`Artagnan, întrucât, în cei 20 de ani, doar o singură persoană, Simona Fusaru, secretar general de redacție, a fost permanent la datorie, slujind sub mai mulți directori / redactori-șefi / seniori editori / consilieri editoriali. Ea singură a supraviețuit orgoliilor scriitoricești, ea a ținut ca revista să apară la timp și în condiții grafice deosebite. Ea a lucrat, de-a lungul anilor, cu șefi precum Mihail Diaconescu, Jean Dumitrașcu, Dumitru Augustin Doman, Leonid Dragomir, I.P.S. Calinic. Ea a fost cea care a „presat" scriitorii să-și dea articolele/poeziile/prozele/eseurile la timp. Știu că nu-i plac elogiile, am mai încercat, dar m-a rugat să șterg ceea ce scrisesem despre ea. Dar eu, care am fost alături de ea, acum 20 de ani, știu cel mai bine ceea ce a făcut ca revista ARGEȘ să ne reprezinte cu cinste.

Au urmat doi ani foarte grei din punctul de vedere al orientării revistei. „D`Artagnan", vechiul prim-redactor șef din 1966, Mihail Diaconescu, i-a dat „Argeșului" o orientare neo-protocronistă. Jumătate din revistă îi aparținea, dar ne lăsa să publicăm, liber, articolele noastre și ale unor colaboratori locali. Devenisem ciuca de bătăi a Cronicarului de la „România literară". Fix după doi ani, plini de omagii din partea unor personalități, Mihail Diaconescu publică un editorial enorm împotriva lui E. Lovinescu și a modernismului.

Era prea mult. Trei consilieri locali, scriitori (pe vremea aceea, mai erau aleși și scriitori), și anume Marin Rădulescu, Florea Stan și Anca Barbu, au reacționat în presa locală, cerându-i demisia. Cunoscând ceea ce înseamnă cuvântul autorităților locale, Mihail Diaconescu și-a depus demisia.

Am urmat la conducere, în septembrie 2003. În editorialul meu de atunci explicam noul curs al revistei (editorial preluat de către Ion Hangiu în volumul „Dicționarul presei literare românești"). Am început să cer colaborări de la mari scriitori. „Nu public eu în revista lui Diaconescu!", mi se răspundea. „Știți, nu mai e...". Așa se face că scriitori precum Constantin Stan, Liviu Stoiciu sau Luca Pițu mi-au cerut să le trimit revista „Argeș" timp de șase luni, ca să se convingă de noua orientare. Curios, mi-a cerut să colaboreze Arthur Silvestri. I-am răspuns scurt: „Nu! Ați uitat ce scriați în revista «Luceafărul» contra scriitorilor de la «Europa liberă»?". Și a înțeles. Am adus la revistă scriitori importanți, precum Dumitru Augustin Doman, Dumitru Ungureanu, Andreea Răsuceanu, Șerban Foarță, Flori Bălănescu, pe Costi Stan, pe Stoiciu și, până la urmă, pe Paul Goma.

Pas cu pas, mi-am expus crezul: militantismul etico-estetic, preluat de la Monica Lovinescu. Foști securiști mă tot atenționau: nu e bine ce faci! La 20 de ani de libertate! Nu intru în detalii.

Dar am reușit ceva. Să reinstitui Premiile revistei de cultură „Argeș" și să realizez o nouă serie a „Bibliotecii revistei Argeș", începând cu Gh. Tomozei, cel care adus glorie revistei.

Pentru a-l motiva să se implice mai mult în revistă, știind ce poate, am trecut eu director și l-am propus pe Dumitru Augustin Doman redactor-șef. Ce-i drept, eram și cu Filarmonica Pitești pe cap (pe care o înființasem între timp), și cu directoratul Centrului Cultural, bașca membru în comitetul director al Uniunii Scriitorilor din România. Între timp, Simona ducea greul revistei. Scriitorul Marin Ioniță s-a supărat pe mine. „Ce, ne transformăm în «Calende?»". Având funcții, putere, s-au conformat.

Revista Argeș a început să primească premii și să fie invitată la festivaluri și în jurii la diverse concursuri literare, să ofere premii. Nu aveam timp, mergea Augustin. Trebuie spus că Augustin, cum anticipam, a atras mulți scriitori importanți la revista "Argeș". Mă bucuram că revista era în top. Dar, într-o zi, m-am trezit demis de la la conducerea Centrului Cultural Pitești, conform unei legi. Am continuat la revistă câteva luni, dar în 2009, după ce am dat premiile revistei, mi-am dat demisia. Dar Augustin, proaspăt șef la revistă, s-a trezit cu o problemă incredibilă. Un scriitor, membru U.S.R., Valentin Predescu, a început să facă... grevă exact la ușa biroului lui (sediul USR Pitești)! Așa am fost numit, pentru calmarea spiritelor, din nou șef al revistei.

În 2010, prin septembrie, am vrut să fac un număr dedicat lui Paul Goma. M-am adresat, în primul rând, membrilor redacției. NIMENI nu a scris un rând, în afara lui Dumitru Ungureanu. Un poet local m-a găsit, abătut, în birou. Ce ai? Știi, vreau să facem un număr dedicat lui Paul Goma. Dă-mi o foaie, mi-a zis Siliștean. În două minute a scris un poem deosebit. L-am publicat, bucuros. La apariția numărului, un membru pe care eu îl adusesem în redacție, a venit cu demisia la mine. L-ai publicat pe turnătorul meu la Securitate. Nu știam, îl lăudase aneriormente. Și am zis: nu trebuie să vă dați demisia, vă respect, ați fost modelul meu, îmi dau eu demisia.

Așa a ajuns din nou șef al revistei "Argeș" Dumitru Augustin Doman. Revista a avut de câștigat. I-a adus în redacție pe Nicolae Oprea și pe Mircea Bârsilă. De altfel, pe Nicolae Oprea îl doream eu director al revistei, mi-a făcut chiar și o machetă de sumar, dar nu am mai avut timp să pun planul în aplicare. La un moment dat, la început de 2013, Doman l-a propus „senior editor" al revistei pe Î.P.S. Calinic, creându-i rubrică; titlul e onorific, ÎPS Calinic nu se implică în politica redacțională.

Toate bune și frumoase. După diverse tensiuni, un număr a fost condus de Dumitru Ungureanu. Până la urmă, în septembrie 2020, Dumitru Augustin Doman și-a depus demisia și a fost ales de către redacție un nou redactor-șef, filosoful Leonid Dragomir. Revista are un nou curs, cultivă generații mai tinere. Să-i urăm succes lui Leonid și un mandat cât mai lung!

Almanahul revistei ARGEȘ, 2006

În anii '80, almanahurile se aflau la mare cinste și căutare. Cu prilejul aniversării a 40 de ani de la apariția primului număr al revistei de cultură ARGEȘ, mi-a venit ideea de a publica o selecție reprezentaativă a textelor apărute în paginile revistei în anul 2006. Mărturisesc faptul că aceasta a fost o întreprindere dificilă, criteriul dominant fiind cel care s-a aflat, o vreme, la baza programului editorial al revistei: militantismul etico-estetic.

Ediția a fost îngrijită de Jean Dumitrașcu și Simona Fusaru și are 480 de pagini. Cuprinde pagini despre istoria revistei, scrise de mine, dar și mărturiile unor oameni din interior: Mihail Diaconescu, Mihai Golescu în dialog cu Gheorghe Tomozei, Tudor Cristea, Marin Ioniță, Romulus Constantinescu, Vasile Ghițescu, Ioana Girardi, Daniela Olguța-Vasilescu, Dan Rotaru, Doru Moțoc, Sergiu I. Nicolaescu. Alte capitole: „Bătălia pentru Goma" și „Anul Eliade". După care sunt reproduse poezii, proze, interviuri, cronici, traduceri etc semnate, printre alții, de Paul Goma, Șerban Foarță, Liviu Ioan Stoiciu, Adam Puslojic, Horia Gârbea, Nicolae Oprea, Constantin Stan, Mihai Șora, Radu Cange, Radu Aldulescu, Constantin Bălăceanu-Stolnici, Claudiu Komartin, Denisa Popescu, Linda Maria Baros, Aurel Sibiceanu, Luca Pițu, Bogdan Suceavă, D.R. Popescu, Ion Focșa, David Ilina, Cornel Mihai Ungureanu, Aurel Udeanu, Florin Șlapac, Dumitru Ungureanu, Theodor Codreanu, Dan Perșa, Mihail Vakulovski, Dumitru Augustin Doman, Tudora Șandru Mehedinți, Marin Ioniță, Ioana Dinulescu ș.a.

„Generația '80 văzută din interior", 2010

În anii 2008 și 2009, Dumitru Augustin Doman a publicat, în serial, o serie de interviuri cu scriitori reprezentativi ai Generației '80, la început nu programatic, dar, treptat, interviurile au căpătat un nume de rubrică: „Generația '80 văzută din interior". În 2010, interviurile au fost strânse de autor într-o carte.

Mai mult decât atât, cartea a generat Colocviul național „Generația 80 la maturitate", colocviu desfășurat la Pitești, Câmpulung și Curtea de Argeș. Au vorbit Ioan Lascu, Ion Bogdan Lefter, Marta Petreu, Călin Vlasie, Cassian Maria Spiridon, Gellu Dorian, Mircea Bârsilă, Ion Zubașcu, Ioana Dinulescu, Gheorghe Izbășescu, s-a lansat cartea lui Dumitru Augustin Doman „născută" în paginile revistei ARGEȘ. S-au acordat și premii: Premiul de Excelență „Radu G. Țeposu": Gabriel Chifu pentru volumul „Fragmente din năstrușnica istorie a lumii de gabriel chifu trăită și tot de el povestită", Ed. Ramuri, 2009; Premiul de poezie „Ion Stratan": Mircea Bârsilă pentru volumul „Monede cu portretul meu", Ed. Pământul, 2009; Premiul de proză „Gheorghe Crăciun": Varujan Vosganian pentru romanul „Cartea șoaptelor", Ed. Polirom, 2009; Premiul de critică, eseu, teorie, istorie literară „Alexandru Condeescu": Cassian Maria Spiridon pentru volumul „Vieți controlate", Ed. Junimea, 2009; Premiul special „Augustin Frățilă": Gheorghe Izbășescu pentru volumul „Un pumnal sub cămașă", Editura Limes, 2009; Premiul special al juriului: Constantin Stan pentru romanul „Trăiește și mergi mai departe", Ed. Pământul, 2009.

Printre intervievați, nume de referință ale literaturii române de azi: Aurel Maria Baros, Mircea Bârsilă, Ioan Buduca, Gabriel Chifu, Ioan Cristescu, Ioana Dinulescu, Gellu Dorian, Ioan Groșan, Gheorghe Izbășescu, Ioan Lascu, Ion Bogdan Lefter, Nicolae Oprea, Mircea Petean, Marta Petreu, Cassian Maria Spiridon, Vasile Spiridon, Constantin Stan, George Stanca, Liviu Ioan Stoiciu, Dumitru Ungureanu, Ioan Radu Văcărescu, Călin Vlasie, George Vulturescu, Ion Zubașcu ș.a.

O carte despre care Cosmin Perța scria: „O selecție de interviuri cu 18 dintre cei mai proeminenți scriitori optzeciști, în care se vorbește despre generație, literatură, viață și scris, moarte și scris, valoare și non-valoare, cultură și prietenie. Un volum care propune un set de portrete absolut autentice, dincolo de orice fandoseală livrescă, a unor autori de primă mână ai culturii contemporane și, de ce nu?, un volum care ne arată o alta fațetă, mult mai sensibilă și mai măcinată interior a unei generații literare care a lăsat mereu impresia de duritate, forță și durabilitate."

„Clavecine și vecinătăți. Din poezia lumii", 2021

La inițiativa Simonei Fusaru, cu prilejul aniversării a 20 de ani a noii serii a revistei, va fi lansat, la 15 octombrie 2021, volumul „Clavecine și vecinătăți. Din poezia lumii", traduceri publicate, din 2008 încoace, în revistă, de către scriitorul Leo Butnaru, de la Chișinău. E un proiect amplu, pe mai mulți ani, realizabil în funcție de buget. Va fi o serie de volume apărute în serial în revista din Pitești, pe viitor. Volumul este postfațat de Adrian Alui Gheorghe și Jean Dumitrașcu.

Cărți scrise în revista *Argeș*

„Kiseleff 10. Fabrica de scriitori”, 2004

Îmi aduc aminte ca astăzi. Eram în august 2001, când mă vizitează scriitorul Marin Ioniță, cel care „mă împinsese în față” pentru a conduce revista de cultură ce urma să apară la Centrul Cultural Pitești. Și îmi zice, grav, „toate bune și frumoase, o să iasă revista, dar eu ce o să scriu?!” Nu am stat mult pe gânduri, îi cunoșteam multe povești de viață, știam că fusese prieten cu Nicolae Labiș, așa că am răspuns la foc automat: „Scrieți despre Școala de Literatură. Amintiri, cum a fost, ce prieteni...”. Da, să știi, și Cristi Sabău mi-a zis asta.

Așa a început un lung serial, de la primul număr din octombrie 2001 până la începutul anului 2004, serial care a făcut senzație (intitulat, inițial, „ferma de scriitori”, schimbat în „Kiseleff 10. Fabrica de scriitori”). Scris cu detașare și umor, posesor al multor informații de culise, Marin Ioniță a scris, în revistă, poate cartea vieții sale (eu pariez și pe „Bătrânul și umbra”).

Și-a strâns paginile și a publicat, în 2004, la Editura „Paralela 45”, volumul. Cronici peste cronici, laude la scenă deschisă, în sfârșit, literatura română îi făcea dreptate marelui scriitor care a fost (în anii '50 era o vorbă: „ce e Labiș în poezie, e Marin Ioniță în proză”). Ei bine, cred că au apărut, până în prezent, cel puțin patru ediții (una în tiraj impresionant, editată de ziarul „Adevărul”) ale acestei cărți de neocolit de către istoricii literari de astăzi și de mâine.

„Amintiri de la Stolnici”

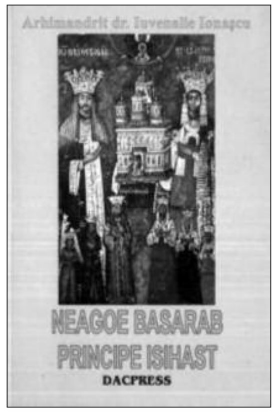
Prin 2004, am început colaborarea cu acad. Constantin Bălăceanu-Stolnici, dornic să-și publice amintirile din copilăria de la Stolnici și de la Liceul „Brătianu” din Pitești. Am convenit să nu-i ofer niciun onorariu, dar, la final, să-i public episoadele în volum. Lună de lună, ne trimitea, pe faxul de la Centrul Cultural Pitești, diverse episoade. Uneori, mai întârzia și mă trezeam cu Simona pe ușă: „Stolnici!” Îl sunam, iar a doua zi aveam textul.

Când a epuizat cu amintirile – serialul s-a întins până în 2007 -, am vorbit cu domnia sa. M-a chemat acasă să-mi dea o dischetă în care corectase materialul, evitase repetițiile, ordonase altfel materialul, plus fotografii inedite de la biserica din Stolnici, de la Roma, unde mersese în vacanțe etc. Mă așteptam să-l găsesc singur cu soția, pe str. Orlando (o casă mare, cu mușcate la fiecare fereastră). Când-colo, casa vuia de copii! Sunt din partea soției, nepoți, strănepoți, mi-a explicat. Doamna m-a servit cu o dulceață, dl. academician m-a mai liniștit cu bolile mele și am plecat acasă, triumfător, cu discheta.

Seara, bombă! La (fosta) emisiune celebră a lui Robert Turcescu, acad. Bălăceanu-Stolnici era demascat ca fost turnător al Securității, sub numele de „Laurențiu”. Cum ani de zile promovasem militantismul etico-estetic, a-i publica o carte sub sigla Primăriei Pitești mi s-a părut imposibil. Deși aveam o înțelegere. L-am telefonat a doua zi, i-am zis de emisiune, a înțeles.

Ulterior, și-a publicat singur volumul de amintiri, chiar în două ediții și în condiții de lux. Oricum, noi nu ne permiteam să-i oferim asemenea condiții. Dar, repet, cartea s-a născut în paginile revistei de cultură „Argeș”.

„Neagoe Basarab – principe isihast”, 2005

În 2004, am publicat în revistă un serial al arh. Iuvenalie Ionașcu, din Pitești, paroh la Roma și corespondentul nostru. Serial intitulat „Neagoe Basarab – principe isihast”. Nu a fost lung, preț de o carte. O carte care l-a făcut fericit pe Î.P.S. Calinic. Arhiepiscopul Argeșului și Muscelului a pus această carte pe masa Sfântului Sinod al Bisericii Ordodoxe Române. În curând, cu argumentele din carte, Neagoe Basarab a fost declarat Sfânt al ortodoxiei.

„Despre toate și ceva în plus. De vorbă cu Leonid Dragomir” (2005); „Mihai Șora. O filosofie a bucuriei și a speranței” (2009)

Nu putem trece cu vederea interviurile realizate de către Leonid Dragomir cu filosoful Mihai Șora (mai întâi în Biblioteca revistei ARGEȘ, apoi în paginile revistei), „Despre toate și ceva în plus. De vorbă cu Leonid Dragomir” (2005) și „Mihai Șora. O filosofie a bucuriei și a speranței” (2009).

Redacția revistei *Argeș* 2001-2021

Conducători

Mihail Diaconescu, director, 2001-2003

Jean Dumitrașcu, redactor-șef, 2001-2008, director, 2008-2010

Dumitru Augustin Doman, redactor-șef, 2008-2020

Dumitru Ungureanu, redactor-șef, 2010 (februarie)

Leonid Dragomir, redactor-șef, 2020 - continuă

Denisa Popescu, redactor-șef adjunct, 2003-2004

I.P.S. Calinic, senior editor, 2013 - continuă

Marin Ioniță, consilier editorial, 2001-2018

Dumitru Ungureanu, consilier editorial, 2006- 2010

Nicolae Oprea, consilier editorial, 2010 - continuă

Simona Fusaru, 2001-2021, secretar general de redacție.

Redactori

Denisa Popescu
Conița Lena
Radu Aldulescu
Mihaela Fulgeanu-Matei
Mariana Șenilă-Vasiliu
Aurel Sibiceanu
Mircea Bârsilă

Au mai lucrat în redacție:

Laura Popa (secretariat/corespondență)
Adrian Crețu (corectură)
Gabriela Matar (secretariat/ corespondență)
Romulus Constantinescu (grafică)
Iuvenalie Ionașcu (corespondent Italia)
Aida Moreau (corespondent Franța)
Augustin Lucici (corectură)
Radu Gârjoabă (corectură)
Ioana Naciu (culegere), care nu a apărut niciodată în caseta redacțională, dar care ne-a ajutat în toți acești douăzeci de ani.

Cenaclul revistei *Argeș*

La inițiativa scriitorului Marin Ioniță, care își menținea, în cadrul redacției, doar statutul de „relații cu publicul”, pe vremea d-lui Diaconescu, după care, la propunerea mea, a accept să fie doar „consilier editorial”, deși militase enorm pentru reînființarea revistei, la Centrul Cultural Pitești, ce edita revista, a înființat Cenaclul literar al revistei „ARGEȘ”. Ne-am întâlnit, săptămânal, miercurea, dar am renunțat curând la cenaclu. Am fost copleșiți de veleitarii locali. M-am gândit să facem legitimații, cu circuit închis, dar, fiind vorba de o instituție publică, trebuia să ții porțile larg deschise pentru oricine. Proiectul a picat, după două luni. Nu ne-am ales cu nimic valoros, demn de a fi publicat în revistă.

ARGEȘ
Revistă de cultură fondată în 1966 · Serie nouă
Anul V (39) Nr. 5 (387) Mai 2006
20 mai 1388 – 20 mai 2006
Pitești – 618 ani de atestare documentară
Revista Argeș – 40 de ani în slujba culturii și a valorilor
Luca Pițu SFADASINII
Florina Dobre Paradisul exilat în noi
Clasicii noștri

Biblioteca revistei *Argeș*

În luna martie 2005, am reluat, după zeci de ani, publicarea celebrului supliment al revistei ARGEȘ, și anume „Biblioteca revistei ARGEȘ”, în mijlocul revistei. Nu știam cu cine să încep, dar a biruit gândul cel bun: am început chiar cu Gh. Tomozei – cu placheta „Ieri încă scriam versuri...”. Au urmat: Radu Cârneci, Mihai Șora, Dumitru Augustin Doman, Vasile Militaru, Florian Stanciu, Linda Maria Baros, Conița Lena, Titus Maxus, Adam Puslojic ș.a. În monografia revistei ARGEȘ la care lucrez, vor fi menționați cu toții.

PREMIILE REVISTEI *ARGEŞ* *

Premiile revistei ARGEŞ 2004

Premiul pentru ”Opera Omnia” – Constantin Bălăceanu-Stolnici
Premiul pentru Literatură – Mircea Bârsilă
Premiul pentru știință – Alexandru Boboc
Premiul pentru artă plastică – Gheorghe Pantelie
Premiul pentru muzică – Gheorghe Gomoiu
Premiul pentru teatru – Ion Focșa
Premiul pentru publicistică – Mihai Golescu.

Premii de excelență: Nicolae Leonăchescu, Mihail Diaconescu, Vavila Popovici, Cristian Meleșteu, Ilarie Isac, Nicolae Bondoc, Ion Pantilie, Gheorghe Dobrică, Emanoil Popescu, Adina Badea, Luminița Borta, Matei Varodi, Augustin Macarie, Cristian Constantin.

Premii speciale: George Rizescu, Silvestru Voinescu, Stan Florea, Sergiu I. Nicolaescu, Petre Popa, Ion Lică-Vulpești, Nic. Petrescu, Ion Gheorghe Vrăneanțu, P.S. Calinic, Iuvenalie Ionașcu.

Premiile revistei ARGEŞ 2005

Premiul pentru ”Opera Omnia” – Radu Cârneci
Premiul pentru Literatură – Radu Aldulescu
Premiul pentru știință – Octavian Sachelarie și Victor Petrescu
Premiul pentru artă plastică – Ion Pantilie
Premiul pentru muzică – Vochița Stoian
Premiul pentru teatru – Luminița Borta
Premiul pentru publicistică – P.S. Calinic.

Premiile revistei ARGEŞ 2006

Premiul pentru ”Opera Omnia” – Luca Pițu
Premiul pentru literatură – Gheorghe Izbășescu
Premiul pentru știință – Gheorghe Păun
Premiul pentru teatru – Mircea Diaconu
Premiul pentru publicistică – Robert Turcescu
Premiul pentru arte plastice – Ion Aurel Gârjoabă
Premiul pentru muzică – Moise Mitulescu.

Premiile revistei ARGEŞ 2007

Premiul pentru ”Opera Omnia” – Paul Goma
Premiul pentru literatură – Liviu Ioan Stoiciu
Premiul pentru muzică – Tudor Gheorghe
Premiul pentru teatru – Florin Dumitru
Premiul pentru arte plastice – Mariana Șenilă-Vasiliu
Premiul pentru publicistică – Flori Stănescu.

Premiile revistei ARGEŞ 2008

Premiul pentru ”Opera Omnia” – Șerban Foarță
Premiul pentru literatură – Conița Lena
Premiul pentru teatru – Ileana Iordache-Streinu
Premiul pentru artă plastică – Mara Diaconu
Premiul pentru știință – Magda Ursache
Premiul pentru muzică – Tiberiu Dragoș Oprea
Premiul pentru publicistică – Denisa Popescu.

Premiile revistei ARGEŞ 2009

Premiul pentru ”Opera Omnia” – Mircea Handoca
Premiul pentru literatură – Nichita Danilov
Premiul pentru critică literară – Nicolae Oprea
Premiul pentru știință – Gh. Păun
Premiul pentru muzică – Alexandru Tomescu
Premiul pentru critică – Petru Pistol
Premiul pentru publicistică – Gabriel Stănescu

Premiile revistei ARGEŞ din 2010:
Premiul pentru ”Opera Omnia” – Mihai Șora
Premiul pentru proză – Varujan Vosganian

Premiul pentru poezie – Marian Drăghici
Premiul pentru dialog intercultural – Dan Arsenie
Premiul pentru eseu – Leonid Dragomir
Premiul pentru publicistică – Irina Georgescu
Premiul pentru critică literară (postum) – Al. Th. Ionescu.

Premiile revistei ARGEŞ 2011

Premiul pentru „Opera Omnia” – D.R. Popescu
Premiul pentru poezie – Adrian Alui Gheorghe
Premiul pentru traducere – Leo Butnaru.

Premiile revistei ARGEŞ 2012

Premiul pentru ”Opera Omnia” – Ileana Mălăncioiu
Premiul pentru critică literară – Al. Cistelecan
Premiul pentru poezie – George Vulturescu
Premiul pentru proză memorialistică – I.P.S. Calinic.

Premiile revistei ARGEŞ 2013

Premiul pentru ”Opera Omnia” - Horia Bădescu
Premiul pentru eseu - Nicolae Coande
Premiul pentru reportaj literar - Mihai Barbu
Premiul pentru proză - Cristian Meleșteu.

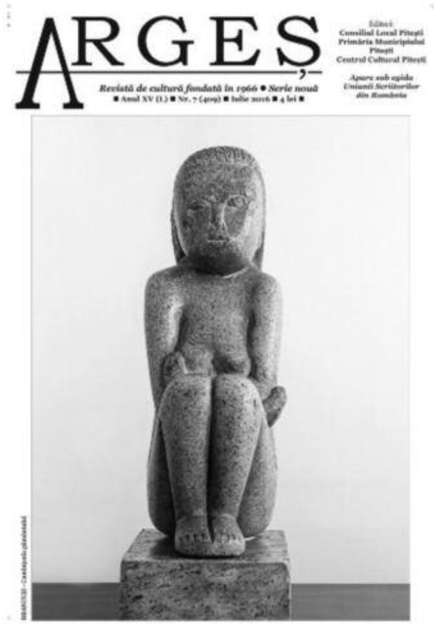
Premiile revistei ARGEŞ 2014

Premiul pentru ”Opera Omnia” – Gheorghe Grigurcu
Premiul pentru poezie: Gellu Dorian
Premiul „Gheorghe Tomozei” – Sergiu I. Nicolaescu
Premiul pentru eseu – Ioan Lascu.

Premiile revistei ARGEŞ 2015

Premiul pentru ”Opera Omnia” – Nicolae Prelipceanu
Premiul pentru critică literară – Vasile Spiridon
Premiul pentru poezie – Octavian Doclin.

* Acordate de membrii redacției în unanimitate.

Cristian Cocea

Cronicile bătrânului sefist

Nici un zeu în Cosmos?

Cu toate că science fiction-ul s-a născut în revistele "pulp" din Occident, regimurile comuniste, instaurate după cel de-al doilea război mondial, l-au acceptat bucuroase, ca pe o rudă a realismului socialist. Întâi, credeau cenzorii, pentru că vedea lumea prin lentilele științei, rațională și capabilă de progres. Al doilea, pentru că nu avea nevoie de "ipoteza Dumnezeu", vorba lui Laplace, adică era o literatură ateistă. În timp, s-a dovedit că nici una dintre premise nu era corectă.

O antologie de pomină

În anul 1985, apărea, la Editura Politică, o antologie de "texte de anticipație pe teme ateiste", intitulată "Nici un zeu în Cosmos". Editorii, Alexandru Mironov și Mihai Bădescu, adunaseră între coperți povestiri celebre, semnate de autori români (Victor Kernbach, Adrian Rogoz, C.T. Popescu, Gh. Păun, Mihail Grămescu etc) și străini (Ray Bradbury, Stanislaw Lem, Isaac Asimov, Arthur C. Clarke etc), prezentate drept dovezi ale ateismului SF. De fapt, cititorul era pus în contact cu o problematică teologică (natura răului, cosmogonia, apocalipsa, viața de apoi), tratată divers, cu mijloacele literaturii SF. Mesajele erau diverse, de la înțelegerea psihologică a religiei ca protecție mentală împotriva singurătății cosmice până la posibilitatea folosirii ritualurilor în ingineria socială. Nu lipseau zeii - extratereștri provenind din lumi mult mai dezvoltate ca a noastră, nici profeții - călători în timp, nici viziunile metafizice obținute prin mijloace tehnologice. În "Căderea nopții", Isaac Asimov medita asupra colapsului periodic al civilizațiilor, cauzat de catastrofe cosmice, iar Stanislaw Lem râdea, alături de personajul său, Lijon Tichy, de pretențiile omului la cunoașterea obiectivă a realității. Nici ai noștri nu se lăsau mai prejos - Adrian Rogoz, cu "Altarul zeilor stohastici", vorbea despre probabilitatea extrem de scăzută a apariției vieții raționale (totuși, ea există!), Mihail Grămescu atingea problema Tradiției, a transmiterii unor mesaje prin generații, prin transformare poetică, iar Eduard Jurist, în cheie ironică, își imagina o analiză a textelor sacre, făcută de către inteligențe artificiale. Astfel, departe de a fi o compilație propagandistică, "Nici un zeu în cosmos" devenea o antologie de pomină pentru cititorii cu minți deschise din ceaușismul târziu (cam ca tomul "Biserica în involuție", Editura Politică, 1984, semnat de Victor Kernbach, cu ale sale 581 de pagini!).

Panteist, cripto-budist, ateu

Poate cea mai interesantă povestire din volumul prezentat mai sus este "Steaua", semnată de Sir Arthur C. Clarke (1917 - 2008), scriitor britanic, inventator și futurolog. Licențiat în fizică și matematici, specialist în radar și în comunicații planetare cu ajutorul sateliților geostaționari, Clarke a fost unul dintre "Cei Trei Mari" autori ai science fictionului occidental (alături de Isaac Asimov și Robert A. Heinlein). În tinerețe, Clarke a insistat ca, în fișa lui de armată, la rubrica "religie", să figureze drept "panteist". După 70 de ani, a considerat că a fost, mai degrabă, un "cripto-budist", cu empatie pentru toate formele de viață. În fine, după 80 de ani, a ajuns la concluzia că s-ar putea denumi "ateu", întrucât nu credea în viața de apoi. Totuși, scrierile sale au explorat în permanență teme teologice, scriitorul fiind "fascinat de conceptul de Dumnezeu" și de viitorul speciei umane. "Orice drum spre cunoaștere este un drum spre Dumnezeu sau Realitate, depinde ce termen preferăm să folosim", declara Clarke. Romanele și povestirile sale, aparținând sub-genului "hard science fiction", sunt, în general, optimiste și descriu minuțios efortul speciei umane de a se ridica din puțul gravitațional al Pământului și de a se îndrepta către stele.

Revenind la subiectul povestirii "Steaua" (1955 - Premiul Hugo), să notăm doar atât - ce s-ar întâmpla cu credința unui preot-astronaut, dacă ar înțelege că Dumnezeu poate să distrugă o întreagă civilizație, ca să aprindă un foc de slavă la nașterea Pruncului Hristos? Și tot din proza scurtă a lui Clarke, semnalăm povestirea "Cele nouă miliarde de nume ale Domnului" (1953), în care este folosită ideea cabalistică a permutărilor de litere. Într-o lamaserie tibetană, călugării inventează un alfabet cu doar nouă litere, ale căror combinări formează miliardele de Nume Divine. Când vor fi rostite toate, lumea se va sfârși, spune o profeție. Numai că asta nu e posibil într-o viață de om, nici măcar în viața Omenirii. Dorind să grăbească procesul, călugării comandă un calculator electronic din Vest. Oamenii de știință îl livrează și îl montează, numai că nu cred în profeție. De aceea, cunoscând timpul de procesare a datelor, hotărăsc să o șteargă pe furiș, înainte ca variantele să fie epuizate și călugării să se înfurie că nu se întâmplă nimic. Când toate Numele Domnului sunt rostite, stelele se sting brusc.

Evoluția ghidată

Membru al Consiliului Societății Interplanetare Britanice, popularizator al științei și cercetător al implicațiilor sociale ale zborului cosmic, Arthur C. Clarke a fost interesat și de explorarea subacvatică, descoperind, printre altele, ruinele templului scufundat Koneswaram, în Sri Lanka. Fostă colonie britanică, insula asiatică i-a fost casă, din 1956 și până la moarte. Biografii lui Clarke consideră că schimbarea de domiciliu se poate explica parțial prin pasiunea pentru scufundări dar și prin homosexualitatea sa (discretă, dar recunoscută), scriitorul părăsind puritana Anglie pentru o țară mai îngăduitoare. Aici va concepe ciclurile sale romanești - "Odiseea Spațială" (patru volume, primul fiind ecranizat magnific de Stanley Kubrik), "Universul Rama" (alte patru volume - Premiul Hugo și Nebula pentru "Rendez-vous cu Rama" - 1972), precum și alte titluri ("Fântânile Paradisului" - Premiul Hugo 1980, Premiul Nebula 1979). Tema recurentă a acestor lucrări este "evoluția ghidată". În lipsa unui plan al lui Dumnezeu, care să conducă omenirea către viitor, Clarke pune la lucru Extratereștrii. Astfel, în seria "Odiseei", o civilizație extraterestră bătrână și înțeleaptă, așa-numiții Primi Născuți, susține viața și generează condiții de evoluție pentru specia umană, prin intermediul unor dispozitive tehnologice de neînțeles - Monoliții Negri. Dar nu numai pentru specia umană - unul dintre Monoliți, aflat în spațiu, transformă planeta Jupiter, un gigant gazos, într-un al doilea soare, necesar dezvoltării vieții inteligente de sub ghețurile satelitului Europa. În seria "Rama", omenirea ia contact, într-un viitor apropiat, cu voiajori interstelari, nave gigantice, mesageri ai unei civilizații extrem de avansate, și nimic nu va mai fi ca înainte.

Cea mai frumoasă ilustrare a temei "evoluției ghidate" se găsește, însă, într-unul din romanele "de tinerețe" ale lui Clarke - "Sfârșitul copilăriei", apărut în 1953. Acțiunea este plasată la sfârșitul secolului al XX-lea, atunci când Statele Unite și Uniunea Sovietică sunt într-o competiție acerbă, pentru a pune piciorul pe Lună (realitatea s-a dovedit mai grăbită!). Atunci, nave extraterestre gigantice apar de niciunde și se așează deasupra principalelor orașe umane, oprind cursa spațială și dezvoltarea tehnologică a Pământului, în schimbul instaurării păcii planetare și eradicării foametei. Overlorzii, cum sunt numiți de pământeni, nu-și arată niciodată chipul dar se țin de cuvânt și dejoacă, timp de un secol, orice tentativă de rebeliune. După trei generații, omenirea astfel pacificată poate primi adevăratul mesaj al extratereștrilor - suntem Copii ai Stelelor, care avem ca menire contopirea cu o entitate cosmică, o Minte Universală, iar asta nu se va face prin metode tehnologice, nici prin părăsirea Pământului. Overlorzii, specie incapabilă de transformare, au rolul de a ne veghea în această evoluție transcendentă. Cum se va produce contopirea cu Mintea Universală? Asta rămâne să afle cei care n-au citit până acum romanul. Cum arată Overlorzii? Nici asta nu mă lasă inima să divulg, v-aș strica surpriza. Să fie ateism în toate acestea? Sau, mai degrabă, o trecere de la banala aserțiune "nici un zeu în cosmos" la luciferica sintagmă "oameni ca zeii" ?

...ce s-ar întâmpla cu credința unui preot-astronaut, dacă ar înțelege că Dumnezeu poate să distrugă o întreagă civilizație, ca să aprindă un foc de slavă la nașterea Pruncului Hristos?

Femei în sufragerie

(urmare din p. 14)

- Ah, da, bine, credeam că-l felicitți pe Sorin, îl cheamă și Ioan. Avea și nevoie de felicitările tale, mare lucrare ce a făcut el, a zis mama și a pufnit cu dispreț.

Am tăcut și m-am făcut că studiez o pată de umezeală care se întindea într-un colț, deasupra patului. Avea formă de nas borcănat. Sau de penis stilizat, cum desenează copiii pe ziduri. Mama vorbea în continuare, așa cum face de obicei, nu-i pasă dacă vrei sau nu să auzi ce are ea de spus, varsă totul pe cine-i iese în cale, ca într-un coș de gunoi. Și, de regulă, eu îi stau mereu în cale.

- Tu ce zici de asta?

Se oprise din vorbit și mă privea cu mare interes.

- De asta, cine? De mama lui Sorin?

- Las-o pe mă-sa, nu e numai ea de vină, doar nu a stat chiar la fundul lui, e și el vinovat. Putea să nu o forțeze, să mai aștepte și el un pic, dacă a văzut-o că nu vrea.

- Ce să forțeze?

- Nu înțelegi, nu? Doar am vorbit, ți-am spus tot ce trebuie să știi, dar tu ești mereu cu capul în nori, parcă vorbesc la pereți. Sorin a băgat scobitoarea cam forțat. D-aia nu a venit Ioana să-și ia cadourile. Plânge. Nu se mai oprește din plâns. Mi-a zis soacră-sa, ne-am întâlnit la scară. Nu i-a tăcut gura, a tocat fără încetare șapte etaje.

În sufragerie, femeile ciocneau vin în jurul mesei, pe deasupra sticlelor de Brifcor aduse de mama și a platourilor aproape goale, grețoase, cu firimituri și pete nedefinite de zeamă. Mi-am luat o sticlă de suc, dar dințoasa a insistat să beau puțin vin că e cinstea Ioanei și așa se face. Mi-a turnat în pahar, vinul era acru și mirosea urât, m-am înecat și ele au izbucnit în râs.

- Nu-ți place, fetiță? m-a întrebat dințoasa. Lasă, mai crești un pic și te obișnuiești! a râs, dezvelindu-și dinții până în spate, spre măsele.

M-am strâmbat la ea, mama m-a împins cu cotul și mi-a zis printre dinți să fiu drăguță și să zâmbesc. Am zâmbit forțat și degeaba, când nu se mai uita nimeni la mine.

litere

Mariana Şenilă-Vasiliu

Cum am devenit gunoier. Cultural!

Complet inculţi, dar cu îndelungi stagii pe internet şi Google play, netoţii nepoţi şi moştenitori ai generaţiilor anterioare aruncă la gunoi tot ce nu e pe gustul lor îndoielnic.

Sunt o cititoare înrăită. De cum am deprins a descifra slovele, am prins dragostea de carte; cu timpul, dragostea a devenit pasiune pentru ca în final să devină viciu. Intram în librării cu consecvenţa şi evlavia creştinului care se duce la biserică, sperând să găsesc vreo noutate care m-ar putea interesa. Dar toate astea nu interesează pe nimeni, sunt chestiuni personale. N-aş fi scris rândurile de faţă dacă nişte triste întâmplări, ce nu m-au afectat doar pe mine, ci însuşi soarta culturii româneşti, şi nu doar a ei, n-ar avea catastrofale urmări asupra spiritualităţii umane în general.

Primul şoc l-am avut la Paris în 1988, cu ocazia unei vizite de interes medical. De rostul acelei deplasări, pentru care am obţinut viza cu oarecari dificultăţi, am uitat destul de repede. Doar eram în Oraşul Luminilor, al artei şi culturii. Într-unul din drumurile mele am dat peste o scenă care m-a ţintuit locului: pe toboganul pentru evacuarea molozului dintr-o clădire ce era renovată, odată cu spărturile ce erau evacuate curgeau şi... cărţi. Destinaţia lor, ca şi a resturilor rezultate din lucrările de reparaţii era, evident, gunoiul. Am răscolit maldărul de mizerii domestice şi cărţi şi mi-am umplut braţul cu volume care mă interesau: un album Fragonard, un ghid al Florenţei, un altul al Vaticanului, viaţa ţarului Alexandru I al Rusiei şi încă multe altele.

Când m-a văzut prietena la care locuiam, intrând triumfătoare cu maldărul de cărţi în casă - şi-a dat seama imediat de provenienţa lor -, s-a îngrozit: „Te-a văzut lumea, te-ai făcut de râs!" „Lumea? Dar cine mă cunoaşte pe mine în Paris? Şi-apoi sunt CĂRŢI, nu boarfe. CĂRŢI, înţelegi? - am repetat eu supărată de primirea făcută - cum era să le las la gunoi?"

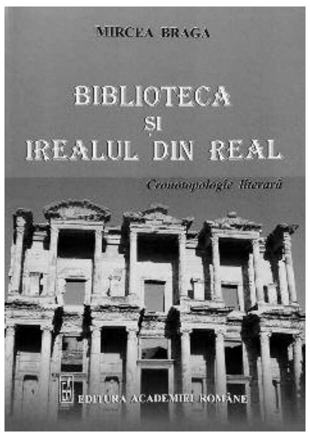
În foamea de cultură a „epocii de aur", cărţile aveau mare căutare, se stătea la cozi pentru ele. După lungimea cozilor, după starea de căutare înfrigurată a iubitorilor de carte s-ar fi zis prin anii 1970-1980 că în România se atinsese apogeul cultural. Doar că lucrurile nu stăteau chiar aşa, pentru mulţi cumpărători cărţile erau o „investiţie" şi nimic mai mult. Am cunoscut o serie de personaje care etalau cărţile în corpurile de bibliotecă precum cristalurile şi bibelourile în vitrină. La păstrau frumos, aşa cum la mine nu erau ţinute niciodată: mă împiedicam şi mă împiedic şi mai abitir azi de maldărele de „hârţoage" aşezate pe unde apucam, în funcţie de subiectul de care eram interesată - pe masă, pe scaune, pe canapea, pe podea, pretutindeni. Cărţile „investitorilor" erau perfect curate, în timp ce ale mele erau pline de sublinieri şi adnotaţii pe marginea paginilor. Când cineva, la vederea unei cărţi de-ale mele, mi-a mărturisit că ea citeşte „curat", m-am lămurit: persoana în cauză nu citeşte, „lecturează". Vai de ea, carte! Vai de ea, cultură!

Până prin anii 1990, când au fost introduse televiziunea prin cablu şi internetul, oamenii încă mai citeau; după care cărţile au început să piardă din interesul arătat anterior, başca nu mai prezentau valoarea de tezaurizare avută anterior. S-au construit vile, case arătoase, iar vechile apartamente au început să fie regândite şi transformate, iar bibliotecile, când nu sunt mobilier de decor, au început să dispară. Noua generaţie s-a aliniat noilor tendinţe, iar cu cărţile moştenite nu mai are ce face, o încurcă: afară cu ele şi cu mobilierul vechi. La gunoi, adică. Şi, uite aşa, într-o bună zi, ducând gunoiul la ghenă, am dat peste scrierile lui Platon, Shakespeare, Jonnatan Swift şi câţi alţii aruncate lângă borcanele de murături expirate şi boarfe ce nu mai erau „trendy", amestecate talmeş-balmeş la melcii de gunoi din cartier. Era să le las acolo? Era să las şi vechile ii, bluze româneşti brodate pentru care Matisse făcuse o adevărată pasiune? (vezi variantele prin care a trecut Matisse „La blouse roumaine").

Complet inculţi, dar cu îndelungi stagii pe internet şi Google play, netoţii nepoţi şi moştenitori ai generaţiilor anterioare aruncă la gunoi tot ce nu e pe gustul lor îndoielnic. Nici tablourile n-au o soartă mai bună. Anţărţ am cules din maldărul de mizerii domestice trei tablouri îngrijit înrămate: o natură statică, admirabil pictată de Ştefan Debreczeny, artist naiv mult preţuit de medicul pediatru Roland Anceanu, fin cunoscător al fenomenului; afişul unei expoziţii a pictorului austriac Egon Schille, evident cunoscut în străinătate, şi un tablou - tot natură statică - al cărui autor mi-a rămas, deocamdată, necunoscut, dar cu evidente calităţi artistice, care introdusese în compoziţia picturii schiţa unui portret de femeie de Matisse. Tablourile erau acoperite cu pământ uscat, geamul, înecat în murdărie, iar cartonul ce le acoperea dosul, mucegăit. Una din cele mai impresionante descoperiri, de acum doi sau trei ani, provenea din biblioteca unui fost avocat (nu-i cunosc numele, însă tomurile din legislaţia franceză de prin anii 1920, dovedeau acest lucru). Am rămas năucă văzând „balastul" cultural aruncat la gunoi de moştenitori: 16 volume legate ale „Histoire de France Depuis les temps plus reculés jusqu'en 1789", a istoricului Henri Martin, recunoscută de Academia Inscripţiilor şi Literelor în 1844 şi susţinută de Academia Franceză în 1856. În afară de asta am descoperit un ghid al Văii Loarei, o istorie a teatrului în România, publicată sub conducerea academicianului George Oprescu, şi încă altele. Din cele salvate, am donat Bibliotecii Judeţene echivalentul unei jumătăţi de portbagaj de cărţi, iar altele le-am păstrat pentru mine, pentru sufletul meu pasionat de lectură şi cunoaştere.

Şi uite aşa, din dragoste neţărmurită pentru cărţi şi pentru artă, din revoltă pentru ce se întâmplă cu ele la ora actuală, am devenit gunoier cultural-artistic.

Un maestru al teoriei imaginarului: Mircea Braga

Viaţa, cu evenimentele ei, curge, s-a scurs şi a intrat în pământ. Diluvii colosale, ciocniri tectonice uriaşe, incendii fabuloase au ras mai toate dovezile palpabile. S-a aşternut, peste măriri şi decăderi, praful şi pulberea. Au rămas amintiri despre toate: poveşti, mituri, literatură. Câteva monumente ciclopice din piatră, câteva picturi rupestre, câteva inscripţii salvate ca prin minune alimentează la nesfârşit interpretările. Cititorii de mituri, înţelegătorii au pierit demult în praful gros al uitării, în permafrostul sau mâlul gras al irepresibilei pofte de reinterpretare a semnificaţiilor trecutului. Cu eroul viu al poveştii nu mai poţi sta de vorbă, fireşte, ca de la om la om, faţă către faţă, de milenii. În faţa ta, pentru setea ta de dialog ai, pe masă, doar o carte mai veche cu două sau alte încă două milenii. Mai mult nu e nimic de înţeles. Intri în alt regn, intraductibil. Ce îţi rămâne de făcut? Să îţi imaginezi tot ce s-a întâmplat. Să meditezi, de nu poţi să contempli. Să retrăieşti, adică să readuci ca un taumaturg la viaţă o realitate pierită de mult, folosindu-ţi puterea de imaginare, intuiţiile şi cultura personală, suma învăţăturilor. Să răsfoieşti *akasha* ca pe o carte, dotat (şi) cu instrumentele teoriei literaturii. Realul imaginat fie în trecutul recuperabil, fie în viitorul inexistent, dar posibil (al esteticii croceene). Realul prezent devine bibliotecă, memorie, document. Şi, paradoxal, cum şarpele *uroboros*, se hrăneşte din sine, hrănind viitorul, pentru că: „Istoria are un ultim secret, iar el se află întotdeauna în viitor" – spune, în ultima frază a cărţii intitulate ***Biblioteca şi irealul din real: (cronotopologie literară)***, profesorul universitar emerit Mircea Braga. Un exerciţiu hermeneutic al imaginării realului de către autorul de text, autor al bibliotecii. Coperta reproduce inspirat imaginea bibliotecii-mausoleu al lui Celsus de la Efes (135 d. Hr), sit în ruină la sud de Izmir, pe coasta vestică a Asiei Mici, protejat azi în Patrimoniul Mondial UNESCO.

Profesorul Mircea Braga se arată, la aproape 83 de ani , un eseist elegant în piruete de idei şi etalări de erudiţie dozată cu fineţe, spumos aidoma unui Roland Barthes autohton. Volumul de 244 de pagini, apărut la Editura Academiei Române, în anul 2020, dovedeşte cu brio tinereţea fără bătrâneţe a spiritului bine antrenat. Titlul cărţii vorbeşte despre preocuparea de o viaţă a cărturarului născut la Sibiu şi restabilit aici, Mircea Braga fiind şi director al Centrului de Cercetare a Imaginarului «Speculum» din Alba Iulia – nume probabil împrumutat de la ***Speculum Maius***, voluminoasa enciclopedie elaborată în veacul al treisprezecelea de călugărul dominican Vincent de Beauvais. Om de presă (director general al Casei de Presă şi Editură «Transpres» Sibiu – 1990-1995), director (din 1995) al Editurii «Imago», fost şef de secţie la revista TRANSILVANIA, fost director al Teatrului Dramatic din Baia Mare (1968-1970), al Teatrului de Stat Sibiu (1970-1974), fost preşedinte al Comitetului pentru Cultură şi Artă al judeţului Sibiu (1974-1979), director de Şcoală doctorală în departamentul Filologie al Universităţii «1 Decembrie 1918» Alba Iulia. Filosof al culturii, autor a circa 30 de volume.

Irealul din real este *imaginarul*, spiritualul care transcende: „prezenţa şi a unui «altceva», desprins din concretul simţurilor" – „încă din antichitatea greacă" (p. 6). Despre dualitatea conflictuală a fiinţei prin raportarea la real şi ireal (Heidegger), aducând după «categoriile transcendentale» spaţiu şi timp (Kant), din psihologie, psihanaliză şi chiar biologie argumentele mai recente „delimitând fiinţa ca re-cunoaştere a complexităţii ei – şi prin consumul locului şi al duratei (cronotopia)", cu precizarea: „Literatura, fiindcă pe aceasta o privilegiem aici, se ataşează unei trăiri ce se petrece atât în cadrul realului, prin analogii favorizate de simţurile naturale, cât şi prin participare la lumea edificată sub aura capacităţii imaginante a omului, finalizată atât ca înţelegere a lumii, cât şi ca a propriei sale fiinţări". Comentariile flanează în siaj conceptual kantian, freudian, jungian, fără a-l ocoli pe Gaston Bachelard, cantonând problematica imaginarului în „cea mai amplă sinteză apărută până acum", anume: „*Filosofia imaginilor* (1997)" a unui alt profesor emerit de filosofie generală – director al institutului de cercetări filosofice al Universităţii Jean Moulin Lyon 3, specialist în studiul imaginii, imaginaţiei, imaginarului şi al sacrului, Jean-Jacques Wunenburger – fondator al Asociaţiei prietenilor lui Gilbert Durand, preşedinte al Asociaţiei internaţionale Gaston Bachelard, apoi director al Centrului Gaston Bachelard de cercetare a imaginarului şi raţionalităţii la Universitatea din Bourgogne, Franţa (pp. 7-8).

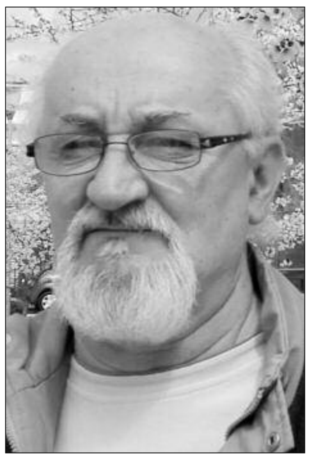
Autorul vorbeşte despre Galaxia Gutenberg ca despre „o galaxie care se stinge" (p. 17), dar mitul bibliotecii rămâne esenţă a întregii cărţi. „La cote superioare, despre bibliotecă se poate vorbi ca arhivă a istoriei gândirii şi simţirii, ca tezaur al limbilor în peregrinarea lor prin timp, ca mecanism de întreţinere şi răspândire a puterii imaginative, chiar ca muzeu al spiritului, iar inventarul poate continua – metaforizând încă – până la a o constitui ca organism de provocare a umilinţei în faţa culturii, cum spunea Noica" (p. 145). „În schimb, orice bibliotecă particulară evidenţiază o clasă de mobilităţi cauzale la care se raportează şi colecţia, ambele afirmate drept constituiri care, după ce-şi declină, prin unitatea de formă şi conţinut, reducţia specifică, ne vorbesc, prin chiar această constrângere, despre cel care le-a iniţiat şi care le posedă" (p. 74). Comentarii şi pertinente judecăţi de valoare asupra unor capodopere ale literaturii cum, printre altele, ***Don Quijote*** de Cervantes, ori ***Salvarea de ostrogoţi*** (***Persécutez Boèce!***) al lui Vintilă Horia, sau ***Muntele vrăjit*** (***Der Zauberberg***) al lui Thomas Mann.

Imaginarul în speţa bibliotecii păstrătoare de artefacte intelectuale rămâne ca o coordonată esenţială a spiritului, o nevoie irepresibilă a sufletului omenesc. Demonstraţia profesorului Mircea Braga se parcurge cu bucuria celui ajutat să se descopere în acest filon omenesc născocitor şi definitoriu.

MIHAI POSADA

Sf. Mucenic Calinic, Cuptor 2021, Sibiu-pe-Cibin

Aurel Sibiceanu

„Povara libertății” (IV)

De când a început pandemia mă tot întreb dacă ucenicia mea la Bunica mea, femeia care mi-a fost ca o mamă și bun prieten, mi-a făcut bine povestindu-mi toată istoria pe care a traversat-o înainte și după comunism. Deși nu uitase relele istoriei prin care a trecut, îmi spunea, cu o candoare suverană, că a fost și fericită... „Mă dăruise Dumnezeu cu frumusețe trupească, cu suflet bând și cu lacrimi mântuitoare. Mă ascundeam și plângeam... Popa (Bunicul meu era preot) simțea când am plâns, că îmi spunea de fiecare dată: Anicuța mea, iar ai plâns, că s-au tulburat leandrii...” Bunicii mei aveau mulți leandri, aveau un miros tulburător, uneori, în vis le simt mirosul... În puținele însemnări rămase de la Bunicul meu, e un capăt de predică, aproape ilizibil, din care transcriu: „Să ne rugăm pentru lacrimile femeilor mironosițe, în ele sălășluiește Maica Domnului care a răscumpărat-o pe Eva...”

De când a apărut nenorocirea asta cu virusul, am făcut câteva însemnări pe o rețea de socializare. Pe fondul acestei nenorociri planetare au apărut multe tendințe, ale statului în general, de a controla populația și de a-i restrânge libertățile. Nu, nu țin de teoria conspirației, de care sunt acuzați cei care îndrăznesc să treacă dincolo de narativul oficial al guvernelor și OMS. Acești îndrăzneți sunt mulți: filosofi, antropologi, politologi și virusologi celebri, alții decât aceia care s-au înregimentat în conceptul de „dictatură sanitară.

În toată această perioadă am fost atent la ce se petrece în lume, dar mai ales la noi. Pe fondul distopiei în care trăim, de mai bine de un an, Uniunea Europeană, aflată în profundă derivă ideologică, face presiuni tot mai mari asupra țărilor care nu vor să accepte așa-zisele noi valori: LGBT, anticreștinismul, antipatriotismul, ideologia de gen (prigonirea familiei și terminologiei aferentă – cuvintele tată, mamă, frate, soră, bunici etc) și, mai nou, promovarea ideii că un bărbat poate naște copii vii! Din păcate, intelectualii români, cu rare excepții, tac, nu catadicsesc să ia atitudine, să sancționeze deriva acestei lumi. Zilnic citesc poezie și proză. Din păcate, într-un procent covârșitor, autorii, fie vârstnici, fie tineri, sunt străini de arta cuvântului, realizările lor literare sunt fie egale cu zero, fie insignifiante, așa că nu e de mirare faptul că nu sunt preocupați de problemele grave al lumii românești, toate trec pe lângă ei aidoma unui zefir înmiresmat. Și-au înființat reviste literare, publică în neștire, au critici de pripas care îi ridică într-un Empireu imaginar. Din păcate, și revistele literare cu portofoliu au cam căpătat obiceiul de a publica însăilări liricoide. Din nefericire, în toată perioada asta, singuri creștinii au fost adunați de biserică, au participat la actele de filantropie, au ținut obștea în seninătatea profund lucrătoare. La polul opus, mulți români, care în decembrie 1989 îL descoperiseră pe Dumnezeu, au devenit adversari ai credinței.

Însumi, am avut multe tentative de a nu mă mai lăsa ispitit de problemele zilei, să mă ascund în singurătate, condiție a omului adult, dar neroditoare dacă nu-L iei pe Dumnezeu cu tine pe acest tărâm inițiatic. Uneori am reușit, alteori m-am trezit locuitor al disperării lui Cioran. Of, Cioran... Era fascinat de vremea rea, norii negri îl făceau să se simtă în culmea fericirii! Când eram tânăr, eram fascinat de o șansonetă în care se spunea că atunci când iubești, afară e mereu soare, poți cuceri cetăți, te învecinezi cu Dumnezeu...

Ca să ies din disperarea cioraniană, am făcut multe plimbări scurte prin cartier, să mai simt aerul și să mai văd păsările, că ele sunt neschimbate de când Dumnezeu le-a zburat în lume... Am văzut rândunicile cum își zburau puii pentru marea călătorie spre Africa... Când eram copil și adolescent, încercam să-mi imaginez cum arată gazda lor africană, îmi ziceam că este un om bun, dacă ele îl onorau cu prezența lor sub acoperișul casei. Ca să-mi demonstreze că aceleași rândunici vor veni în anul următor, Bunica a scos un fir de argint din patrafirul bunicului și l-a legat de piciorușul unei rândunici. În primăvara viitoare, rândunicile au revenit, una dintre ele avea legat de picioruș, lângă inelușul de argint, un ineluș din beteală galbenă! Pentru mine a fost ca un semn din Ceruri, un prilej care mi-a stârnit imaginația, am scris poeme naive despre prietenul meu african – oare unde vor fi fiind?

Tot în această perioadă, un subiect al meditațiilor mele a fost ceea ce s-ar putea chema „sindromul urii de sine”, atât de prezent la mulți români. Despre care Mircea Eliade vorbea cu amărăciune în perioada interbelică. Mircea Eliade... Aidoma lui Eminescu și a altor intelectuali români, Eliade este pus în carantină ideologică. Împătimit aidoma lui Noica, Eliade a spus, printre altele: „Dacă poporul român dispare de pe fața pământului și rămâne o carte a lui Eminescu, lumea va ști cine au fost românii.” Când eram tânăr, am citit cartea lui Eliade, „Profetism românesc”, scrisori către un provincial, pe care directorul Bibliotecii Județene Argeș, minunatul Domn Silvestru Voinescu mi-a împrumutat-o. Acolo, Eliade spune: „Învață să privești mâinile, prietene: Europa toată vorbește în jocul lor!” Peste ani, poate urmărit de spusa asta în subconștient, am scris: „Îmi privesc mâinile, pe ele au curs apa lui Pilat din Pont, mă cert cu bezna lor augustă... După 1990, la Biblioteca Academiei Române, Eugen Simion, alt intelectual de marcă supus carantinei internaționaliștilor, mi-a spus că acest vers este unul dintre aparent falsele oximorone care l-au mișcat mult. Printre cei puși în carantină de ideologii zilelor noastre, mai ales de descendenții acelora ca au adus comunismul cu tancurile sovietice și ideologice, sunt dacii, despre care Mircea Eliade a spus, având la bază documente incontestabile. Iată ce spune istoricul religiilor: „Anonimi ai istoriei, tracii au urcat în lumea civilizată a antichității prin cea mai remarcabilă seminție a sa: dacii...”. Chiar și limba română este pusă în carantină de fel de fel de zăbăuci internaționaliști, prezenți în spațiul public, ignoră istoria și mulții împărați romani de origine dacică. Limba română, spun ei, este incapabilă de a exprima trăiri sufletești profunde, că intraductibilul dor este o invenție protocronistă ceaușistă! Măi, să fie! Rețeta imbecililor (să fiu iertat, de regulă nu sunt violent) e simplă: ca să anulezi valorile românești, spui despre ele că sunt de sorginte protocronist-ceaușistă. Așa să fie? După Eminescu, părintele limbii moderne și cunoscător al eposului și etosului românesc, evreii au fost cei mai iscusiți autori de dicționare românești și studii folclorice – mai toți aceștia au fost prieteni ai lui Eminescu. A fost „Ziua Limbii Române” - intelectualii de dreapta în marea lor parte au ignorat-o, ori au minimalizat-o și ironizat-o. Mai aproape de noi, poetul român de origine evreiască, spunea despre limba română: „Din toate limbile europene, limba românească ne pare cea mai adânc înzestrată cu un material sensibil sufletului actual. Esențialmente poetică. O rezonanță multiplă. O imagine ca o glandă în perpetuă secreție. O construcție senzuală a predicatului, substantivul păstrând o mlădoșenie de horă duminicală, verbul mușcând dârz ca un paltin în pulpa vântului, adjectivul șuierând trestie sub înjunghierea lopeții. O prospețime de șipot în pas toate oglinzile întretâindu-se și apoi atâtea tuneluri neexplorate, cuvinte noi cu șfichiuire de nuia. Ce imbecil a spus că literatura și limba românească nu trebuie înglobată încă în arta contemporaneității? Dar cum nu pricepeți, arta nouă cuprinde toată vigoarea, surpriza, trânta dreaptă a acestei limbi. (”Ilarie Voronca, „A doua lumină”, Editura Unu, București, 1930.)

În carantina internaționaliștilor din România și de aiurea se află și foști deținuți politici, și literatura carcerală. Nici Avram Iancu, Horea, Cloșca și Crișan,. Un profesor de istorie la gimnaziu m-a anunțat că cei pomeniți și multe alte figuri istorice nu mai apar în unele manuale alternative. Interesant este că mulți români s-au lăsat manipulați pe rețelele sociale și refuză să se documenteze – pentru ei, trecutul istoric înseamnă preluarea unor tâmpenii bine instrumentate postate printre pisici frumoase – vorbă să fie, că toate pisicile sunt frumoase.

Rețeta imbecililor (să fiu iertat, de regulă nu sunt violent) e simplă: ca să anulezi valorile românești, spui despre ele că sunt de sorginte protocronist-ceaușistă.

A fost ziua Internațională a lichidării nazismului, în oglindă a fost și ziua internațională de luptă împotriva stalinismului. Despre comunism – nimic, se supără Internaționala Socialismului. Se cade să relatez un aspect: în data de 4 aprilie 1944, noaptea, aviația americană a bombardat Bucureștii, au murit 30.000 de civili și peste 100.000 de răniți. Bunica era în București, mi-a povestit grozăvia și, într-un fel, mi-a transmis durerea românilor nevinovați... Altfel spus, USA a încălcat legile războiului, acordul de la Geneva, a comis un act terorist, barbar, asupra unor oameni civili, neînarmați. Aviatorilor americani le-au fost aduse mulțumiri, li s-au făcut și două monumente – unul în Parcul Cișmigiu, altul în parcul Kiseleff, supraviețuitorilor și urmașilor celor omorâți nici măcar nu li s-a cerut iertare, formal...

ILARIE VORONCA - Portret de Robert Delaunay

Mai aproape de noi, tot un eveniment important, a fost dezvelirea statuii baronului Samuel von Brukenthal, un criminal care a făcut o avere impresionantă prin exploatarea românilor transilvăneni, considerați de acesta sub-oameni. Ca guvernator al Transilvaniei, baronul a înăbușit în sânge răscoala de emancipare condusă de Horea, Cloșca și Crișan. Horea și Cloșca au fost trași pe roată, conform. „Constitutio Criminalis Theresiana”, o pedeapsă mai cumplită decât crucificarea. Da, baronul a iubit arta și... crima, pentru el românii transilvăneni au fost tolerați, românilor nu le-a dăruit nimic. După Unirea din 1918, maghiarii, secuii și sașii au fost despăgubiți cu asupra de măsură - a se vedea documentele oficiale numite „Procesul Optanților” Printre cei care au primit despăgubiri au fost și moștenitorii în viață ai baronului. Acest hatâr le-a fost făcut de regele Ferdinand pentru a nu se pune rău cu rămășițele fostului Imperiu Austro-Ungar.

Legat de mucenicul Horea, cel vecin cu Hristor, Vasile Ursu Nicola, zis Horea, istoricul David Prodan, scotocitor prin Arhivele Imperiale de la Viena, se spune că ar fi spus: „Ce e rău în robie nu e atâta robia, rău îi că dacă trece prea multă vreme omu se învață cu ea; cu robia, cu frica, cu supunerea, cu săru`mâna, să fie batjocorit și să nu-i mai pese, se învață ca pasărea cea proastă cu colivia, care uită c-o și știut zbura oare cândva, sau se teme să nu afle stăpânul că n-o uitat să zboare. Numai că amu cu voie de la împărat ori ba, am învățat că se poate!”

Sun Tzu (n. c. 544 î.Hr. – d. 496 î.Hr.) a fost un general chinez, autorul lucrării “Arta războiului”. El spunea: „Taie-le rădăcinile, acoperă-le cerul, tulbură-le tradițiile, bagă-i în dezbinare, fă-i să se rușineze de ceea ce sunt! Așa nu vei avea nevoie de luptă, căci speriați de ceea ce au devenit, te vor implora pe tine să vii și să-i salvezi de ei înșiși. Cuvintele sunt vii. Taie-le și vor sângera.” Trăim în plină paradigmă a chinezului, dar, de data asta, impusă de Uniunea Europeană.

litere

Cosmin Victor Lotreanu

Napoleon Bonaparte - Consideraţii la 200 de ani de la trecerea sa în eternitate

Fascinaţia şi puterea mitului Napoleon Bonaparte este mai mult decât vizibilă chiar în locuri impregnate de alte figuri şi epoci istorice cum ar fi Castelul de la Versailles, înainte de toate simbolul monarhiei franceze reprezentată şi aceasta de „Regele-Soare” Ludovic al XIV-lea (1643-1715).

„Uitaţi-vă cum înfrângerile au afectat atât de puţin gloria lui Napoleon. Uitaţi-vă la forţa numelui său, nu numai în ce-i priveşte pe francezi. El clatină sufletele tuturor”.

Charles de Gaulle
(„Lanţurile pe care le doborâm”)

Tema acestui articol, legată şi de motto-ul din preambulul lucrării „Lanţurile pe care le doborâm” (carte ce structurează convorbirile lui André Malraux cu preşedintele francez Charles de Gaulle), se referă la recenta comemorare a 200 de ani de la moartea lui Napoleon Bonaparte, survenită la locul ultimului său exil (insula Sfânta Elena) la data de 5 mai 1821. Volumul istoriografic şi informaţional referitor la Napoleon Bonaparte (1769-1821) este unul imens (Goethe a spus odinioară aceste cuvinte încărcate de adevăr: „Cu cât Napoleon va fi mai cunoscut, cu atât va fi mai măreţ”) şi de altfel nici nu îmi pot propune un demers similar. Mai degrabă îmi permit un apel la neuitare, la istorie, la puterea acesteia de a înflăcăra imaginaţia cititorului, de ce nu atunci când este vorba de figuri ale trecutului al căror exemplu impresionează peste timp? Iar Napoleon Bonaparte este fără îndoială un personaj ce fascinează şi în prezent, prin epopeea sa militară, dar şi prin charismă, operă instituţională etc. Poate şi de aceea nu mă voi opri asupra marilor sale victorii militare (campania din Italia şi victoria de la Arcole, campania din Egipt, bătăliile de la Austerlitz, Wagram, Marengo, Iena, Friedland etc.), ci la aspecte legate de formarea sa sau de perenitatea simbolică a amintirii celui ce a fost „micul caporal” (denumirea dată de soldaţii săi, încărcată şi aceasta de simpatie şi devotament). Napoleon, personalitate a istoriei cu lumini şi umbre (şi este absolut firesc să fie aşa) nu poate lăsa indiferent pasionatul de istorie, propria percepţie având libertatea de a pendula între fascinaţie, admiraţie (parafrazându-l pe Victor Hugo şi afirmaţia sa: „Nu-l admiraţi deci pe Napoleon. Dar atunci pe cine admiraţi?”) sau atitudine rezervată. Până la urmă o chestiune de alegere, stimulată poate şi de versurile scriitorului şi poetului Aleksandr Puşkin, în care Napoleon este descris, cred, extrem de sugestiv: „...Instrument fatal al unei ordini misterioase/Acest cavaler în faţa căruia regii s-au înclinat....a dispărut ca umbra aurorei”.

Îmi propun în rândurile următoare să reliefez câteva aspecte inedite, menite a valoriza sau a fortifica pe cât posibil nu numai o personalitate sau o figură istorică, ci mai degrabă un mit: un mit al Franţei, dar în egală măsură un mit al istoriei universale, dincolo de controversele inerente aduse de amprenta sa asupra lumii de ieri (şi de astăzi?).

Am să încep prin cuvintele marelui istoric Nicolae Iorga „oamenii mari s-au născut în case mici”, întru totul adevărate şi atunci când vorbim de aşa-numita „Maison Bonaparte” („Casa Bonaparte”) din oraşul Ajaccio (insula Corsica). Napoleon Bonaparte s-a născut în acest loc în anul 1769 (în anii în care practic insula devenea parte componentă a Franţei), iar mult mai târziu, vizitând aceste locuri, romancierul Honoré de Balzac va scrie, evident surprins, următoarele: „M-am dus să văd casa lui Napoleon, este o locuinţă sărăcăcioasă”. Nu aceleaşi gânduri se vor revela cititorului la momentul lecturii următoarelor idei scrise de Gustave Flaubert (1840) în volumul „Călătorie în Corsica”: „Există la Ajaccio o casă la care oamenii de mâine vor veni în pelerinaj; vor fi fericiţi să îi atingă pietrele... vor culege în cădelniţe lemnul putrezit al teilor ce încă înfloresc în faţa uşilor şi, emoţionaţi de măreţia umbrei sale, ca şi cum ar vedea casa lui Alexandru, vor spune: şi totuşi aici este locul în care Împăratul s-a născut”. Trimiterea este evidentă: filiaţia simbolică a lui Napoleon, una în care referinţa la Alexandru cel Mare are logica sa. Cele scrise de Gustave Flaubert au şi o altă explicaţie, cea a contextului anului 1840. Acestea sunt timpurile în care, din dorinţa de a reconcilia trecutul atât de frământat şi tumultuos al Franţei ultimei părţi a secolului XVIII, respectiv a primelor decade ale secolului XIX, regele Ludovic-Filip de Orleans (1830-1848) a repatriat rămăşiţele pământeşti ale lui Napoleon Bonaparte. Ceremonia de la Paris a fost una impresionantă, fie şi numai dacă mă raportez la cuvintele lui Victor Hugo („Sire! Reintraţi în capitala Voastră!”) sau la imaginea mareşalului Henri Gatien Bertrand („gârbovit de ani şi de emoţie”, după cum foarte sugestiv scrie Gheorghe Eminescu în lucrarea „Napoleon Bonaparte”) la vederea căruia mulţimea pariziană prezentă la eveniment a strigat „Trăiască fidelitatea!”. Acelaşi mareşal va rosti, după omagiul şi emoţia fireşti unei astfel de manifestări, că „acum ne putem întoarce pentru a muri”.

În viaţa fiecăruia există o perioadă a formării, iar primii dascăli au rolul lor, unul afectiv poate într-o măsură mai mare decât cei ce le succedă în procesul educativ. Este şi cazul profesorului de istorie şi geografie al lui Napoleon Bonaparte. Iată caracterizarea acestuia la momentul la care viitorul Prim Consul (1799) şi Împărat al Franţei (1804) era doar un elev al şcolii „Forcioli-Conti” din Ajaccio: „Corsican de caracter şi naţiune, acest tânăr va ajunge departe dacă circumstanţele îi vor fi favorabile”. Ca o curiozitate, Florent Barraco (articolul „Ajaccio sous l'empire d'un nom, Napoléon”/„Ajaccio sub imperiul unui nume, Napoleon”) menţionează că instituţia şcolară respectivă a avut elevi ce vor ajunge cardinali (Joseph Fesch), ambasadori (André Pozzo di Borgo), regi ai Spaniei (Joseph Bonaparte, fratele lui Napoleon) şi împăraţi ai Franţei (Napoleon Bonaparte).

Perioada petrecută de Napoleon la Brienne (şcoală în care a studiat de la vârsta de 9 ani până la 14 ani) a fost una a integrării, să spunem, în cultura şi mediul social francez continental, respectiv a întrezăririi unui destin ieşit din comun. Prezint alăturat, având ca sursă articolul lui François Guillaume Lorrain („à Brienne, le destin siffle trois fois”/„la Brienne, destinul se face auzit de trei ori”) în „Le Point”, număr dedicat şi intitulat „Napoléon, La grande aventure”, o fotografie a unei lucrări despre vestitul comandant roman Scipio Africanul în care sunt adnotări ale lui Napoleon Bonaparte, acesta având atunci vârsta de 11 ani (1780). Lectura, respectiv propriile adnotări, aveau să stea la baza a ceea ce, peste mulţi ani, va mărturisi acelaşi personaj: „În interpretarea proprie, Brienne este patria mea, acolo am resimţit primele senzaţii a ceea ce îmi era destinat să devin”.

Napoleon Bonaparte nu a fost numai un strălucit militar ci, la fel de important, un promotor al *instituţiilor*, iar aici îmi îngădui să amintesc Codul Civil, dar şi ceea ce şi astăzi (începând din 1874) este sediul preşedinţiei Republicii: Palatul Elysée. Acesta a fost preluat de Napoleon în anul 1808 de la cumnatul său (Joachim Murat) şi tot în acest loc a semnat actul de abdicare („Salonul de Argint”). Extrem de important, cu învăţămintele de rigoare, este însă un alt simbol al Franţei de ieri şi astăzi, întemeiat de acelaşi Napoleon Bonaparte în anul 1802 şi anume Legiunea de Onoare. Criteriile privind acordarea acesteia ne transmit şi în prezent, în puţine dar sintetice cuvinte, crezul şi lecţiile meritocraţiei: *„Fără privilegii, fără excepţii, fără retribuţii, doar singura recunoştinţă a meritului individual dobândit şi nu transmis”.* Un alt merit însemnat al lui Napoleon a fost şi caracterul unic al Legiunii de Onoare, acesta refuzând diferenţierea între militari şi civili: „Dacă am opera o distincţie între oameni, militari sau civili, am înfiinţa două Ordine în vreme ce nu există decât o singură naţiune”.

Fascinaţia şi puterea mitului *Napoleon Bonaparte* este mai mult decât vizibilă chiar în locuri impregnate de alte figuri şi epoci istorice cum ar fi Castelul de la Versailles, înainte de toate simbolul monarhiei franceze reprezentată şi aceasta de „Regele-Soare” Ludovic al XIV-lea (1643-1715). Acest loc inspiră mai degrabă vizitatorului, cel puţin în parametri vizuali, figura celui ce avea să devină în anul 1804 Împărat al Franţei (Napoleon Bonaparte). Jean-Jacques Aillagon (profesor de istorie, ministru francez al culturii în perioada 2002-2004, director al muzeului de la Versailles între anii 2007-2011) va sintetiza această realitate printr-un inspirat joc de cuvinte: „Le Roi-Soleil d'Austerlitz” („Regele-Soare de la Austerlitz”). Este vorba atât de „Regele-Soare” Ludovic al XIV-lea (chintesenţa absolutismului monarhic definit de formula sa „Statul sunt eu”/„L'État c'est moi”), dar şi de victoria de la Austerlitz (2 decembrie 1805), supranumită „bătălia celor Trei Împăraţi” şi desfăşurată sub un soare neobişnuit de iarnă (astăzi Austerlitz se numeşte Slavkov u Brna şi este localizat în Cehia). Triumful armatei lui Napoleon se va regăsi inclusiv în discursul preşedintelui Emmanuel Macron rostit la 5 mai 2021 (exact la două sute de ani de la moartea „micului caporal”): „Soarele de la Austerlitz încă străluceşte”/„Le soleil d'Austerlitz brille encore” în orig.). Aici rezidă explicaţia cuvintelor sus-menţionate („Regele-Soare de Austerlitz”), ca şi lecturarea (evident în aceeaşi cheie) a următoarei afirmaţii (de asemenea joc de cuvinte) a aceluiaşi Jean-Jacques Aillagon: „La Versailles Ludovic al XIV-lea s-a căsătorit cu Marie-Antoinette şi au avut un fiu, pe Napoleon”. Castelul de la Versailles, legat în primul rând de „Regele-Soare” Ludovic al XIV-lea, evocă în egală măsură pe soţia lui Ludovic al XVI-lea (regina Marie-Antoinette) şi destinul zguduitor al întregii familii regale (în contextul Revoluţiei Franceze) însă figura principală rămâne Napoleon Bonaparte. Un rol semnificativ l-a jucat un alt rege francez menţionat în articol şi anume Ludovic-Filip de Orleans. Acesta a fost promotorul transformării castelului de la Versailles sub semnul reconcilierii naţionale şi, după cum însuşi a afirmat, echilibrului: „Vom căuta să ne menţinem într-un just echilibru, rezervaţi şi distanţaţi în egală măsură faţă de excesele puterii populare ca şi de abuzurile regalităţii”. Poate şi de aceea o aripă a castelului va fi consacrată lui Napoleon Bonaparte (galerie de tablouri, busturi, interioare, mobilier etc.), pentru a pune în umbră regimul monarhic al familiei regale de Bourbon (în special Ludovic al XIV-lea, Ludovic al XV-lea şi mai ales Ludovic al XVI-lea) şi, în acelaşi context, abuzurile noii puteri revoluţionare (în special iacobinii lui Maximilien de Robespierre).

În încheierea acestui articol îmi permit să subliniez importanţa unei lucrări şi anume „Memorialul de la Sfânta Elena”, autor Emmanuel de Las Cases. Dialogul acestuia cu un Napoleon Bonaparte exilat pe insula →

eseu

Lucian Sârbu

Privind România în ochi

Într-un interviu recent pentru ediţia online a „Ziarului Financiar” unul dintre clienţii mei, proprietar al unei afaceri de peste 60 de milioane de lei, având parteneri comerciali din toată lumea, a fost întrebat de jurnalist: „Ce cred oamenii de afaceri din străinătate despre România?”. „Cei care au fost pe aici, a răspuns el, cei care cunosc realităţile noastre, au o părere foarte bună. Cei care ne cunosc doar din mass-media sau din ce informaţii mai circulă pe internet, au o părere foarte proastă.”

Într-adevăr, se pare că şi în anul de graţie 2021 România i se pare occidentalului needucat o ţară la fel de exotică şi de ciudată precum li se părea acelor călători străini care mai poposeau pe meleagurile Principatelor în urmă cu 200 de ani. Multe dintre cărţile acestor autori se găsesc gratuit pe Google Books (câteva exemple: Virgile Doze - *Un mois en Moldavie*, 1857; Ştefan Raicevici - *Voyage en Valachie et Moldavie*, 1822; J.W. Ozanne - *Three Years in Roumania*, 1878, carte din care aflăm că Bucureştiul era denumit în batjocură de străini prin butada „boue qui reste”, adică „noroi persistent”, aluzie la uliţele desfundate şi pline de noroi din capitala noastră), altele pot fi consultate cu uşurinţă prin intermediul multelor colecţii de texte şi studii de tip „călători străini în Ţările Române”. Ideea pe care occidentalul din urmă cu câteva secole o avea atunci când poposea, mai mult sau mai puţin întâmplător, pe teritoriile noastre, era că a părăsit civilizaţia şi că se pregăteşte să calce pe un tărâm exotic şi plin de necunoscut. În fond de aici, de pe teritoriul acesta aflat la răscruce de imperii, începeau, de la o graniţă, nesfârşitele stepe ruseşti, şi de la cealaltă, profunzimile Asiei, trecând doar un pic prin Balcanii teoretic europeni, dar în realitate cvasi-turciţi.

Aş încadra în aceeaşi tipologie a cărţilor de tip „călători străini în Ţările Române” şi ultima carte publicată de antropologul Claude Karnoouh (1940-2021), *Tribulaţiile unui călător străin în România (1971-2017)* (ed. Sedcom Libris, Iaşi 2020). Titlul însuşi face trimitere la această tipologie şi nu ştiu dacă asemănarea cu o tematică mai generală a fost căutată în mod voit, sau e pur întâmplătoare. Cartea este construită în jurul unor amintiri: teoretic, conform subtitlului, din perioada 1971-2017, dar în realitate, avându-le în vedere pe cele mai consistente, din perioada anilor 1970-80. De aceea „persoana narativă” din spatele acestei cărţi este în primul rând antropologul Karnoouh, venit în România în urmă cu 50 de ani pentru a face studii de teren, fascinat de „amestecul surprinzător de modernitate şi vechime, de industrie şi de urbanizare modernă masivă, pe de o parte, şi de zone unde, pe de altă parte, se practica o agricultură ce nu părea să fi evoluat de la începutul secolului al XIX-lea” (p. 59), ceea ce făcea ca ţara noastră să semene mai degrabă cu o ţară din lumea a treia sud-americană decât cu una europeană.

Memoriile sunt structurate pe mai multe paliere. În primul rând sunt cele profesionale, de antropolog care observă lumea pe care a venit să o studieze: atât mediul rural de la Breb, jud. Maramureş, localitate care în urmă cu 50 de ani nu era câtuşi de puţin recunoscută turistic, dar şi mediul orăşenesc, în general bucureştean. Trebuie spus că în anii 1970 tânărul Karnoouh venea cu o metodă antropologică mai puţin cunoscută de specialiştii români, tributari încă vechilor anchete de teren gustiene care presupuneau „apariţia intempestivă a douăzeci... treizeci de persoane care străbat drumurile, potecile şi ulicioarele [şi] îl nelinişteşte pe locuitorul acelui sat, îl face suspicios şi îi imprimă o legitimă atitudine defensivă...” (p. 71). Spre deosebire de confraţii săi de aici care, deşi de-ai locului, priveau realităţile româneşti ca pe un simplu obiect exterior, am putea spune că tânărul antropolog francez venise pregătit să privească România drept în ochi. Şi chiar o va face. În contradicţie cu practicile colegilor săi români francezul a locuit o perioadă îndelungată la Breb, într-o autentică gospodărie ţărănească, de unde a putut observa în linişte lumea satului, relaţiile de colaborare, amiciţie şi putere (între localnicii de vază, preot, autorităţile comuniste, inclusiv securiştii locali sau miliţienii), obiceiurile tradiţionale sau mici întâmplări cu tâlc. Într-o zi, gospodarul la care era cazat îşi cumpărase din talciocul de la Sighet o drujbă sovietică, o minunăţie extrem de puternică, dar care nu era prevăzută cu mecanism de ungere automată, ceea ce însemna că lanţul trebuia uns manual la fiecare 3-4 minute de utilizare intensă, riscând, în caz contrar, să se rupă. Antropologul - care are şi studii tehnice la bază - i-a explicat gospodarului acest mic amănunt. Dar ţăranul, fudul şi tratându-l cu dispreţ pe tânărul francez drept „dom’ profesor cu capul în nori”, se apucă să o încerce fără să ţină cont de sfatul celui mai priceput în înţelegerea tehnicii moderne. Bineînţeles că lanţul se rupe după câteva minute şi îl zgârie urât în frunte pe fericitul posesor al drujbei. Întâmplarea pare, într-adevăr, măruntă, dar parcă vedem exprimată în ea toată incapacitatea regimului comunist din anii 1980 - un regim având la conducere, în fond, oameni de sorginte ţărănească sau cel mult din mahalalele marilor oraşe - de a asimila, a îngriji şi a păstra cum trebuie tehnologia importată pe bani grei în anii 1970, ceea ce a dus la catastrofa economică din anii 1990, când alţi „deştepţi”, incapabili să înţeleagă ce fusese greşit înaintea lor, au vândut la fier vechi o întreagă industrie pentru a cărei edificare suferise un întreg popor.

Al doilea palier e cel al memoriilor pe care le-aş numi de natură reflectivă, adică amintirile care îi oferă autorului prilejul de a-şi expune propriile judecăţi teoretice şi de valoare. Karnoouh are câteva teme preferate pe care le atacă permanent, cum ar fi pretinsul contrast dintre anii 1930 („vârsta de aur a României”) şi regimul comunist (chipurile „înapoiat”) sau dezinformările, motivate ideologic, vehiculate în anii 1980 pe la „Europa liberă”, şi nu numai, şi rămase literă de lege până în ziua de azi. De exemplu, obligat fiind să se cazeze o vreme în Bucureşti, antropologul nimereşte în gazdă la fostul director de la Radio Chişinău din timpul războiului, prilej, fireşte, de a observa ce a mai rămas din găunoşenia unei lumi scăpătate care mai trăia doar din amintiri despre trecut (stăpânul casei, care făcuse şi ani grei de puşcărie, chiar îşi redacta memoriile - oare vor fi găsite vreodată?). Întâlnirea e relevantă, deoarece vorbim de pulsul reprezentanţilor unei lumi care au rezistat în subteranele comunismului peste 40 de ani, reintrând pe scena istoriei, complet anacronici, după 1989, cu o sete nebună de revanşă, neînţelegând nimic nici din ce li s-a întâmplat după 1947, şi nici din ce avea să se întâmple după 1989. De altfel e suficient să vedem cum şi azi, în 2021, „joscomunismul” (sic!) mai e prilej de discurs electoral şi de mobilizare a maselor de votanţi, pentru a înţelege cât de retardate istoric continuă să fie elitele României.

Karnoouh are câteva teme preferate pe care le atacă permanent, cum ar fi pretinsul contrast dintre anii 1930 („vârsta de aur a României”) şi regimul comunist (chipurile „înapoiat”) sau dezinformările, motivate ideologic, vehiculate în anii 1980 pe la „Europa liberă”, şi nu numai, şi rămase literă de lege până în ziua de azi.

În sfârşit, un ultim palier e cel al evocărilor nostalgice, al întâmplărilor năstruşnice, al personajelor de poveste care merită scoase din cutia memoriei şi puse pe hârtie. Scene precum cea cu căpitanul de vas tătar căruia, deşi musulman, îi plăcea pălinca (p. 160), sau cea cu securistul agasant luat la rost de Măria, gazda de la Breb (p. 122), sunt fabuloase.

Una peste alta, Karnoouh nu vinde iluzii cititorilor, nu este genul de „călător” care să înflorească lucrurile mai mult decât e cazul. Metoda antropologică pe care a urmat-o a presupus observarea directă a realităţii şi transformarea ei în cea mai sintetică naraţiune cu putinţă. Chiar şi figurile publice (cel mai des fiind pomenit cunoscutul etnolog, întemeietor de şcoală românească de folcloristică, Mihai Pop, „un prieten de o rară fidelitate”) sunt evocate scurt, profesional, fără portrete lungite inutil cu observaţii care nu interesează pe nimeni. Karnoouh a fost un observator care a manifestat o certă simpatie pentru ţara aceasta care a ajuns să-i fie a doua patrie, după Franţa. Dar de ce „tribulaţii”? În limba română cuvântul are o conotaţie un pic diferită de cea din limba franceză, se referă mai mult la zbateri sufleteşti, la stări de spirit obositoare. Or, în franceză cuvântul „tribulations” e mult mai teluric, el priveşte, concret, o suită de aventuri adevărate, trăite pe pielea proprie. Cred că acesta este şi sensul sub care trebuie să înţelegem corect titlul cărţii. Fiindcă în ea e vorba, în fond, de ceea ce a trăit un călător străin în drumul său de o viaţă care l-a dus către înţelegerea şi aprecierea mai profundă a ţării noastre, cu tot cu laturile acelea mai puţin plăcute de care nici noi, românii, nu suntem mândri.

Din păcate, în septembrie Claude Karnoouh ne-a părăsit pentru totdeauna. Destinul a vrut ca trecerea lui la cele veşnice să aibă loc la Bucureşti, unde abia se întorsese din Franţa. România a pierdut un prieten statornic, lucid şi devotat, dar putem spune că genul literar al „călătorilor în Ţările Române” tocmai s-a îmbogăţit cu un titlu clasic.

→ cu acelaşi nume (loc în care va şi muri, la 5 mai 1821) cuprinde foarte multe idei însă mă voi opri doar asupra câtorva dintre acestea, menite a pune în valoare un destin excepţional al celui ce, aşa cum a scris odinioară François René de Chateaubriand, „În viaţă, a ratat cucerirea lumii; mort, o stăpâneşte în totalitate”:

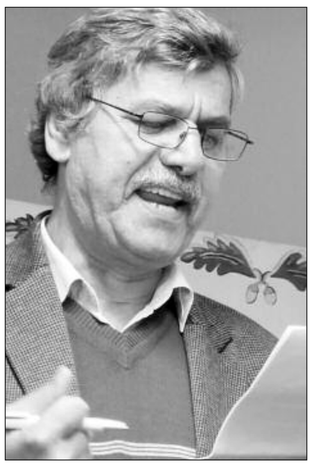
Reliefarea durabilităţii formelor de organizare instituţională respectiv a preeminenţei spiritului: „Nu există decât două puteri în lume: Sabia şi spiritul. Înţeleg prin spirit instituţiile civile şi militare. Pe termen lung sabia este întotdeauna învinsă de spirit”.

Întrezărirea necesităţii construcţiei comune europene la nivel instituţional şi politic: „Cred că după căderea şi dispariţia sistemului imaginat de mine, nu va putea fi în Europa un alt echilibru posibil decât acela al confederării marilor popoare”.

Convingerea privind eternitatea învăţămintelor Revoluţiei şi a rolului său în lumea dintotdeauna, alăturată unui excepţionalism napoleonian atât de propriu acestuia: „Nimeni nu va putea să distrugă sau să şteargă marile principii ale Revoluţiei noastre; măreţele şi frumoasele sale adevăruri trebuie să trăiască pentru totdeauna! Acestea vor fi credinţa, religia şi morala tuturor popoarelor, iar această eră memorabilă va fi ataşată persoanei mele”.

Conştientizarea limitelor umanului şi a puterii omniprezente de dincolo de noi: „Obstacolele ce mi-au provocat eşecurile nu au fost cele ale oamenilor, ci în totalitate elemente ale naturii: În Midi am fost învins de Mare; focul Moscovei şi gheţurile iernii m-au învins în Nord; astfel apa, aerul, focul, natura şi nimic altceva decât natura, iată care au fost inamicii unei regenerări universale, comandate şi aceasta de natura însăşi. Problemele Providenţei sunt de nerezolvat”.

Tudor Cicu

Trăiri epice într-un puzzle de emoții

Poate că va veni o vreme când vom evada cu toții în spațiul extins și fără granițe al imaginației poetice, dându-i coerența unei lumi în ființă, ori poate doar atunci drumurile noastre vor fi retrase din memoria celor rămași să povestească și altora despre cei care ne-au așteptat o viață la capătul lor. Uneori prea târziu, alteori oscilând între aventura lirică ce include adevărurile vieții și descoperirile acestui exces al aventurii spirituale cu revelațiile ei, ne vom mișca continuu, odată cu poetul (prins în jocul ascuns al gândirii), între cele două fațete ale lumii interioare și exterioare dintr-un spațiu poetic dominant imagistic, reflexiv, ori discursiv. Alții ne vor aștepta la capătul călătoriei noastre pentru a afla, în planul scăpat de conștient și trecut în libertatea unei călătorii lirice, în proiecții onirice, ca toate cele găsite într-un poem să și dea posibilitatea de a începe o nouă viață. Facem această călătorie (capabilă să teleporteze și cititorul, în „lumea cu odiseea ei plană") cu poeta *Angi Melania Cristea* și recentul ei volum de poezie ***Poeme pe DN1*** (apărut la Ed. Neuma, 2021), în spațiul extins al unor trăiri epice într-un puzzle de emoții, pentru a ne explica (structurat în secvențe) extensiile misterioase ale numerelor, agățându-ne de un fir nodal locuit de un ochi suprarealist și abstract, ce ne va deschide și poarta unor trăiri halucinante, or a unor *senzații* ce stau sub semnul generos al poeziei și care i s-au fixat nepieritor în memorie. Drumul acesta, care „*se bifurcă în poezie și un fel de a fi neimaginat/cum poți picta cuvintele ce îmi ies din piept/tablou de Gustav Klimt*", are taina rostirii și modul de a atinge veșnicia din absolut, dar e și punctul de pornire al avalanșei lirice dintr-o poezie nouă în raport cu cea încifrată: „*de o mie de ori te-am scos din inima mea/exact atât cât toate stelele să ardă neîntrerupt/precum ard cuvintele cu trupul haihui/din zilele de odinioară/când cântai la patru mâini iar eu te înălțam dincolo/de sensul vieții*" (Stop! Poezie!). Și ne întrebăm: care să fie punctul final al unui drum cu două capete parcurs sub povara unui anotimp apăsător, cum e al „poeziei în starea de pandemie"? Dar „liniștea în care îți trimit virtual tensiuni", nu are și ea acel registru armonic de vibrații ale unor trăiri concretizate în povești ale sufletului? Acest drum, ales din dorința de a-și fragmenta trăirile epice, arată el direcția poetică, ori o radiografiere a poeziei în libertate (un concept estetic, la urma urmei)? Sau plăcerea de a roti „orice univers ca pe o marionetă" rezultă din înaintarea către o țintă? Această radiografiere a trăirilor ei interioare (din irealitatea imediată), îi este livrată mai apoi cititorului, în tablouri abstracte ale unui discurs liric, alcătuind profilul celui prins captiv în vertijul vieții; când văzut în oglinda firească, când tulburat de pânza halucinantă a unor „ferestre cu păsări în grafitti": „*non-rutina și portretul tău dat pe zoom/cele o mie de albume cu femei în sepia/sunt de acum nestarea în care scriu poeme/despre/pești și alte vietăți/poate tu care mă iubeai dintr-o mie de moduri posibile/ești aici pentru 3 vieți cu toată forța vulcanilor/ce erup/tu pe DN1 într-o cursă nebunească*" (88 de secunde).

Avem aici și tabloul complet al imaginației poetei; pe de o parte, unul care acceptă secvențe halucinante, dar unindu-se cu perspectiva reală a unui „ferestre" prin care privim viața, cât și nota fantastă ce dă realului percepția unei lumi posibile în sfera imaginației; și pe de altă parte, din dorința de a fragmenta firul epic, avem haloul radiografiei poetice dintre reprezentarea suprarealistă a tabloului abstract și actul gândirii. E ca și cum te-ai juca voit între imaginar și real „ascunși de freamătul vieții ca niște poeți în delir", pentru a descoperi o lume posibilă în afara timpului prezent, surprinși de niște emoții articulate care țin de un anumit nivel de sinceritate: „*A venit vremea să purtăm măști de serie/să îmbrățișăm aerul decupat din care am extras emoții taciturne/.../puneți masca și mănușile de acum încolo/@războaiele se vor scrie între noi*" (Love Potion). Pe de altă parte, descifrând limbajul cuvintelor în care se zidește biografic, tabloul acestui autoportret încadrat în singurătate este confruntat cu misterul și capacitatea acestuia de a întrupa un spirit aflat într-o strânsoare a destinului: „*aici în sud cerul se rupe sub ploi/tu desenezi sufletul ud al orașului colțurile obtuze ale caselor/și parcă dintre toate linia de contur/strălucește/.../ și nicio stare nu poate fi ca atunci/nu poți opri ploile care adâncesc albia/unui râu imaginar/și îți transformă iubirile în metarealități*" (Astenie). E aici un fel de auto-proiecție ca în „Autopoem": (*ți-am spus că scriu un nou volum și/în timpul vieții tale/voi deveni un flamingo roz sau scara autorulantă/cu care urci și cobori de mii de ori/atât de mult încât obosești și nu mă mai recunoști*), dar și posibilitatea unei paralele între concepția platoniciană a sufletului automișcător și interpretarea aristotelică a mișcării (sufletului) ca mișcare către sine.

Dar toate acestea, în poezia suprarealistă generatoare de iscodiri lirice ale poetei Angi Melania Cristea, nu sunt decât reflectări dematerializate ale unor realități puse în ecuația generală a emoției și sentimentului, cu noi conexiuni între puterea magică a gândului „dezghiocat" de cuvânt. Intuind prin cuvânt anumite mecanisme psihomentale în construcția poemelor, poeta dă și cititorului privilegiul de a se bucura și de a interpreta, în felul său, mesajul poetic. Dar cum și cititorul are tendința de a detecta elemente stranii dintr-o realitate mereu în căutare de insolit, întotdeauna cel mai vădit semn al înțelepciunii este bucuria de a descoperi frumusețea gândului care a încercat-o pe poetă și stă la fereastra poemului, pândind în text, până când apare cu gândurile ei de foarte departe, în vastitatea spațială a poeziei înscrisă pe coordonate derutante pe harta acestor promisiuni „cu tot sufluI/și toate insta story să fie". Astfel, întâlnim *dragostea aceea aiuritoare* în călătoria noastră („*și tocmai când mă sărutai profund/apa se transforma într-o zăpadă nesfârșită/peste acoperișul lumii*"); sau extazul în fața *senzațiilor tari* („*emoțiile acelea care cresc trandafiri/și se odihnesc în lanul de grâu la amiază*"); apoi starea metafizică a unui *timp* scurs între lumile paralele ale iubirii și urii („*numai eu feliez timpii și probez ore să văd/în câte veacuri încape/sufletul meu*"); dar și *revolta* captivității impuse („*vin zvonuri despre distanțarea socială/și simt tristețea cum se cuibărește la mine între omoplați/asemenea unei împușcături fatale*"); urmând a da contur așteptării în *singurătate* („*nimic nu va dura mai mult decât timpul care știe să se reinventeze/decât ordinea celor 144 de zile în care/vor cădea atâtea ploi/câte îmbrățișări s-au pierdut între noi*")

Poezia sa are tangențe cu pictura și tabloul suprarealist al filmului gândit de Hitchcock. Mesajele cifrate și recepționate ca de „*pe planeta micului Prinț*", ne dau senzația acelui gând prins prizonier într-un labirint tare încâlcit. Iar când „drumul se bifurcă în poezie", o găsim răscolind printre amintiri, prin acest labirint al vieții, pentru a se salva din acest puzzle de emoții „cu infinite love".

Christine Bernadette Rousseau

,,Mersul" în cadență al poeziei lui Gelu Ungureanu

Gelu Ungureanu recurge în cartea sa ,,Secvențe" la modalități cuprinzătoare ale gândirii și imaginației, modalități ale dicțiunii și ornamentului, provocând pe cititor să caute și să găsească *schimbarea*.

,,Umbletul căutător sub viață"- după cum spunea Emil Cioran - îl intuiesc în multe secvențe-poem și ,,mă explic" cu darnicul ajutor al exemplelor: ,,În trezirea târzie/surprinși am aflat/că cineva ne-a preschimbat templele/înălțându-ne în locul lor;/cu-nfiorarea golașă/în desenul stofei de pe canapea/căutăm credința/rămasă pe covor din neglijență/ într-o nedreptate a sabiei –/tăiș crispat/de nobila înfrângere;/și stăm stingheri/ între păreri. (*Trezirea din vis*).

,,Născând" această carte și trecând-o prin ființa timpului, Gelu Ungureanu ne prezintă ,,mersul" în cadență. Și chiar dacă noi vrem să ,,mergem" în pas lejer sau să ne oprim, din lectură desigur, domnia-sa ne impune cadența, de fapt cadența secvenței: ,,Se făcea că sădeam ceva/într-un vârf de munte/lângă o stână/ sădeam fără pretenția/ de a răsări ori culege/când muntele pleacă/la vale cu noi cu totul/uitâm/ căutând alt joc."(*Joc*)

Așa cum pescarul își țese năvodul, ochi după ochi, așa și poetul își țese cartea, ochi cu ochi, inimă îngemănată cu inimă, formând, între autor și cititor, un întreg indisolubil: ,,Marginea pădurii/este totdeauna încărcată/de emoții;/acolo eu trăiesc/ observator, iscoditor/ în echilibru cu/ a ști și a nu ști ceva/despre întinderile de beznă./Am aplicat regula de trei simplă:/aproape nimic;/doar arcuiri de sprâncene/și urechi ciulite/precum și urme de copite/ șchiopătate dinspre interior./Am extras radical/din toate rezultatele/plus nesiguranța/celor care privesc de departe;/a ieșit la iveală adevărul/mai puțin matematic:/ fâșii de întuneric/și picături de sânge/ căzute din tolbele/ braconierilor;/ regrete!..." (*Matematică inițiatică*)

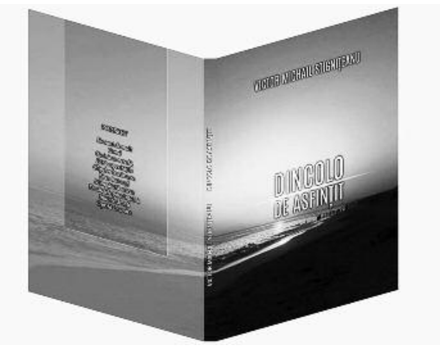
Spuneam la început, de căutarea *schimbării*. Ei, bine, da, poezia pe care poetul Gelu Ungureanu ne-o propune nu intră în niște tipare, ci mai degrabă se caută pe ea însăși, liberă fiind de la primul vers până la versul ultim al cărții, schimbându-și fața ei de ființă poetică: ,,M-am ascuns/în spatele icoanei/la care te rugai;/tu priveai la sfânt/și eu priveam la tine:/câtă lăcomie –/plângeai cuprinsă de-ndoială;/sfidarea mută/se prelingea odată cu/fumul din cățuie/pe treptele catedralei/ lăsând în urmă/picuri mărunți."(*Sfidare*)

Și nu în ultimul rând, poezia pe care poetul ne-o prezintă în această carte e vizuală și bogată în sugestii. Aici îndrăznesc să reamintesc cititorului (dacă mai era cazul!) că însăși coperta cărții, și anume imaginea unui aparat de fotografiat cum numai în muzee sau la colecționarii de elită mai găsim, ne dă ,,cheia" cu care putem deschide poem după poem, cuvânt după cuvânt formând imagini de viață, o viață vie, în perpetuă mișcare: ,,Închiriasem o minte sprintenă/pentru cina asta./Din calendar se rostogoleau/ouă roșii/ dar tot mai alergam/spre noii veniți: Poftiți!/Sală neîncăpătoare/ zăpușeală înăuntru/afară începutul!"(*Început*).

TABLETA DE POEZIE

PELERIN PRIN CARTEA VIEȚII

Noul volum de versuri al argeşeanului Victor Michail Stigniţeanu, *DINCOLO DE ASFINȚIT*, ilustrat de graficianul Mihai Cătrună, este o fereastră deschisă într-o casă părăsită, de undeva, de la marginea planetei. Au mai rămas acolo ceva amintiri, obiecte în stare să măsoare distanța dintre *ce a fost* și *ce nu mai poate să fie*, a rămas, prin unghere, mirosul stăpânilor, căci casa nu s-a îndurat să-i lase să plece, poate că nici ei n-au vrut, dar marile plecări, se ştie, plecările definitive nu de noi sunt decise. A rămas, peste toate, aerul tragic şi greu de adunat în piept al locurilor în care s-a spus tot ce era de spus.

Se poate ca, înainte de a se fi hotărât să scrie, poetul să fi suferit mult. Acum, însă, rana i s-a închis. La cititor, ajung bătăile unei inimi care, obosite să mai ceară ajutor, s-a resemnat să stea de veghe. Rana însăşi e stare de veghe. Poezia lui e stare de veghe.

Victor Michail Stigniţeanu scrie la vârsta la care, dacă eşti curajos, poţi tăia greşelile din carne, chiar dacă va rămâne atât de puţin după aceea, încât rişti să nu te mai vadă sau să nu te mai recunoască nimeni. Scrie despre propria devenire, integrată în devenirea celorlalţi. Scrie despre cum a ajuns să-l iubească pe Dumnezeu. Rescrie chiar rugăciunea ”Tatăl Nostru”, fără să se abată de la ritmul rugăciunii originale. Cuvintele, aşa cum îi ţâşnesc din suflet, simple, directe, neînvăţate pe dinafară, îl motivează altfel, sunt semnul trecerii dincolo de un anume prag de înţelegere superioară, care este, în esenţă, un prag de conştiinţă. Mai scrie Victor Michail Stigniţeanu despre cei speciali din viaţa lui, despre copilărie şi despre iubire, amândouă purtătoare, în egală măsură, de bucurie pură şi de iluzie perturbatoare.

Confesiunea poetului ţi se lipeşte de inimă, pentru că realizezi că seamănă bine de tot cu ceea ce ai povesti şi tu, dacă ai avea răbdare să te asculţi sau să te laşi întrebat. Mă feresc să-i pun o etichetă. Nu de mult, aş fi spus că am sub ochi o poezie de meditaţie, de bilanţ, care oferă mai mult decât aşteaptă să primească. Astăzi, îmi dau seama că meditaţia nu e pe deplin meditaţie şi că nici confesiunea nu este, până la capăt, confesiune. Aş spune, mai degrabă, că poetul se comportă ca un pelerin, care ştie că acolo unde vrea să ajungă este o altă lume. Mai ştie şi că e posibil să nu reuşească să ajungă, dar continuă să meargă. Iar drumul în sine, popasurile pe care le face şi rugăciunile pe care le scandează sunt tocmai versurile din această carte: ”*Voi, cei de acum,/ Care încă trăiţi/ Şi care aţi uitat/ Că totul are un sfârşit/ Înainte încă de a fi./ Voi, purtători de timp final,/ Luaţi-vă/ O brazdă de pământ,/ Să vă amintiţi/ Că în el stau/ Trupul şi oasele/ Străbunilor voştri./ Lor să le faceţi/ Mare Pomenire,/ Pentru că trupurile lor/ S-au golit de mult/ În timpul care vi s-a dat...*”

DENISA POPESCU

Pasiunea ecvestră - de la Ducipal la „Omul cu mârţoaga”

Ion Dulugeac, *Carantină în iad*, ed. Romhelion, Bucureşti 2017

Vocabula „carantină” rămăsese undeva în zone restrânse, în trecutul îndepărtat sau în lexicul specific anumitor profesii – marinari, militari –, dar iată că anul 2020 a reactivat-o pentru toată lumea. Este carantină în ţări, în oraşe, în sate şi – ne asigură autorul - chiar şi în... iad. Titlul romanului lui Dulugeac conţine un termen propriu – carantină - şi o metaforă, „iad”, care desemnează viaţa carcerală.

Protagonistul – un împătimit crescător de cai de rasă – ajunge, printr-un concurs de împrejurări, la Jilava, unde trebuie să stea în carantină; atmosfera de acolo, cele 22 de persoane care populează acea cameră comună dau prilejul autorului să realizeze o galerie de portrete remarcabile, făcând parte din stratul cel mai de jos al societăţii: hoţi, proxeneţi, urgisiţi ai soartei care-şi povestesc „varianta” proprie a detenţiei.

O figură aparte este Ion Brâncoveanu, un fel de alter ego al scriitorului, un om de cultură, pasionat de caii de rasă şi de concursuri, care ar fi intrat în afaceri cu câţiva politicieni oneroşi şi acum... plătea. Pe autor, ca şi pe protagonist îi leagă comedia „Omul cu mârţoaga”, imensa pasiune pentru cai. Ei, ca şi Chirică, modestul funcţionar public din piesă, iubesc foarte mult animalele, mai ales caii. Arhivarul cumpără un cal de curse, pe Faraon al V-lea care ajungea mereu pe ultimul loc la linia de sosire. Împotriva tuturor, a societăţii şi a familiei, acesta crede în calul său şi nu îl înstrăinează indiferent de costuri.

La rândul său, Ion Brâncoveanu dovedeşte că grija cea mai mare a lui rămân tot caii, şi când vin soţia şi fiicele să-l viziteze le cere să-i vândă pe nimic, pentru ca să-i îngrijească pe ceilalţi, „să nu moară de foame”. Herghelia lui pare a fi formată din Ducipali, cai voinici de rasă pentru care ar face orice sacrificiu numai să ştie că le este bine.

Cadrul carceral nu mai este ca pe vremea lui Papillon, deţinuţii se pot organiza, au voie la vizite şi la pachete, pot primi şi bani de la rude – dacă acelea au... –, pot munci după încheierea carantinei pentru a li se reduce pedeapsa. Dar detenţia nu este numai o suferinţă psihologică şi autorul surprinde momente cumplite. Astfel, un deţinut afirmă că cel mai mare torţionar pe care l-a cunoscut ar fi fost o femeie-poliţist pe care o „împodobeşte” cu toate calităţile, răzbunându-se astfel pentru felul în care l-a anchetat; el povesteşte că aceea era o prostituată care se culca cu interlopi pentru a le dovedi infracţiunile, dar personalul închisorii este tratat în general în culori luminoase.

Ierarhia la puşcărie se realizează fie prin autoritatea unui caracter puternic, fie prin vechime, şi primul caz este ilustrat de Brâncoveanu, iar al doilea de Mannix, dar tipologiile sunt nenumărate: *Cu capul mare cât o baniţă, cu pomeţii rotunzi, pătaţi de ciupituri de vărsat de vânt, având ochii micuţi precum ai unui asiatic aşezaţi peste nasul borcănat şi caraghios* (...) Nu lipseşte nici figura deţinutului care se automutilează, nici a infractorilor prinşi prin Uniunea Europeană, nici a puşcăriaşului scabros care scoate trei înjurături la două vorbe, iar în contrast cu ei, protagonistul le răspunde prin maxime latineşti: ...*Ştii expresia latină <u>si tacuisses, philosophus mansisses</u>?* Dar atmosfera este într-adevăr, de iad: *Pe paturile cazone cu pături din al doilea război mondial tronau roluite saltele cu câlţi de lână, pline de ploşniţe. WC-ul avea ţeava de scurgere paralel cu tălpicele (...) iar apa te împroşca până la genunchi când trăgeai de sfoara murdară* (...)

Pe cont propriu, autorul realizează o variantă de roman-foileton, o uriaşă desfăşurare narativă din structuri independente şi totuşi integrabile arhitecturii generale. Scriind o proză tradiţionalistă generată de autenticitatea povestirii şi obiectivitatea cu care tratează subiectele, Ion Dulugeac este atent şi la noutăţile epocii, atât din punctul de vedere al intrigii romaneşti cât şi din acela al genului serial, foarte la modă în prezent, mai ales în artele vizuale.

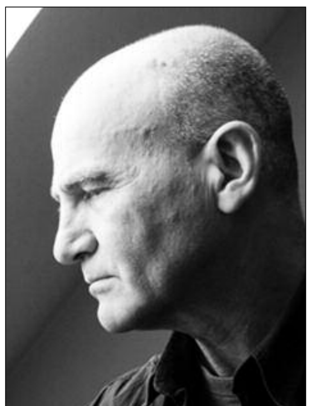
Ion Dulugeac s-a născut norocos , ca un favorit al destinului care proiectează un autor pe orbita succesului şi bogăţiei: venind pe lume într-un spaţiu privilegiat, cu coordonate voievodale şi literare, respectiv în spaţiul Mogoşoaiei, el a copilărit lângă Palatul brâncovenesc devenit Casă de creaţie pe vremea comuniştilor, prilej cu care i-a cunoscut pe marii scriitori ai momentului, care i-au indus pasiunea pentru scris. Cealaltă latură a sa, aceea de mare iubitor de cai pare a fi moştenire de familie şi pe ambele le-a dus la desăvârşire cu hotărâre şi competenţă. Desigur, sinusoida destinului cuprinde şi eşecuri, erori şi penitenţe dar talentul scriitoricesc a făcut ca acesta să devină şi ele literatură.

Carantină în iad este unul dintre romanele colecţiei „A fost odată la... Jilava” şi faptul că autorul a realizat adevărate seriale pe această temă, dar şi pe altele, arată capacitatea sa creatoare deosebită.

AURELIU GOCI

Alexandru Jurcan

Îți ofer o virgulă

Să nu minimalizăm, totuşi, cărţile de ficţiune spirituală, care cunosc tiraje uriaşe şi educă emoţia milioanelor de cititori. Un exemplu concludent: brazilianul Augusto Cury, medic psihiatru şi psihoterapeut, care a dezvoltat teoria despre funcţionarea minţii, insistând asupra îmbunătăţirii calităţii vieţii. În cartea sa *Vânzătorul de visuri* există un personaj misterios, un inspirator, care-i învaţă pe cei debusolaţi, defetişti, deziluzionaţi să se elibereze din sclavajul rutinei, să ajungă la rădăcina nefericirii, să conştientizeze scopul vieţii. Omul caută în depărtări ceea ce, de fapt, se află la doi paşi de el. Aflasem „secretul” şi din *Alchimistul* lui Coelho.

Se poate vedea acum pe *Netflix* filmul lui Jayme Nonjardim din 2016, inspirat din romanul *Vânzătorul de visuri*. Misteriosul e interpretat de César Troncoso, iar Dan Stulbach e Julio, un psiholog renumit, care vrea să se arunce de la etajul 21. Jos e mulţimea avidă de senzaţii tari, flancată de mass-media devoratoare. Apare misteriosul domn jerpelit, cu alură de *clochard*/vagabond, dar cu limbaj elevat şi convingător. Ca spectatori, trăim un suspans al... înălţimii... gata să cădem în hăul final. Cine ţi-a zis că nu poţi duce greutatea

problemelor? – i se adresează lui Julio domnul misterios. Eşti asasin când îi ataci astfel pe cei dragi. Sinucigaşii vor să ucidă durerea. Maestrul, cu păr mare grizonat, îi oferă lui Julio o... virgulă. Care desparte trecutul de hotărârea de a continua altfel, sub auspicii luminoase, tonice.

Julio va cunoaşte lumea marginalilor, ştiind că şi-a compromis meseria: „cine ar mai merge la un psiholog care a vrut să sară de la etajul 21?” În faţa lor, oraşul labirintic, pe verticală. Maestrul ţine conferinţe, se face util, acuză sistemul social care creează oameni bolnavi pentru o societate bolnavă. Desigur, când vizezi doar succesul, uiţi de savoarea lucrurilor mărunte. Poate că „mori şi atunci când crezi că viaţa nu mai are importanţă”, dar nu trebuie „să te temi de drum, ci să te temi dacă stai pe loc”. Iar acolo în cimitir, la capăt de drum, cine e mai bogat?

Am mai auzit asemenea formulări, însă ne place să ni le reamintim, mai ales când ne îndepărtăm de esenţial, uitând de *vanitas vanitatum*. Filmul nu-şi propune performanţe artistice. Este o ilustrare corectă a cărţii, un demers necesar. Uneori devine melodramatic, alteori prea demonstrativ, dar îşi atinge scopul, oferind spectatorilor o „virgulă”, un răgaz profund de reflecţie şi de reconsiderare a vieţii.

Mihai Barbu

Lumile poeților contemporani sau...

Mic îndreptar de călătorii poetice (II)

Și până la amiază orașu-i ca purpura./ Până la amiază de trei ori se face toamnă,/ de trei ori se face primăvară,/ de trei ori pleacă și vin păsările din țările calde./ Iar ei vorbesc și vorbesc, despre viață. Despre viață,/ așa, în general, chiar și alcoolici tineri se exprimă/ cu o caldă responsabilitate./ Și chiar dacă se mai bâlbâie și se mai poticnesc,/nu-i din cauză că ar expune idei teribile de profunde,/ ci pentru că inspirați de tinerețe/ ei reușesc să spună lucruri cu adevărat emoționante. **(Ion Mureșan)**

Tati,/ Dacă mâncăm ceapă verde/ în burțile noastre/ se face primăvară?

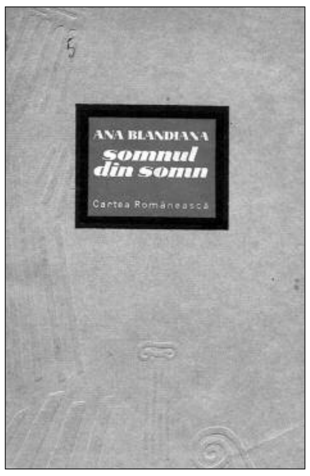
În noaptea dintre 4 spre 5 mai 2008, la cumpăna dintre duminică și luni, la orele 23:42, poetul Spiridon Popescu are revelația unei teribile crize de timp. Poetul are 56 de ani și își vede viața ca pe un permanent du-te vino între originea lumii (varianta lui Gustave Courbet) și originea lumii, în orice altă variantă. („Ies din piz...ă, intr-un piz...ă,/ uite-așa îmi trece viața,/ F...-i mama ei de viață/ că-i prea scurtă uneori:/Tocmai când îți e mai bine,/ Când începi să-i simți dulceața./ Te trezești c-un ban în palmă/ și cu pieptul plin de flori".) Ce se întâmplă, totuși, între aceste intrări și ieșiri repetate? Poetul se aruncă în sine îmbrăcat („fără să știu ce lac adânc e-n mine") și scapă teafăr doar datorită faptului că e un înotător foarte bun. Afară lumea e în așteptarea lui Dumnezeu, care ar urma să treacă mâine, pe la ora prânzului, prin sat. Discursul îngerului vestitor e apcaliptic: „Închideți-vă-n case și trageți storurile la ferești/ Altfel/ Strălucirea aurei sale ar putea să vă ardă retinele/ și să vă nenorocească pe toată viața/ Așa cum i-a nenorocit pe cei din satul vecin". Cei din urmă au orbit și țăranii respectivi „sunt obligați să-și câștige existența născocind Iliade". Nici satul poetului nu e unul liniștit pentru că și acolo se petrec lucruri reprobabile. Mânzul vecinului Mihai Amaradia a fost arestat pentru că a fost surprins de-o patrulă pe când încerca să tâlhărească un fluture și să-i fure aripile. Omul își duce zilele într-un regat bizar: „fotografii/ erau singurii oameni din regat/ care nu-l proslăveau pe rege./ Să se răzbune pe ei,/ regele le-a interzis supușior/ să-și mai pună poza pe cruce". Crucea materială e secondată, imediat, de o cruce transfigurată transformată într-o sintagmă neaoșă: „Crucea mamii ei de viață -/ Prea e la loc cu verdeață/ Când ar trebui să fie,/ Undeva, într-o câmpie/ cu flori și cu iarbă gri./ Ca s-o pot și eu trăi". Sufletul poetului e doar o modestă cameră de hotel dar are oaspeți de la cel mai înalt nivel. Acolo e cazat Dumnezeu „când nu mai sunt locuri în cer". Între Poet și Moarte se joacă cartea dintre viață și viața de apoi: „Mai dă-o dracului de trufie!/ Zise moartea./ Si căzut la picioarele poetului,/ implorându-l să renunțe la nemurire". Călătoriile poetului sunt o serie de căderi repetate în gol deși omul este jovial, pus pe glume și farse. Un om tonic care, în poezia sa, face, mereu, haz de necaz. Dovezi irefutabile sunt „Lipsa de probe" („M-am aruncat în mine ca-ntr-un hău/ Voiam să mor. Nu cred c-am reușit:/ Deși mi-au scotocit întregul Eu/ Cadavrul încă nu mi-a fost găsit/ Deci, nu există probe c-am murit,/ Dar nici că mai trăiesc./ Cum e mai rău") și „Vis"-ul ce-i trece existența într-un oniric divin: „Se făcea/ că eram o gură de canal/ fără capac/ și Dumnezeu/ care se plimba pe trotuar/ cu capu-n nori/ a căzut în mine." În orice companie literar-artistică s-ar afla, Spiridon Popescu va lua tot caimacul manifestării. El e un fel de Ion Minulescu al zilei de fiind preferatul publicului și aplaudat la scenă deschisă. Spiridon Popescu scrie o poezie cu mare priză la publicul de toate vârstele și o recită, pe dinafară, cu har actoricesc. Inclusiv când se declară un gerontofil pasional: „Sunt trist c-aș f...te numai babe,/ Nu-mi stă o clipă zâmbetul pe buze,/ Nu-i nici o scenă-n stare să m-amuze,/ Căci toate comediile-mi par slabe./ Sunt trist de parc-aș f...te numai babe". De gustibus non disputandum, zice latinul...

(Spiridon Popescu, *Diavol cu coarne de melc*, Ediția a doua, revizuită și adăugită, Editura *Timpul*, Iași, 2017, cu poeme traduse în franceză, engleză, germană, italiană, spaniolă și greacă, 326 pagini. Poetul mulțumește, de 3 ori, d-lui Viorel David, manager general al S.C. Artego S.A.)

O țară e făcută și din păsări/ Cum o biserică/ E făcută și din viața de apoi

Poeta e prima ființă care a ajuns pe Lună, pe Soare și a cutreierat prin Vecie. Nu singură, ci împreună cu Cineva care îi calcă, mereu, pe urme. Nu-l vede, ci doar îl aude. („Aud cum pășește cineva după mine în lună/ și pune semințe de flori în urmele tălpilor mele".) Pașii poetei sunt, la fel ca-n viață, și greșiți, și negreșiți iar consecințele lor sunt amendate drastic de natură: „Un pas înțelept - albăstrele/ Un pas greșit - mătrăgună". Când e vorba de incursiunea pe Astrul diurn lucrurile, bune sau rele, au ecou tocmai în lumea zburătoarelor: „Aud cum pășește cineva după mine în soare/ Și pune ouă de păsări în urmele tălpilor mele./ Un pas înțelept - turturele/ un pas greșit - cântătoare". În relație cu Vecia, paradigma se schimbă. Poezia se naște din pașii greșiți pentru că doar criticii îi citează înțelept pe alții: „Aud cum pășește cineva după mine-n vecie/ și pune cuvinte în urmele tălpilor mele,/ un pas înțelept - ghilimele,/ un pas greșit - poezie". Poeta se întoarce, de fiecare dată, acasă „din țări mai libere și mai bogate". E conștientă de ceea ce o așteaptă când va fi printre ai ei dar nimic nu o împiedică s-o facă: „Știu iarna care vine, știu bruma care cade/ și ceața nesfârșită, ne-nțeleasă". În iarna Anei Blandiana „stelele sunt atît de departe/ că nu poți să le vezi/ prin singurătate, mările/ sunt atât de străine/ că nici cursul izvoarelor/ nu li se mai cuvine" iar „morții/ sunt atît de reci/ că îngheață pământul/ emisferei de veci". Ființă solară, Blandiana are oroare de tot ce ține de iarna pe uliță, în varianta 1977: „Eu vin spre frig, deși de frig mi-e groază,/ Spre fructul putred care se consumă/ În alcoolul limpede-n amiază/ Și tulburat în asfințit de brumă" precum și de bezna de-afară și, implicit, din noi: „Mi-e frică de întuneric și totuși vin, și vin/ din nesfârșite veri strălucitoare,/ unde tânjesc spre fericitul chin/ al boabei ce apune-n vin și moare". Întoarcerea acasă e motivată, la urma urmei, de „somnul din somn". Acesta e și titlul volumului apărut în anul 1977, care a primit bun de tipar pe 25 august, și care a fost tipărit în 21.870 de exemplare: „Orgoliu fraged, dragoste copilăroasă,/ Fatală, somnoroasă demnitate-/ Mă-ntorc în toamnă cum mă-ntorc acasă/ Din țări mai libere și mai bogate..." Ne-am întrebat, și atunci și acum, cum a putut trece de vajnica Direcție a presei o asemenea viziune despre lumea noastr[de ieri. Dincolo de jocurile subterane care însoțeau fiecare apariție care nu era chiar pe linia (sinuoasă) a partidului, trebuie să admirăm abilitatea poetei de a jongla subtil între viață și vis. „Când sunt vie?", se întreabă poeta. Și tot ea răspunde sibilinic, lăsând răspunsul și la îndemâna noastră: „Când sunt vie în vis/ am murit pe pământ/ și sunt moartă dincolo/ când aicea mai sunt?/ Sau e numai un joc/ Cu un soare și-o lună/ Care, sadici, mă-mpart/ Stăpânind împreună?" E clar, nu-i așa?: „Când e noapte aici/ E în somn dimineață-/Mă-ntorc fără voie/ Și din vis, și din viață." Bisericile Anei Blandiana (tatăl său a fost preot) sunt „pline de fluturi, cu icoane prăfuite de polen și unde lumina se prăvălește sfărâmicioasă/ peste ambiguul foșnet/ de haine de sfinți." Toate se petrec in satul care adormise și care, poate, visa că nici nu e. „Afară, stelele grele și moi/ trăgeau cerul copt spre pământ". Asta e adevărata întoarcere acasă, în locul unde are loc această comuniune firească între cer și pământ. Lumea de acasă și farmecul ei celest care ni se dezvăluie prin intermediul norilor. „Eu cred că norii povestesc/ în fiecare țară altfel,/ poate că sunt ținuturi unde/ se văd pe ceruri epopei-/ la noi pe boltă trec ciopoare/ cu câini bătrâni și miei nostalgici,/ și-alunecă-n pășunea-albastră/ pe urma lor trei ciobănei. Sau se înalță-o mănăstire/ nepământeană ca în somn/ surpată-n haos fără milă/ de răsuflarea unui vânt". Soluția de a scăpa de norul mioritic vine, se putea altfel?, tot din înaltul cerului: „Veniți, furtuni, deasupra noastră/ și înflorește-ne, durere,/ Cât timp mai știi cu abur sacru/ pe cerul lumilor să scrii..." Punct. Și de la capăt: „Frumos sfârșit al lumii/ sub cerul viu albastru/ roind de mari biserici/ vii..." Din Blandiana, o localitate oarecare din județul Alba, o poetă, cum nu sunt multe prin părțile noastre, a făcut "un sat clădit în aer/ din veșnică părere,/ iubit cu răsuflarea/ și clătinat de vânt"!

(Ana Blandiana, *Somnul din somn*, Editura *Cartea Românească*, 1977; 105 pagini)

Anul ăsta iluzia că sunt în viață/ e mai groasă decât praful/ de pe geamul din bucătărie

Poetul și-ar fi dorit să locuiască în brooklin sau tribeca (doar ca să facă lecturi paralele cu susan sontag) dar viața l-a aruncat pe la romanești și lăpuș, rătăcit într-un bloc comunist. Important pentru el era să fie singurul, unicul poet din cartier sau măcar de pe strada sa. Nu era sigur de această onorantă poziție pentru că în zonă au apărut ciupureanu și firică (cu literă mică). Toți poeții craiovei își revendicau această maximă și relativă onoare: ion maria în craiovița, ene și petrake - în niște blocuri făcute de comuniști, theodoru (care stă în capul lui manolescu/ zisu), ioana dinulescu locuia, pe când trăia, pe lângă ciupercă (și scria, logic, la poemul-ciupercă în timp ce "tipărește o mămăligă"). bucur și lascu stau pe calea bucurești în blocuri făcute de comuniști pentru pedanți (și asta se vede și-n poezia lor). Într-o altă clasă locativă stau popescu și chifu care „șed în case moștenite de muze de la părinți chivernisiți". În afară de ei toți poeții

craiovei stau la blocuri comuniste alături de oameni care au făcut comunismul. Faptul că d. Coande (sau, mă rog, eul său poetic) împarte poeții craiovei în trei clase din punct de vedere locativ nu e doar o precizare pentru istoriile literare locale. (Se știe că respectivele istorii, de la G. Călinescu încoace, fac legătura omului și scriitorului cu toposul lor personal). E un lucru fascinant, constată Nicolae Coande, și totul se rezumă la o întrebare, la urma urmei, retorică: „Ai habar cum îi găsește poezia pe poeți în locuri atât de comune?" Și tot el ne dă o mână de ajutor: „Nu știu nici eu - dar ar trebui într-o zi/ să redefinim ce înseamnă comun". (Mă, ești nebun?, vorba lui celentano...) În cartea d-lui Coande se mai învârt, cu și fără o treabă evidentă, persoane ortografiate cu literă mică (c. rogozanu, barack obama, mincu și panorama lui, papa hem - să tăiem ce e bun și să vedem ce mai rămâne, hamlet, brumaru, codrescu, firan, germania, patapievici și papionul său) și altele, nu multe, ortografiate cu majusculă: bătrânul evreu Bloom, Dumnezeu, Anais Nin, Guns, (Bob) Dylan și, în mod surprinzător, Caracal-ul. În „penibilacraiova" sunt vremuri afurisit de grele: „poezia e mai uscată decât bradul de Crăciun din anul trecut". E un „infern vesel" în care „marile cururi se leagănă-n slavă/ ca nouri mari pe șesuri". Iubirea „își desface picioarele și varsă afară/ un amănunt de prisos: numele poetului". Poetul își imaginează că Iisus, spre sfârșitul existenței sale pământești, a mâncat „lăptuci, plăcinte calde și dulceață de toporași", toate provenind din bucătăria tradițională oltenească. Doar apa, oferită de o creștină, era din Garizim. Autorul nostru a băut și el apă de baltă, s-a înfruptat cu lăptuci și plăcinte calde, toate oferite de o femeie din timpul său. Dar n-a reușit să guste și din dulceața de toporași și, mai ales, n-a aflat „cum era ea pe limba lui Iisus". Această idilică scenă christică nu e, însă, caracteristică teribilei craiove: „Dacă va veni în oraș/ îl vom înghesui la casa de cultură/ îl vom pune să cânte la cobză.../ Ești Cristos? E craiova/ poftim/ spune ce ai de spus/ și dă-ne nouă aurul/ și vânturile etesiene". Cum e războiul în „tzara artistului"? Cum să fie? „Generalii fac gloanțe și noi le pictăm cu sângele nostru. Noi însă colindăm lumea toată/ și nu scriem/ în diktatură/ am fost liber ca dracii". (Pe dracu'!) Dacă despre felul cum intră și iese din viață d. Spiridon Popescu ați aflat mai înainte, Poetul vântului, tutunului și-al alcolului mărturisește că intră și iese din ea precum un gândac din bucătărie ce-și vede doar de-ale lui: „Îmi văd de ale mele/ inutil precum elicea norilor care nu știu că plouă peste lume". Concluzia? E rod bogat, prieteni, în vânt, tutun și-alcool...

(Nicolae Coande, *Vânt, tutun și alcool*, Editura *Brumar*, Timișoara, MMVIII; 84 pagini/ Poetul mulțumește societății Hotel Jiul Craiova pentru sprijinul financiar acordat.)

Și a fost seară./ Și a fost dimineață./ Dar asta a fost demult./ Și o singură dată (Facerea lumii)

„Omul cu cravată" e un tip în care parcă a intrat dracul. De profesie inginer, respectivul ne pare personajul emblematic al cărții lui Ion Mureșan. „Mă, io-s reîncarnarea lui Hegel și al fraților Petreuș într-o sigură persoană, mă, nu vă puneți cu mine". Și nimeni nu se pune cu el. Nici măcar Chelutul, care e prietenul lui, un om care primește un pumn în nas ce-l trimite direct în sanatoriu, „înfășurat în pături din păr de cămilă". După trei săptămâni, Chelutul privește altfel trecerea lui pe Pământ: „Trebuie să ne îmbrăcăm mereu în negru, să avem relații sobre și formaliste cu oamenii, să cinstim viața și moartea, da, da, viața și moartea și progresul". Un om care se crede atât o culme a gândirii filosofice cât și o emblemă a gustului popular (și de petrecere) e o persoană complexă și duală. Ca și poezia lui Ion Mureșan, aparent terestră dar cu frecvente trimiteri metafizice. Poetul, în schimb, se declară e un om normal și „dac-ar fi fost inginer, dac-ar fi fost doctor, dac-ar fi fost contabil, ei, bine, ar mai bea 50 de vodcă". E în spiritul lui Nichita Stănescu căruia îi și este dedicat Poem-ul. Trotuarul „se mișcă și trece deasupra, învelindu-l ca o pătură uscată", clădirile „ajung cu capul în jos și bălțile negre îți cad ca niște perne peste urechi". Toate-s așa pentru că „Eu cânt forța neagră din capul" meu. Femeia din Satu Mare este foarte blândă, foarte frumoasă și foarte periculoasă. Prin urmare: „Cetățeni, n-o lăsați să iasă din casă!" El și Ea sunt ființe complementare. Zi de zi, cei doi intrau în cârciuma noastră unde el lua un aperitiv „Tismana" și ea un lichior „Primula". Unul mic... Băutura roșie mergea minunat cu băutura verde. „Din vorbă-n vorbă le-a trecut viața". În viziunea bețivilor locului, cârciumile de aici, de pe pământ, nu-s decât „umbre palide ale cârciumii unice din ceruri, cârciuma aceea rezemată cu un perete de peretele Raiului". Acolo bea omul, cot la cot, cu închipuirile lui. Acolo beau închipuirile noastre, tot cot la cot, cu închipuirile lor. Acolo, cel ce noaptea visează, bea dimineața, cot la cot, (sau umăr lângă umăr, ca să nu mai repet...) cu cei pe care i-a visat. Poetul știe că acolo sus, ai noștri sunt într-o companie extrem de selectă: Baudelaire bea cu Virgil Mazilescu, Truman Capote cu Nichita Stănescu, Dylan Thomas cu Mariana Marin și Bacovia cu James Joyce. Lor li „s-a lăsat întregi și nestricate buzele și grumazul și mâinile prinse de grumaz, să poată bea până-n Sfârșitul Lumii". Martorul e un tip ce ar putea întregi duetul fraților Petreuș. „Și eu am scris poezii. Dar asta o spun cu rușine. Că eram tânăr și flămând. Și aveam grijă de porci, și-i invidiam cum mănâncă ei bostanul auriu și cartoful alb și tărâța cafenie și loboda catifelată și urzica fiartă. Uitarea din rușine se hrănește. Dar eu nu sunt contabilul celor ce le-am uitat. Deci, domnule, ascultați-mă, moartea nu are ce căuta într-o poezie serioasă! Jur!" Pentru că un Dumnezeu fragil e Cineva de care trebuie să avem mare grijă, ca să nu ni-l strice altcineva. Doar El îi poate facilita poetului, la birtul „Broasca verde" o întânire „cu Tata (deși el era mort de 15 ani) ca să-i poate trimite, prin el, un bilețel mamei". Dinspre „Podul hingherilor" a venit cu trenul și a intrat „în birtul mirosind a motorină, ca sălile de clasă din copilărie, iar nouă ne tremurau paharele cu vodcă în mâini de parcă atunci am fi început să scriem și ca la un semn am început, stânjeniți, să ne scotocim prin buzunare, ca și atunci când mergi cu trenul/ și vine controlorul de bilete". Pentru că Nașu, la români, e un tip fioros de moral... „Cartea Alcool" e, dacă vreți să știți, la fel de tare precum un „ETIL ALKOHOL" sîrbesc de 96 de grade de la Fabrica „Lacul lebedelor" din Beograd, strada Francuska, nr. 17...

(Ion Mureșan, *cartea Alcool*, ediția a II-a, editura *Charmides*, Bistrița, 2012, editor Gavril Țărmure; 77 pagini)

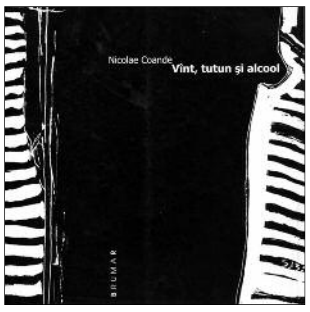
La umbra unui bloc de zece etaje se nasc emoțiile/ și îngerul înveselește poemul unui popor sărac

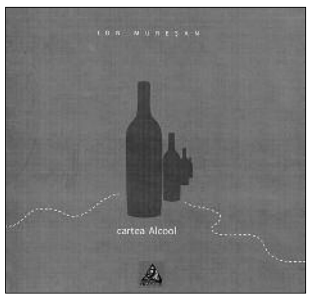
Patria poetului e "o uzină de iluzii', ce se mișcă încet în lumină, „are probleme cu memoria și pune mereu virgula între subiect și predicat". „Aș vrea să te laud cât încă sunt viu/ aș vrea să-ți aduc un popor strașnic (de pe altă planetă)/ dar mă tem, am rezerve, am draci/ aș vrea să cugeți și tu la o sferă perfectă". Totul a început, din punct de vedere erotic, la un bal sătesc pe când ea „sclipea de fericire dar afară se petrecea dezmembrarea lumii noastre". Eroii „plesneau de fericire și lumea din jur se distra după alte legi, după timpuri ce intrau în disoluție". „Ne fotografiam cu ochii și era de ajuns iar zeii zilei și ai nopții îi priveau de pe pereți. Ea era mândră de sânii ei ce priveau doar Everestul". Extazul erotic e maxim și El se întreabă, a la maniere de Nichita, „dacă ți-aș zdrobi genunchii cu o roză nu-i așa că o să urli de drag/ în toată cartea și nu-i lăsăm pe unii cu prozele lor să ne dribleze". Poeziile din volum sunt extrem de dense, pe măsura unui erotism asumat. Totul e un vulcan de sentimente, împărtășite sau rănite, care atunci când erupe dă la iveală, în ultimele versuri din poeme, adevărate nestemate. Geografia, idilică de la început, devine urbană și potrivnică din care ai vrea, mereu, să evadezi: „Pe aici pe undeva ne-am luat cândva la revedere/ tu te-ai urcat într-un tramvai fără țintă/ eu într-o caleașcă cumpărată de cai". Doar sânii rămân neschimbați, la fel ca la început deși: „Cartierul ăsta maculează chiar și o fată fermecătoare/ pentru că i-au crescut sânii suficient de înalți/ pe care și-a tatuat harta americii". Pe pământ au loc evenimente celeste ce se petrec într-o indiferență generală: „In curtea asta se prăbușesc norii/ și absolut nimeni nu mai întinde plase de siguranță". Acasă, patul conjugal cunoaște și el transformări, în spiritul epocii: „Mă cunoaște patul ce are picioare din măslin/ și tu vrei să-l schimbi cu unul văzut în mall-ul ikea". Femeia păstrează încă sechele anatomice din cauza unui eveniment dintr-un veac pierdut: „Deocamdată nimic nu pare fals în mersul tău iubito/ doar călcâiul ți se poticnește în continuare/ de la sărutul dat de nichita stănescu în secolul trecut". De aici vine și un reproș îndreptățit: „Trăiești în memoria unei trăsuri de hârtie/ în amintirea unui balon ce nu mai coboară". Nimic nu mai e ca înainte dar „cu toate aceste cineva dictează în continuare o carte/ într-o zi nostalgică și ea urcă singură în biblioteca mea/ unde își face loc din ce în ce mai greu". Cum să scapi de avalanșa de întâmplări potrivnice, care se pun pavăză iubirii primordiale? Iată că Cineva a avut grijă să-l închidă bărbat în pâinea vieții: „Cineva m-a uitat în interiorul unei pâini/ a plecat probabil undeva/ a aruncat mult prea departe cheile/ n-am cum să ajung la ele/ le văd cum alunecă pe peretele unei stânci/ pe pietrele lunecoase ale unui râu rece/ pe unde nu a mai trecut heraclit de mult" Acum lumea i se pare, din nou, idilică și productivă din punct de vedere liric :„Am tentația să mă rostogolesc prin lanurile încinse de soare/ iau cu mine toate riscurile acestei zile/ îmi păstrez bucuria asta în viață/ în interiorul cojii ușor rumenite/ privesc lumea prin găurile miezului pufos/ prin coaja fisurată". Punțile rupte cu Ea sunt restabilite, atât în poezie cât și din punct de vedere fizic, într-un mod firesc: „E o toamnă plină de rațe sălbatice/ ce nu vor să părăsească poemul/ s-au învățat cu joaca/ s-au obișnuit cu anarhia cu schizofrenia asta/ planează doar/ dar ele îmi aduc scrisori de la tine/ din țările calde."

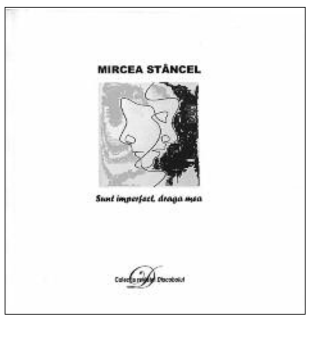
Dacă Mircea Stâncel se declară imperfect în iubire, e perfect în poezia de dragoste. Așa-i viața, nu le poți avea, concomitent, pe toate: „cineva ne fotografiază când ieșim la plimbare/ și ne trimite în adâncurile noastre poza/ ca-ntr-un folder cu haine murdare/ apoi nu mai știu ce se întâmplă"

(Mircea Stâncel, *Sunt imperfect, draga mea*, Colecția revistei *Discobolul*, Alba Iulia, serie nouă, 2021; 172 pagini)

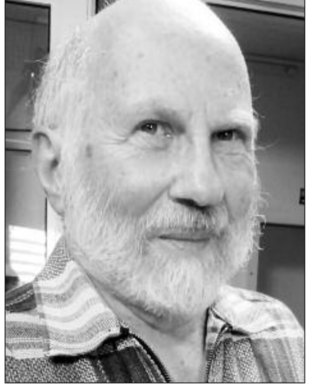
SFÂRȘIT

Cristian Sabău

La Teatrul Davila (ni) se spune pe ton apăsat:

Pune-ţi masca!

"Pune-ţi masca!" nu este un ordin de urmat în pandemie al vreunui prim-ministru oricare ar fi el (de la englezul **Boris** la mioriticii **Ludovic** sau **Florin**), ci o replică de circumstaţă aproape un ordin pe care Nae Girimea i-l dă calfei sale Iordache într-o pauză de tragere a răsuflării din timpul carnavalului… Că s-a potrivit cu pandemia noastră, doar întâmplarea care-i doamnă mare a hotărât-o…

Caragiale a fost poate, un pic *ironist*, ceva mai mult *zeflemist*, dar în subtext (destul de) un *moralist* neîmpăcat cu cu acea fire a românului (*adevărat* şi *patriot*), pentru care există o singură valoare fundamentală: derogarea permanentă şi constantă de la normele de toate felurile ale soţietăţii.

Caragiale era deja numit de către Hasdeu "*un Moliere al românilor*", dar în "*D-ale carnavalului*" în care s-ar putea găsi ceva influenţe ale lui Alecsandri ("*Iaşii în Carnaval*") este mai mult Goldoni decât Moliere... Există în "*D-ale carnavalului*" (fluierată la premiera din mai 1885!) referiri la evenimente, opere sau persoane care pot s-o încadreze destul de exact în timp. O referire care ar putea nedumiri pe spectatorul anilor 2020-2021 este aceea la teoria lui Mattei. O teorie care nu este "*de la Matei (evanghelistul) citire*" ci "de la contele italian Cesare Mattei întemeietorul *electro-homeopatiei* citire". Ar trebui să adăugăm că în acea vreme tehnicile lui Cesare Mattei (1809-1896) erau în vogă, chiar şi Dostoievski îl pomeneşte în "Fraţii Karamazov". În epocă, în ziarul cu nume răsunător - "*Poporul*", I. Bassarabescu publică un articol în care oferă multe amănunte despre acea nouă ramură a ştiinţei medicale. Desigur, între mahalagii noştri această ştiinţă nu ajunsese să fie cunoscută, aşa că Iordache o desfiinţează cu un sentenţios "mofturi italieneşti".

În acelaşi registru al circumstanţierii temporale ar mai fi de amintit şi *Garda Civică* tratată ici mai mult ca o chestiune anecdotică, de luat în râs. Garda este evocată de Crăcănel, care din cauza prea multor *traduceri* suferite cu stoicism ar fi dorit să ajungă martir al independenţei, vehiculul martiriului fiind tocmai această *Gardă*. Câteva decenii, *Garda Civică* a fost o prezenţă (oarecum) constantă în viaţa românilor extra-carpatini. A fost înfiinţată în perioada revoluţiei de la 1848, reorganizată în 1866 şi desfiinţată în 1884 la revizuirea Constituţiei, adică un an înaintea lansării piesei (1885). În "*D-ale carnavalului*", *Garda Civică* este doar evocată de Crăcănel, nu are un rol efectiv în piesă ca în "*O noapte furtunoasă*" unde –ne amintim - Chiriac "*regula compania*", iar jupân Dumitrache inspecta în credinţă toate posturile...

Sigur că în comedii în general (şi în cele ale lui Caragiale) mai totdeauna e o încurcătură la mijloc, o încurcătură care trebuie *desluşită* dacă se poate pe cale amiabilă fără amestecul bastoanelor. Ochi alunecoşi, inimi zburdalnice mai rătăcesc (sau mai găsesc) câte o scrisorică de amor sau un bileţel-invitaţie, obiecte care se transformă în *casus belli*. Mai avem parte şi de diverse încurcături lingvistice datorate aproximării cu care personajele utilizează limba română pentru comunicare: confuzia pompon-Pampon fiind cea mai importantă pentru tramă. Mai constatăm şi că este un destul de mare trafic de persoane între Bucureşti şi Ploieşti, două dintre oraşele în care Caragiale a locuit. Starea de fapt în care se petrece acţiunea este *neseriozitatea tolerantă*, gata să *închiză* ochii la oarece abateri de la normele (oricum labile, alunecoase, glisante) morale ale *soţietăţii* foarte înţelegătoare şi elastice. La Caragiale nu avem parte doar de hiper-agitaţia din "commedia dell'arte" şi de maximizarea veseliei carnavaleşti ci şi de comportarea de-a dreptul uşuratică lipsită de evaluarea posibilelor *daune colaterale* (fie ele şi *doar sufleteşti*) şi –mai grav- oarece repercusiuni *vitrionate* sau *bastonate*.

Caragiale a fost poate, un pic *ironist*, ceva mai mult *zeflemist* dar în subtext (destul de) un *moralist* neîmpăcat cu cu acea fire a românului (*adevărat* şi *patriot*), pentru care există o singură valoare fundamentală: derogarea permanentă şi constantă de la normele de toate felurile ale soţietăţii. Poate de aceea a căutat o zonă geografic-socială cu mai puţin agitaţie şi cu mai multă ordine. Şi deşi a sperat s-o găsească în spaţiul românesc, la Braşov, la Cluj sau Arad, până la urmă n-a avut încotro şi a ales chiar capitala ordinii – Berlin.

Din piesa lui Caragiale mai aflăm şi ceva amănunte despre preferinţele românilor în materie de băuturi. Şi mai aflăm ce beau mahalagii pe la 1885 la ceas de veselie: Catindatul – rom-jamaică, Pampon – mastică, Miţa – *vermult*, Crăcănel – bere, Didina – bere.

Măscuţe caragialeşti pe fizionomii piteştene

Regizorul **Cristian Ioan** ne-a convins (încă o dată) că este un adept al clasicului uşor *up-datat* şi pus în concordie cu vremile. Mai este şi un adept al respectului faţă de text ca o condiţie de start a spectacolului. Şi îndeplineşte -în plus- o condiţie esenţială: cunoaşte posibilităţile trupei piteştene, a întregii trupe, ştie la cine poate apela pentru ce anume.

Gabriel Gheorghe, în rolul frizerului Nae Girimea, este un fante de cartier, şarmant şi priceput în manipularea inimioarelor dumnealor doamnelor. Un amant galant şi probabil capabil de performanţe sexuale (că doar nu pentru a juca cărţi îşi convoacă la o diferenţă de doar 3 ore pe cele 2 amante). Face o echipă – se vede - bine rodată cu calfa sa Iordache şi – chiar dacă mai pierde câte un bileţel de amor - trece prin viaţă cu nonşalanţa învingătoarului. Şi dacă din când în când îşi mai pierde cumpătul (vezi *comédia* cu spiţerul Frichinescu, povestită de Iordache) o face doar pentru a arăta că lumea are în el un apropitar serios şi un profesionist pe care se poate conta.

Dan Ivănesei face un Crăcănel – Mache Razachescu (de fapt numele real e impunător, legendar: *Telemach* fiul lui Ulise şi al Penelopei!) aşa cum trebuie: cam nătărău, tipul clasic(izat) al încornoratului căruia ţi-ar veni să-i plângi de milă, dacă un te-ar face să zâmbeşti continuu prin naivităţile sale. Mache al nostru, este de-a dreptul înduioşător. *Tradus în amor* "*nu de multe ori, da' cam des*", este iute-vărsător de lacrimi amare şi degrabă-iertător din fire. Dar decis ca în probleme de violenţă, adică după ce a fost "*insultat cu palme*"să ajungă la ultima ratio - scandalul şi poliţia (aşa, ca să afle de ce)... Ceea ce se şi întâmplă, are parte de scandal şi poliţie ce-i drept, din cu totul alte cauze...

Petrişor Stan este un Pampon permanent pus pe harţă, agitându-şi ameninţător bastonul şi mai scăpând şi câte o palmă-două chiar fără acoperire legală sau morală. Pare că în sala de bal-masché se comportă ca la un safari, hărţuindu-i pe dansatori în căutarea "*bibicului*". Fosta ocupaţie de *tiszt* de vardişti probabil că i-a *amprentat* comportamentul mai mult decât actuala de jucător profesionist de *Conţină* (a

nu fi confundat nici cu Mel Gibson, nici cu Robert Redford, alţi jucători profesionişti de cărţi)

Fetele vesele cu ochi alunecoşi şi inimioare zburdalnice, **Ioana Mărgărit-Podăreanu** – Miţa Baston şi **Ramona Olteanu** – Didina Mazu, propun un duet feminin în care se completează foarte bine şi evidenţiază însuşirile atât de diferite ale dumnealor – Damele. La adicătelea îngrozitor de simţitoare şi pasionale până la leşin... Publicul urmăreşte amuzat excesul etilic al republicanei Miţa, care dă pe gât mai întâi sticla de *vermult* şi de-abia apoi şi paharul (în ordine importanţei şi a cantităţii de licoare) pentru a intra în dispoziţia de luptă necesară acelui scandal monstru "cum n-a mai fost până acum în *Universul*". Şi să nu uităm păruiala terminată cu leşinul combatantelor şi cu ceva deteriorări ale terenului de înfruntare – "Frizeria model". Miţa (*electrica* - aspirantă la o carieră la Telegraf), când singură şi ambetată, când apelpisită este un focar de energie greu de *manageriat* (strunit). Pe lângă farmecele făpturii feminine pe care cele două rivale le posedă din plin, există între ele şi amanţii lor şi oarece interese comune: chestii legate de patrimoniu şi de (vreo eventuală) carieră viitoare. Aşa că fetele, deşi *nebune de amor* şi de dorul lui dom'Nae, nu-l vor pe acesta decât ca amant (aşa ca un *moft* de un *pamplezir*), parteneriatele strategice consolidate de cuplu fiind încheiate cu amanţii titulari Pampon şi Crăcănel chiar aşa nătărăi cum sunt...

Ramona Olteanu este în "dama de verde" Didina Mazu, nihilista bucureşteancă pe care pe cât se pare dom'Nae ar vrea s-o promoveze la rangul de amantă principală. Îl înţelegem, că prea e consumatoare de energie republicana ploieşteancă şi de la o vreme şi amorul e bun mai molcom (ascultaţi-mă că ştiu ce spun). La prima vedere mai delicată, dar la o adicătelea, când e vorba de lupta pentru favorurile lui dom' Nae, decisă şi aprigă, pe potriva rivalei sale.

Adrian Duţă în rolul chelnerului care are un repertoriu foarte diferit de vocalize pe textul "*vineee*", dar capabil şi de adâncă uimire când în faţa lui pe republicana de la Ploieşti golind mai întâi sticla de *vermult*, şi abia apoi paharul deh, (cum ziceam în ordinea importanţei - cantităţii)

Vlad Popescu este în rolul lui Iordache, o calfă foarte eficientă atât ca frizer sau ajutor de *sub-chirurg* (noi îl vedem ca *sub-stomatolog*), cât şi ca mijlocitor-mediator (poate că termenul mahalelei ar fi cel de *codoş*, dar Iordache chiar merită mai mult) între patronul său şi iubitele acestuia. E clar că-şi înlocuieşte patronul tot mai mult până şi în relaţia cu organele statului reprezentate prin Ipistatul (care mai face şi el rost de-un ban organizând loterii clandestine) şi ai săi băieţi puşi pe represalii...

Petrişor Diamantu este mai mult decât un *Catindat*, este un *Catindat şi jumătate*. Jumătatea în plus ar rezulta din exagerarea unor trăiri/stări/(răspunsuri la stimuli externi, stimuli uneori dureroşi). Are toată simpatia noastră pentru maniera extrovertită de existenţă de "funcţionar *aplicant*" şi compasiunea noastră pentru diversele tipuri de stress pe care le suferă (ba că va rămânea un veşnic *catindat*, ba că nenea Iancu *bogasierul* de la Ploieşti, îl va lua acasă şi-i va zdrobi cariera de la precepţie, ba că vitrionu', ba că magnetizarea pe bază de jamaică nu va fi o soluţie pe termen lung, ba că *feed-back*-ul măscuţelor *tachinate* nu este chiar cel aşteptat... da' de aici până la oarece posturi izometrice cu nuanţe de contorsionism ar fi ceva distanţă... Oricum, cred că regizorii au reţinut posibilităţile de exprimare corporală şi le vor folosi.

Vasile Pieca este un Ipistat când marţial (în faţa infractorilor Pampon şi Crăcănel), când persuasiv (când propune încă o ediţie a tombolei cu câştigător dinainte cunoscut), când triumfător (când – mare noroc - este câştigătorul tombolei de el înfiinţate). Oricum, odată cu intrarea sa în scenă se simte cum intră funcţia ordonator-opresivă a statului, da' aşa o fi fost p'atunci...

Şi mai contribuie la atmosfera de buna-dispoziţie sărbătorească acea "*muzică de of şi dor*" de demult, din alt veac, prin timbrul catifelat al lui **Constantin Nica** şi arcuşul profesorului univ. **Gheorghe Stroe** care acoperă foarte bine pauzele de pregătire a decorului creat de **Miruna Varodi**. Un decor care descrie exact ambientul atât al frizeriei-model cu oglinzi închiriate, cât şi al veseliei mascat-carnavaleşti uşor etilizate. **Anca Elena Mengheşi o** mască numa' bună de tachinat şi dansat şi **corpul de balet al teatrului** în coregrafia sprinţară (cum se cade la carnaval) a lui **Valentin Dobriţă** completează fericit distribuţia aliniată de regizorul Cristian Ioan.

Există un coeficient crescut de *Vitalitate* în piesele lui Caragiale. Vitalitate manifestată la exemplare umane nu tocmai potrivite pentru a avea succes social în epoca dată şi geografia aleasă pentru acţiune. Dar, dacă nimeni nu-i perfect, toţi suntem (măcar un pic) perfectibili. E clar, dom'Nae suferă de o dependenţă acută faţă de sexul frumos (şi uneori cam nevricos), o dependenţă pe care o acceptă cu plăcere ca pe o fatalitate pentru că trage oarece profituri sentimentale, sexuale... Dom'Nae, personajul care încurcă şi descurcă iţele piesei, este un bărbat discret care posedă acel *savoir-faire* de fante de mahala bucureşteană absolut necesar pentru a cuceri şi păstra o vreme mai îndelungată ca amantă o femeie. Sau la o adică, chiar câte două (simultan). Să recunoaştem, parcursul existenţial al lui Nae este un pic cam haotic,

Există un coeficient crescut de *Vitalitate* în piesele lui Caragiale.

ar fi nevoie de un pic de metodă, de ceva disciplină, dacă se poate din aia nemţească... că, decât o tiranie rusească...

Dar a cere fidelitate înseamnă a ne instala într-o extravagantă stare de „utopie morală". Ignorând dezordinea psihicului şi felurite formele de neadecvare ale existenţei individuale la contextul social (inclusiv cu componenta *morală oficială*), Caragiale a construit o lume foarte relaxată. O lume bazată (şi) pe *„resorbirea comicului în dramatic*". Formula îi aparţine acelui mare om de teatru care a fost *Mircea Ghiţulescu* (1945-2010, după *plecarea* căruia teatrul a rămas mai sărac). Formula citată a fost folosită în alt context, dar are *aplicăţiune* şi aici unde comicul de situaţie se amestecă în proporţii nimerite cu sentimentalismul ieftin, veselia contaminează cu succes lirismul romanţei de cartier. Caragiale îi ridică mingea la fileu regizorului, în cazul nostru lui Cristian Ioan, care dă pe faţă tot ceea ce se întâmplă (drame sau doar dramolete personale) în mediul aparent liniştit al *apropitarilor,* adică a micii burghezii bucureştene. Pare că mai degrabă ascultă de replica foarte decis-bărbătească (în contrast cu *naturelul* arătat până atunci) a lui Mache Razachescu-Crăcănel: "*jos masca!*"

Vitalitate manifestată la exemplare umane nu tocmai potrivite pentru a avea succes social în epoca dată şi geografia aleasă pentru acţiune. Dar, dacă nimeni nu-i perfect, toţi suntem (măcar un pic) perfectibili.

arte

Știri de la Centrul Cultural Pitești

Centrul Cultural Pitești a organizat noi evenimente cultural-educative și de dezvoltare personală, publicate pe pagina oficială de Facebook a instituției și pe site-ul oficial (www.centrul-cultural-pitesti.ro). Dintre ele, amintim:

■ Concertul cu titlul „Ciao, Ceaucesco!, susținut de M.C. Grăilă, pe numele real Octavian Dărmănescu – scriitor, muzeograf, cantautor.

“După o pauză de doi ani grei, dar propice creației, vă prezentăm un nou concert al cantautorului piteștean M.C. Grăilă. În spatele pseudonimului, Octavian Dărmănescu, muzeograf și scriitor. Versurile acestui alter-ego, apărute în volumul „Limba loo română”, asigură un inedit în universul underground al scenei. Este vorba despre o lirică hazlie și sinistră, care se învârte în jurul precarității condiției umane, mai ales în trista și probabil unica realizare personală (general vorbind și trecând peste ideea probabil falsă de „carieră”), aceea de cuplu. Totodată, ambiția autorului este de a repoetiza atât folkul, cât și rapul românesc, aflate într-o inerție păguboasă care a anchilozat mental generații melomane aflate la poluri opuse. Concertul <Ciao, Ceaucesco!> este un manifest împotriva periculoasei învieri a marilor dictaturi. Vă invit la o oră de antren filosofic, stropit din belșug din muzicuță, pian și chitară rece”, ne îmbie Octavian Dărmănescu.

ROMANIAN DANCE FEST
Ediția a II-a
Organizatori: Federația Română de Dans Sportiv, Consiliul Local Pitești, Primăria Municipiului Pitești, prin Centrul Cultural Pitești, Clubul Total Dance Pitești și Clubul Aristocratique Dance Pitești
18-19 septembrie 2021, Sala Sporturilor Pitești;
Coordonatori: coregrafii Corina și Alfred Schieb.

■ Dezbaterea cu tema “In Memoriam Ion Popescu-Sireteanu”, în cadrul proiectului sub genericul “Evocări”, coordonat de scriitorul Jean Dumitrașcu, având-o invitată pe scriitoarea și criticul literar Magda Grigore.

„Ion Popescu-Sireteanu, dispărut recent dintre noi, a fost un mare savant al culturii române, specializat în lingvistică, dar și un scriitor prolific. Am abordat viața și opera distinsului om de cultură alături de scriitoarea și criticul literar Magda Grigore, cea care cunoaște cel mai bine opera domnului Sireteanu, fost membru de vază al Filialei Pitești a Uniunii Scriitorilor din România.”, precizează Jean Dumitrașcu.

■ Prelegerea cu tema “Timpul”, în cadrul proiectului cultural-educativ sub genericul “Teme Culturale în Emoții Raționale”, coordonat de scriitorul, eminescologul și profesorul de limba și literatura română Lucian Costache.

“Vă prezint poezii din creația proprie care au ca temă timpul. Timpul care ne încearcă pe toți”, ne incită Lucian Costache.

■ Spectacolul de folclor intitulat “Mărie și Mărioară”, în cadrul proiectului cultural-educativ sub genericul “Tradiții Muntenești”, coordonat de profesorul de canto popular Valentin Grigorescu. Evenimentul, dedicat Sărbătorii Nașterii Maicii Domnului (Sfânta Maria Mică), a fost susținut de copiii care urmează cursul de canto popular la Centrul Cultural Pitești.

■ Prelegerea cu tema „Dreptate, Lege și Justiție. Semnificații Istorice, Teologice, Filosofice și Sociale”, în cadrul proiectului cultural-educativ sub genericul „Cultură și Credință în Societatea Contemporană”, coordonat de conf. univ. dr. Marius Andreescu, de la Facultatea de Drept a Universității Pitești

„De la Platon și Aristotel încoace dreptatea a avut un loc privilegiat în gândire, în filosofie, teologie, morală și drept. Dintotdeauna, oamenii s-au întrebat ce este dreptatea. Poate exista o dreptate absolută? Cum poate deveni un om drept? Ce este dreptatea pentru credința ortodoxă? Ce este dreptatea socială? Și care este raportul dintre dreptate, lege și justiție? Pentru Aristotel, dreptatea este <suverană a virtuților, mai strălucitoare decât luceafărul de dimineață, mai strălucitoare decât luceafărul de zi... Dreptatea cumulează în ea întreaga virtute>.

John Rawls afirmă cu forță acest lucru: <Dreptatea este o virtute de căpătâi a unei societăți... La fel cum este adevărul pentru un sistem de gândire. Așa cum o teorie, oricâte calități ar avea, va trebui să fie respinsă ori cel puțin revizuită dacă nu este adevărată, tot așa legile și instituțiile dintr-o societate vor trebui părăsite sau cel puțin schimbate dacă nu sunt drepte>. Ne-am propus în expunerea noastră să aprofundăm aceste aspecte, să găsim răspunsuri la întrebări și să analizăm relația dintre dreptate, lege și justiție în societatea de astăzi”, spune Marius Andreescu.

■ Prelegerea cu tema „Zgomotul și furia din mintea omului”, în cadrul proiectului „Vaccin împotriva virusului manipulării”, susținut de sociologul, scriitorul și jurnalistul George Smeoreanu.

„La noua ediție a proiectului nostru vă propun o analiză asupra factorilor care ne influențează judecata”, ne provoacă George Smeoreanu.

■ Dezbaterea cu tema „Drumul către performanță”, în cadrul proiectului cultural-educativ sub genericul „Pasionat de Șah cu Andrei Rădulescu”, coordonat de instructorul de șah Andrei Rădulescu, avându-l invitat pe elevul Andrei Podea.

“La noua ediție a proiectului nostru l-am avut invitat pe Andrei Podea, cel mai în formă junior argeșean al momentului. Am discutat despre pregătirea sa, turneele abordate în ultimul an competițional și aspirațiile pe care le are pentru viitor”, informează Andrei Rădulescu.

■ Dezbaterea cu tema „Activități culturale de la Vâlcea și Pitești”, coordonată de scriitoarea argeșeancă Silvia Giurgiu.

“Mi-am propus să vă fac cunoștință cu doamne speciale din municipiul Râmnicu-Vâlcea: Zenovia Zamfir, scriitoare și promotor cultural, Iuliana Radi, bibliotecar la Biblioteca publică Bunești, Tatiana Mărcoianu, interpretă de muzică populară, și scriitoarea Marinela Belu-Capșa.”, spune Silvia Giurgiu.

■ Dezbaterea cu tema “Cum să-ți spui propria poveste – inspirațional și captivant!”, în cadrul proiectului de dezvoltare personală sub genericul “Povestea înseamnă emoție”, susținut de trainerul de dezvoltare personală, storyteller și jurnalista Ana Ionescu.

“Arta storytelling-ului este modul de a-ți spune povestea și a transmite valorile către alte persoane. Pentru ca povestea să creeze o legătură reală cu oamenii, trebuie utilizat un limbaj senzorial și mai ales să-i dai o semnificație unică și personală, cu care ascultătorii să se identifice”, spune Ana Ionescu.

■ Prelegerea cu tema “Pseudo-Aristotel: <Secretul Secretelor>” în cadrul proiectului cultural-educativ sub genericul “Istorie și istorii cu Marin Toma”, coordonat de redactorul-șef al revistei-document Restituiri Pitești, dr. în istorie Marin Toma.

“O lucrare extraordinară, acum publicată și în limba română, în ediție bilingvă, <Secretul Secretelor> este un tratat medieval anonim ce redă un schimb fictiv de epistole între Aristotel și Alexandru cel Mare, care face ca în culturile medievale arabe, ebraice și latine să pătrundă din cultura mediteraneană și orientală a sfârșitului Antichității, cunoștințe de filosofie, politică, artă militară, astrologie, alchimie și multe, multe altele. <Secretul secretelor> a parcurs întregul Ev Mediu Latin, fiind copiat în aproape cinci sute de manuscrise”, ne incită Marin Toma.

■ Prelegerea cu tema „Nevoia de tradiție”, în cadrul proiectului cultural-educativ sub genericul „Biblioteca în vremuri de pandemie”, susținut de managerul Bibliotecii Județene Argeș „Dinicu Golescu”, sociologul și scriitorul Octavian Mihail Sachelarie.

„Trăim într-o societate globalizată și globalizantă. Asta înseamnă uniformizarea națiunilor care compun Europa?! Românii mai au nevoie de tradițiile care mai există încă?”, ne invită la reflecție Octavian Mihail Sachelarie.

■ Prelegerea cu tema „Umbra Luminii între Surâsul lui Buddha și Zâmbetul lui Khayyam”, susținută de poeta și traducătoarea Paula Romanescu.

„Între surâsul lui Buddha și verbul lui Omar Khayyam, se întinde un ocean de înțelepciune dintr-un timp în care parfumul vinului nu îmbată, ci <sporește și mai mult a lumii taină> când tot ce-i neînțeles în cânt se limpezește. Am lansat și volumele mele <Și Buddha mi-a surâs> (jurnal de Thailanda) și <Khayyam mi-a spus> (Rubaiate) – bilingv română-franceză”, spune Paula Romanescu.

■ Dezbaterea cu tema „România în eternitate”, în cadrul Clubului literar-artistic „Mona Vâlceanu”, coordonat de scriitoarea, editorul și profesoara de limba și literatura română Maria Mona Vâlceanu.

“Clubul literar artistic <Mona Vâlceanu> și-a propus în cadrul temei <România în eternitate> să prezinte cartea cu titlul <Daci nemuritori>, semnată de scriitoarea Ana Calina Garaș. Autoarea s-a remarcat în viața culturală românească printr-o serie de volume de poezie, proză, carte pentru copii și prin cele două excepționale eseuri despre Brâncuși si dalta sa nemuritoare”, informează Mona Vâlceanu.

■ Dezbaterea cu tema “Ce a însemnat experiența anilor '90 pentru generația mea”, în cadrul proiectului cultural-educativ sub genericul „Colocviile Municipiului Pitești”, coordonat și moderat de redactorul-șef al Revistei de cultură „Argeș”, filosoful și scriitorul dr. Leonid Dragomir, avându-l invitat pe filosoful și scriitorul Vasile Ernu.

“Vorbim despre transformările radicale de la începutul anilor '90: transformări politice, economice, sociale și culturale. Ce au au însemnat ele și ce efecte au avut asupra noastră”, ne informează Vasile Ernu.

■ Dezbaterea cu tema „Tătarii - identitate, cultură, tradiție și sport”, în cadrul proiectului sub genericul „Ferestre Culturale”, coordonat de jurnalistul de origine palestiniană Ahmed Jaber, avându-l invitat special pe președintele Uniunii Democrate Tătare, Naim Belgin. Evenimentul s-a desfășurat în parteneriat cu Clubul Româno-Arab de Cultură și Presă.

“V-am invitat la o întâlnire de cunoaștere, având în vedere că regiunea Dobrogea este una dintre cele mai importante regiuni din Europa, având ca model conviețuirea de 800 de ani a mai multor etnii de diferite religii. Despre toate acestea, și mai ales despre comunitatea tătară din Dobrogea ne-a vorbit invitatul nostru special, Naim Belgin, președintele Uniunii Democrate Tătare, coordonatorul multor proiecte referitoare la tradițiile și originile tătarilor. Totodată, am aflat direct de la sursă informații interesante privind originea tătarilor și despre confuzia, des întâlnită, cum că tătarii ar fi mongoli”, ne spune Ahmed Jaber.

Rubrică realizată de **CARMEN ELENA SALUB**

Moromeții în târgul de la Pitești

În topografia celui mai cunoscut roman al lui Marin Preda se disting două mari străbateri pe care le parcurg personajele sale, în diferite scopuri: sensul primeia din ele ar fi către București, pe ea alegând să se îndrepte, în dorința lor de a fugi de acasă, Achim, Paraschiv și Nilă, iar o a doua rută urmează traseul Siliștea Gumești-Balaci-Costești-Pitești-Câmpulung, reprezentând și drumul plecării în lume a lui Niculae. Aceste parcurgeri devin, așadar, parte din săvârșirea destinelor unora dintre eroii moromețieni. Spre deosebire de prima distanță, pe unde cei trei fii aleg să evadeze din universul familial și sătesc, a doua străbatere, către munte, e încărcată de mai multe semnificații, atât prin destinația finală, în care Niculae urma să studieze pentru a deveni învățător, cât și privită ca un spațiu al negoțului, unde Ilie Moromete caută să-și valorifice recolta.

Aflându-se în trecere pe acest ultim drum, spre toamnă, după seceriș, tatăl și fiul reușesc să vândă cele șaptezeci de duble de grâu, cu care au plecat la drum, la un preț acceptabil, cu „șapte lei peste Pitești", într-un sat de prin zona montană. Odată tranzacția terminată, cei doi se întorc acasă, poposind pentru scurt timp, în drumul lor și prin Pitești. În orașul de pe malul Argeșului, cu grija vânzării mărfii risipită, cei doi își permit să zăbovească mai mult prin oborul de cereale, unde rămân impresionați de mulțimea de oameni, atelaje sau animale strânse laolaltă în acest perimetru. Astfel, singurul loc piteștean descris cu amănunțime în roman este târgul agricol, ale cărui proporții sunt impresionante. Orașul apare zugrăvit, deci, în construcția epică a operei doar prin faima să eminamente comercială, după cum i se arată și țăranului venit dinspre sud, din stepa Teleormanului: *„La Pitești tatăl arătă băiatului orașul și îi arătă oborul de cereale. Niculae rămase buimăcit de mulțimea de oameni. Nu se vedea de la o margine la alta, iar înghesuiala căruțelor era de neînchipuit. Cum ele trebuiau să se miște, unele să dea înapoi să iasă, altele să-și facă loc să intre, roțile se atingeau, oiștile intrau una în alta, șușlețul uneia strivea capetele boilor din spate... Se auzeau îndemnuri mânioase, alteori cineva răcnea înjurând înspăimântător... Și aceleași cergi de cânepă cenușie, întinse peste căruța plină sau pe fundul gol al căruței zăcând stoarse. Căruțele cu boi erau cele mai liniștite. Fără ele îți treceea prin cap că n-ar avea cine să împiedice o zăpăceală a cailor, o bătălie ca în cărțile de istorie, cu bice în loc de săbii și cu înjurături în loc de strigăte războinice."*

Negreșit, detaliile din text dovedesc că Marin Preda trebuie să fi avut cel puțin o dată ocazia, în adolescență să treacă prin acest loc din Pitești, ca și eroul său Niculae, după cât de minuțios descrie târgul ținut aici. Această piață regională a cerealelor, de la sfârșitul anilor '30 seamănă, după cum o descrie autorul, cu o veritabilă bursă modernă de mărfuri, în care dictează legile nemiloase ale cererii și ofertei: *„Undeva în fund se vedeau magaziile și rampele de descărcare. Agenții caselor de comerț treceau printre căruțe și dădeau bonuri. Purtau pălării albe de paie și pantaloni de asemenea albi. Treceau de la căruță la căruță, vârau adânc mâna sub cerga țăranului, lăsau să li să scurgă grâul din palmă și strigau: șaptesprezece lei; nouăsprezece cincizeci; douăzeci și foarte rar douăzeci și unu. Acesta era prețul grâului și uneori, la câte o căruță, nu strigau nimic și nu dădeau nici un bon; asta însemna că grâul acela avea prea multe corpuri străine sau că bobul lui era prea sec."*

Cu râsul tonic al țăranului cu concepție optimistă de viață, Ilie Moromete asistă dezinvolt la vederea tocmirii grâului, fără a conștientiza, aparent, că printre căruțele acestor țărani și-ar fi putut aștepta soarta și rodul muncii sale, dacă împrejurările nu i-ar fi fost favorabile mai la deal. Și totuși, la un moment dat, în fața cuprinderii vaste de căruțe și de magazii, pe unde mișună agenți de schimb, negustori, interpuși și țărani pătrunși de febra capitalismului funciar, cu tatăl lui Niculae se petrece brusc un fenomen ciudat, ceva ca o tresărire subită, care îl face să-și piardă toată bucuria coacerii grâului adunată în sufletul lui încă de la seceriș. Ca din senin, Moromete are revelația derizoriului, a nimicniciei strădaniei depuse cu atâta râvnă de talpa țării în fața iuțelii și a pragmatismului cu care agoniseala țăranilor de-o seamă cu el își schimbă stăpânii. Copleșit de o emoție răscolitoare, personajul rămâne sfâșiat între fervorile idealității și spleen-ul cotidianului. Ceea ce se petrece la capătul acestui itinerar al grânelor aduce, mai degrabă, pentru el cu o despărțire dramatică de ceva care le-a aparținut semenilor săi, și pe care îl pierd iremediabil în folosul altora:

„– Se scurge grâul rumânilor, Niculae, se varsă ca apa. De la treierat și până la culesul porumbului tot așa cum vezi... Se varsă sudoarea noastră, se strânge în magazii, Niculae..." Luciditatea amarnică și mărturia furios-omenească cu care Moromete bagă de seamă ce se întâmplă nu au nimic profetic în discurs - ele vin dintr-o rațiune care ține de trăirea înțeleaptă, cu măsură și bun simț a vieții, concepție caracteristică omului din popor, țăranului în primul rând. Ecou de ciclu vital primitiv și relicvă a unei psihologii de agricultori, în evocarea cu inflexiuni de arhaică și înțeleaptă rostire subzistă și comuna primitivă, și sclavagismul, și medievalitatea contondentă și cinismul exceselor burgheziei. La rândul său, și pentru fiul care îl însoțește, episodul din târg se dovedește a fi unul crucial, acesta luând de la părintele său o lecție inițiatică în valorile vieții.

Doar la această panoramă negustorească se rezumă, așadar, descinderea eroilor cărții prin lumea Piteștilor. Urbei îi este rezervat un loc aparte pe harta desfășurării romanului, în funcție de ceea ce însemna ea cu adevărat în epocă pentru economia ținuturilor învecinate: punct nodal în desfacerea și vânzarea cerealelor. Binecunoscutul oraș comercial.

FLORIN CHIVOCI

Adrian Vasiliu

Muzică și muzichie

Pașaport pentru festival

La final de vară, una din principalele tentații, în fața revenirii la muncă și/sau la școală, este aceea de a ceda nostalgiilor. Iar pentru un iubitor de muzică, vara este, sau, mă rog, era sezonul concertelor în aer liber. Înainte de pandemie, din iunie și până spre început de septembrie, peste tot prin lume fanii muzicii de orice fel își făceau programul vacanței în funcție de festivaluri. Așa eram și eu, de ani buni încoace, timp în care am ajuns și în locuri îndepărtate de casă, precum British Summer Nights sau Wacken, la granița Germaniei cu Danemarca, dar și la evenimente de mai mică anvergură, precum Stonebird sau Posada, din nordul mai apropiat de rock al județului. A venit însă anul trecut și totul s-a blocat. Bine, au mai fost mici evenimente, pe ici, pe colo, dar eu, unul, n-am ajuns acolo. După care a venit vaccinul, și muzica live a început să-și revină. Nu pe deplin, pentru marile festivaluri sunt amânate pentru la anul, cu excepția Untold-ului. Dar evenimentele de mai mică anvergură, de mii sau câteva zeci de mii de spectatori, au revenit, timid și cu artiști de obicei europeni. Și-așa am reușit, la mijloc de august 2021, să revin la muzica live după mai bine de un an și jumătate de pauză forțată, la un eveniment în partea neerlandeză a Belgiei, la Kortrijk, cu ocazia unui festival numit Alcatraz, cu identitate vizuală inspirată de celebra închisoare americană. A fost a doua oară când mi-am folosit certificatul digital european primit în urma vaccinării anti-Covid, după participarea la un meci din cadrul Euro 2020, la București. Recunosc că emoția de a reveni la viața de festival, chiar și pentru o singură zi, a fost un pic afectată de senzația că făceam ceva ilegal, după luni de îngrădire generalizată a vieții sociale a fiecăruia dintre noi. Mi-a trecut, însă, repede, pentru că pe scena au urcat portughezii de la Moonspell, pe care, în ultimii ani, am ajuns să-i apreciez din ce în ce mai mult. Au cântat și piese vechi, inclusiv Vampiria, inspirată de partea cea mai cunoscută a țării noastre, dar și creații de pe ultimul album, inspirat, firesc, de perioada fără precedent care probabil va intra în istorie cu numele de pandemia din deceniul trei al mileniului. Am revăzut-o, ulterior, și pe Tarja, fosta solistă de la cunoscuta trupă finlandeză Nightwish, vizibil emoționată și ea de revenirea pe scenă, în fața a zeci de mii de fani. Și-am plecat, recunoscător celor care-au inventat vaccinul care mi-a permis să-mi recapăt o parte esențială din viață, cea legată de concerte. Și plin de speranță că, în curând, și cu ajutorul vaccinului, ne vom reîntâlni cu toții la concerte și festivaluri, ca înainte.

Număr ilustrat cu fotografii din arhiva revistei *Argeș*.

Nota redacției:
O revistă are, în mod logic, un program estetic propriu. În schimb tendința scriitorilor actuali – incitați de tehnica ultramodernă – este să trimită același text la cât mai multe publicații. Ceea ce nivelează peisajul revuistic până la omogenizarea totală. De aceea, vă rugăm să trimiteți materiale originale, care nu au apărut inițial în volume, reviste etc. Revista **Argeș** primește doar texte în format electronic, cu diacritice, corectate.

universalia

Revista **ARGEȘ** poate fi procurată și prin comandă directă la sediu, cu plata ramburs, cheltuielile de expediție fiind suportate de către expeditor.

IMPORTANT! Vă puteți abona pentru anul 2021, costul abonamentului fiind de 50 lei/an. Plata se face prin mandat poștal pe numele CRISTINA LINTESCU, Centrul Cultural Pitești, Casa Cărții, Pitești, O.P. 1, cod 110013. Tel./fax: 0248/219976.

ARGEȘ
- **Revistă lunară de cultură**
- Apare sub egida **Consiliului Local**, a **Primăriei Pitești** și a **Uniunii Scriitorilor din România**
- Editată de **Centrul Cultural Pitești**
- Membră **ARIEL**

Senior editor:
CALINIC,
Arhiepiscop al Argeșului și Muscelului
Redactor-șef: **LEONID DRAGOMIR**
(leoniddragomir@yahoo.com)
Secretar de redacție: **SIMONA FUSARU**
(fusaru@gmail.com, https://fusaru.blogspot.com/)
Consilier editorial: **NICOLAE OPREA**
Redactori: **MARIANA ȘENILĂ-VASILIU, MIRCEA BÂRSILĂ, AUREL SIBICEANU, JEAN DUMITRAȘCU**

Redacția:
Pitești,
Casa Cărții,
Centrul Cultural Pitești;
http:
www.centrul-cultural-pitesti.ro;
tel./fax: 0248/219976
ISSN: 1221-2350
Tiparul executat la VENUS PRINTING SOLUTIONS Iași

Fiecare autor care semnează în revista **ARGEȘ** răspunde moral și juridic de conținutul afirmațiilor sale. Textele, cărțile, fotografiile, materialele aduse în redacție nu se înapoiază.

W. Shakespeare

Sonete

Traduse de CONSTANTIN MANEA

Mai mult și decât limba, ce-a zis ades cu spor.

Învață să citești ce, mut, amoru-a izvodit!

S-asculți cu ochii-i har și duh de-amor desăvârșit.

Sonetul 1

Vrem toți ca orice-i viu scumpi pui să odrăslească,
Iar roza frumuseții nicicând să n-aibă moarte;
Pe cel mai copt se cade timpul să-l prăpădească,
Pentru ca-acel mai tânăr în amintiri să-l poarte.
Tu însă, logodit cu ai tăi proprii ochi senini,
Focul luminii cu vreascuri din tine îți hrănești
Și foamete-aduci acolo unde-i belșug și plin,
Dulcii-ți ființe crud, vrăjmaș tu ție te vădești;
Tu, acel care acum al lumii nou odor
Ești – și al primăverii-n floare singur olăcar,
Ți-ngropi în propriu-ți mugur jinduitorul dor
Și risipești zgârcindu-te, tu, scump și dulce-avar.
De lume să ai milă; de nu, un nesătul vei fi
Și ce-i de drept al lumii ca-n mormânt vei înghiți.

Sonetul 4

Drag risipitor, de ce-al frumuseții tale-avut,
Ce-ai moștenit, îl cheltui și ești însuți pierzător?
Zestrea Firii nu-i dăruită, ci-i doar cu-mprumut
Și,-n dărnicia-i, ea-mprumută pe cheltuitori.
Deci tu, preaminunat avar, de ce să osândești
Averea cea bogată, ție dată spre-a o da?
Cămătar făr' dobândă și spor, de ce folosești
Așa sumă de-averi, dar nu-ți poți duce viața ta?
Fiindcă tu, numai cu tine însuți neguțând,
Te-nșeli pe tine, furându-ți sinele gingaș;
Și-atunci când Firea-ți va spune că ești tu la rând
Să pleci, ce socoteli mulțumitoare poți să lași?
S-o-ngropa cu tine frum'sețea ținută în zadar,
Dar va trăi, de-i folosită – și ți-o fi notar.

Sonetul 8

Tu, zvon dulce-n auz, de ce-asculți, trist, melodia?
Desfătul și-ajunge, se vór cele-ncântătoare;
De ce-ndrăgești ce nu-ți stârnește bucuria
Ori, pe dos, primești cu drag aceea ce te doare?
Dac-armonia plină din calm-unduiosul cânt
Îți supără-auzul, chiar de notele-s legate
Ca-n cununii, ele te dojenesc pe tine blând
Că îți pustiești isonul în singurătate.
Cum sonul strunei se-nsoțește cu-altul, ia seamă:
Ciupite una-ntr-alta, dupăolaltă sună,
La fel ca un tată, un fiu și-o ferice mamă
Care dau, toți ca unul, zvon dulce împreună;
Iar cântul fără vorbe – cum, mulți, ei par doar unul –
Îți cântă-așa: „Singur de ești, o s-ajungi niciunul!"

Sonetul 14

Nu-mprumut al minții cumpăt din astre chiar deloc,
Deși socot că astrologia o-nțeleg,
Dar nu ca să prezic despre noroc și nenoroc
Sau despre molimi, foamete, cum timpii se aleg;
Nu știu nici să prezic, la clipă, ce e-ntâmplare,
Orelor toate, vânt, ploaie sau tunet să menesc,
Să spun cum va fi drumul vieții princiare,
Printr-un noian de profeții ce-n ceruri le zăresc;
Dar eu în ochii tăi citesc măiastră artă:
Știința-mi iau din aștrii-aceștia doi nemișcători;
Frumosul și-adevărul spori-vor laolaltă
De-i vrea tu ca din tine să-ți naști fii, următori.
Cu-adevărul și frumosu-ți prezic ce s-o-ntâmpla:
S-or prăbuși și s-or sfârși odat' cu moartea ta.

Sonetul 18

Mă-ntreb, cu-o zi de vară să te asemăn oare?
Dar tu mai frumos mult ești și-ai duhul mult mai blând;
Vreun vânt de mai, gingașă, strică,-n boboc, vreo floare;
Sorocul trist al verii doar vine prea curând.
Ochiul ceresc, arare, prea aprig strălucește
Și-adesea tipsia aurită e-ntunecată;
Iar frumusețea-ades din ce-i frumos descrește,
De nenoroc, de-al firii mers e destrămată.
Dar vara ta eternă nicicând nu va păli,
Nici nu-și va pierde din gingășia ce-o nutrești;
Că-i mergi în umbră nici moartea nu s-o putea făli,
Când ființa-ntreagă, în vers etern, tu ți-o sporești.
Cât timp va fi în oameni duh și lumea vor privi,
Viu va fi și stihu-acesta ce te va-nvieți.

Sonetul 21

Eu nu sunt precum e zâna aceea-a stihuirii
Dornică-a scrie-n vers de-un chip frumos, boit,
Că-și ia până și raiul drept rost al semuirii,
Comparând ce e frumos doar cu ce-i de ea iubit;
Cu trufașe-asemuiri năzuind să pună-n jug:
Pământ, lună, soare, giuvaierurile mării,
Prima floare de april și mărețul bolții crug
Și toate cele rare cuprinse-n geana zării.
Cum sunt sincer în amor, aș vrea iertat să-mi fie
Să scriu doar că al meu drag e mândru, crezare cer,
Ca și-un pui de om, dar nu c-a spațiului făclie –
Stelele de-aur toate, candele înfipte-n cer.
Cei ce zic din auzit pot fi spornici la cuvânt –
Eu nu laud fără rost ce nici n-am de gând să vând.

Sonetul 23

Ca un actor nevolnic, cuprins de trac și care,
Abia ieșit pe scenă, cu totul rolu-și uită,
Ori cum o vietate, cuprinsă de turbare,
Slăbind inima-și simte de vlaga cea prea multă;
La fel, să mă încred în oameni veșnic temător,
Uit să rostesc amorul, cu fast, ceremonie –
Și par să dau 'napoi din vlaga propriului amor,
Că-mpovărat sunt de-a propriei iubiri tărie.
Fie dar a' mele cărți vorbirea-nmlădiată,
Muți vestitori și semne din suflet vorbitor,
Ce pentru-amor grăiesc și-și caută răsplată,
Mai mult și decât limba, ce-a zis ades cu spor.
Învață să citești ce, mut, amoru-a izvodit!
S-asculți cu ochii-i har și duh de-amor desăvârșit.

Sonetul 25

Laŭde-se de-a stelelor și-a sorții ocrotire
Cei ce cu vază și cu cinuri 'nalte se mândresc!
Mie norocul nu-mi dă astfel de împlinire
Și nici nu îmi surâde ce eu mai mult cinstesc.
De prinți răsfățați, alții petale-ntind spre soare,
Cum heliantul tinde spre-a astrului privire,
Și-n sânu-le se-ngroapă mândria lor cea mare,
Căci o-ncruntare le curmă vana strălucire.
Viteazul hârșit, cu faimă ce parcă n-are moarte,
După sute de izbânzi, odată biruit,
E pe vecie șters și din a slavei carte,
Și-uitate-s toate cele-ntru care s-a silit.
Așa că eu-s ferice: sunt iubit, dar și iubesc;
De-unde nici gonit nu pot fi, nici nu pot să lipsesc.

Sonetul 27

Sleit de trudă, spre pat cu zor merg la culcare,
Spre dulcea tihn-a trupului de muncă ostenit;
Și-ncepe-atunci în mintea-mi așa peregrinare,
Ce-mi muncește duhul, când trupul truda și-a sfârșit.
Căci, din sălașu-le răzleț, gândurile mele
Spre tine-n hagialâc de credință năzuiesc;
Țin larg deschise pleoapele-mi de trudă grele,
Cătând adânc în bezna unde orbii doar zăresc.
Dar închipuitul văz al inimii mi-arată –
Iviă vederii-mi fără ochi – doar a ta umbră,
Perlă de preț, în noaptea grozavă suspendată,
Vădind nou chipu-i vechi și frumoasă – noaptea sumbră.
Și-astfel, în noapte mintea, iar trupu-n timp de zi,
Din a ta – și-a mea – pricină, tihna nu își pot găsi.

Sonetul 30

Când în dulci, lungi ceasuri stau în cugetare, mut,
Rechemând icoane-apuse ale celor ce-am trăit,
Oftez iarăși de doru-a ce-avusei, dar am pierdut
Și în chip nou jelesc, iar, timpul scump ce-am risipit.
De rouă-atunci înec ochi din care șuvoi n-a curs,
Căci dragi prieteni se-ascund în noaptea-ntunecată,
Și-n lacrimi noi mă jeluiesc de-un chin de mult apus
Și-amarnic plâng un chip, icoană-n veci plecată.
Pot atunci să tânguiesc dureri din trecut strânse,
Cu plumb în piept, pot să-mi spun din nou acel dor cumplit,
Povestea-amară a jalei de-atâtea ori deplânse;
Un bir e, ce-l plătesc din nou, de parcă-i neplătit.
Dar, dragă, de-atunci spre tine-mi ațintesc gândirea
Durerea piere și-ndat' plătită-i irosirea.

Sonetul 32

De te stingi după văleatu-mi, ce-l cred mulțumitor,
Când moartea rea în colb oasele-mi va fi-nvelit,
Iar tu vei scoate, să citești din nou, întâmplător,
Aste biete stihuri de l-al tău răposat iubit,
Subțiri de nu-s, cu mersul timpului s-asemuiești;
Și, chiar de vrĕun alt condei le va fi depășit,
Pentru amoru-mi, nu pentru rimă, să le-oprești,
Că-i rima-ntrecută mult de-a acelui norocit;
Trimite-mi, de te-nvoiești, gândul ăsta drăgăstos:
„Muza-i de-ar fi crescut cu-al vremii mers 'nainte,
Amorul său ar fi ivit ceva mai prețios,
Demn de cin mai 'nalt și mai aleasă-mbrăcăminte;
Dar, dac-a murit și alți poeți mai buni se dovedesc,
Pe ei – ca stil, pe el – pentru iubire-o să-l citesc".

Sonetul 35

Pentru câte ai făcut, nu-ți face întristare:
Rozele au spini, mâl e și-n fântâna de cleștar,
Nori și eclipse tulbur' și lună, dar și soare,
Iar viermi hidoși trăiesc și-n bobocul cel mai rar.
Căci orice om face greșeli; eu fac așa ceva
Dând dreptate vinii tale, când semuiri găsesc;
Și mă corup eu singur motivându-ți fapta rea,
Pledând prea mult pentru păcat, să-l dezvinovățesc;
Ca să găsesc un rost pentru-a ta trupească vină –
Când potrivnicu-ți pârâș ție ți-este avocat –
Împotrivă-mi caut prin judecăți pricină;
Amor și ură poartă război neîmpăcat,
De-s nevoit celui ce fură să îi fiu părtaș,
Celui ce mă pradă-amarnic – iubit tâlhar gingaș.

universalia